

ACADEMIC SOCIAL RESOURCES Journal

Vol: 7, Issue:37
MAY 2022

Editor

Associate Prof. Dr. Cholpon TOKTOSUNOVA

Disciplines

Areas of Social Studies Sciences (Economics and Administration, Tourism and Tourism Management, History, Culture, Religion, Psychology, Sociology, Fine Arts, Engineering, Architecture, Language, Literature, Educational Sciences, Pedagogy & Other Disciplines in Social Sciences)

Communication

<http://www.asrjournal.org>
asrjournal.editor@gmail.com

A
S
R

Sosyal bilimler alanında hakemli, indeksli bir dergi olarak 2016 yılında yayın hayatına başlamış olan JOURNAL OF ACADEMIC SOCIAL RESOURCES (ASRJournal) Dergisi, ilk sayısını Mayıs 2016 yılında çıkartmış uluslararası e-dergi niteliğinde bir dergidir.

ASRJournal dergisi adına ilk günden itibaren bizlere emek veren yönetim kurulu, danışmanlık kurulu yayın kurulunda yer alarak bizlere destek olan hocalarımıza, çalışmalarını kendi uzmanlık alanlarına göre değerlendirip hızlı bir şekilde bizlere dönüş yapan hakemlik kurulumuzdaki bilim adamlarına vermiş oldukları destek ve katkılardan dolayı teşekkür ederim.

ASRJournal dergisi dünyanın çeşitli ülkelerinde görev yapan akademisyenleri ve araştırmaları kendi bünyesinde bir arada görmekten dolayı mutluluk duyacaktır. Bu nedenle de siz değerli bilim insanlarını yaygın, danışma, hakem veya yazar olarak aramızda görmekten de mutluluk duyacağımızı ifade etmek isterim.

Akademik çalışmalarınızda kolaylıklar dileyerek, ASRJournal dergisi olarak vereceğiniz her türlü destekten dolayı teşekkür eder, saygılar sunarım.

Doç. Dr. Cholpon TOKTOSUNOVA

JOURNAL ADMINISTRATION / DERGİ YÖNETİMİ

Editör/ Editor	
Associate Prof. Dr. Cholpon TOKTOSUNOVA	Rasulbekov Kyrgyz University of Economics / Kirghizistan
Disciplines Editor/Disiplin Editörleri	
Professor Mehdi TEHRANI	Psychiatry- Columbus State University
Professor Milind SATHYE	Finance- University of Canberra
Professor Ayslu B. SARSEKENOVA	Social Sciences- Orleu National Development Inst
Professor Mustafa TALAS	Sociology- Omer Halisdemir University
Prof.Dr. A.S. KİSTAUBAYEVA	Educational Sciences-AI - Farabi Kazak National University
Professor Fikret SOYER	Sport- Sakarya University
Professor Ali İhsan OZTURK	Chemistry-Korkutata University
Professor Dr. Fatos UKAJ	Econometrics- Prishtina University
Professor Hasan BERKANT	Educational Sciences-Yozgat University
Professor Unal OZDEMİR	Geography-Kastamonu University
Professor Anatoliy LOGİNOV	Ukraine Shevchenko Lugan National University
Professor Dr. Jean-Marc TROUILLE	Economics- Bradford University
Foreign Language Linguist/Yabancı Dil Uzmanı	
Dr. Gulsum VEZİR OĞUZ	İstanbul Gelişim University
Index Supervisor / İndeks Sorumlusu	
Natalia SEYJOWSKA	

ADVISORY BOARD / DANIŞMA KURULU

Prof.Dr. Abdulhamit ŞUAYB	El Ezher University
Prof. Dr. Abdimanap ZHOLDASBEKOV	M. Auezov South Kazakhstan State University
Prof.Dr. Afağ SADIKOVA	Baku State University
Prof. Dr. Altaiy ORAZBAYEVA	Kazakhstan Branch of the Moscow State University
Prof.Dr. A.S. KİSTAUBAYEVA	AI - Farabi Kazak National University
Prof.Dr. Abdikalık KUNİMJAN	Kazakh State Women's Teacher Training University
Prof.Dr. Alla A. TIMOFEVA	Vladivostok State University of Economics
Prof.Dr. Amanbay MOLDİBAEV	Taraz State Pedagogical University
Prof.Dr. Anatoliy LOGİNOV	Ukraine Shevchenko Lugan National University
Prof.Dr. A.S. KİDIRŞAYEV	Makhambet U. Batı kazakistan devlet üniversitesi
Prof.Dr. Ayslu B. SARSEKENOVA	Orleu National Development Institute
Prof. Dr. Babak QURBANOV	Gaziantep University
Prof.Dr. Bahit KULBAEVA	S.Baybeşev Aktobe University
Prof.Dr. Bakit OSPANOVA	H. Ahmet Yesevi International Kazakh-Turk University
Prof.Dr. Cynthia CORREA	Sao Paulo University
Prof. Dr. Daniyal KİDİRNIYAZOV	Dagestan Russian Academy of Sciency
Prof.Dr. Dinarakhan TURSUNALİEVA	Rasulbekov Kyrgyz University of Economics
Assoc. Prof. Dr. Erbay T.	Taraz State University
Assoc. Prof. Dr. Esin YAĞMUR ŞAHİN	Çanakkale Onsekiz Mart University
Prof. Dr. Flera SAYFULİNA	Kazan (Privolzhsky) Federal University
Prof. Dr. Gulfira ABDULLİNA	Bashkir State University
Prof.Dr. Gulşat ŞUGAYEVA	Dosmukhamedov Atyrau State University
Prof.Dr. Jun NAGAYASU	Tohoku University
Prof. Dr. K. N. Zhailybay	Kazakh State Women's Teacher Training University
Prof.Dr. Latkin A. PAVLOVIC	Vladivostok Economic of State University
Prof.Dr. Mahabbat OSPANBAEVA	Taraz State Pedagogical University
Prof.Dr. Maha Hamdan ALANAZİ	King Abdulaziz Institute of Technology, Riyadh
Prof.Dr. Mahbub Ul ALAM	Bangladesh Islami University
Prof.Dr. Maira EŞİMBOLVA	Kazakhstan Narkhoz University
Prof.Dr. Maira MURZAHMEDOVA	AI - Farabi Kazak National University
Prof.Dr. Maryam ARPENTYEVA	Kaluga State University
Prof.Dr. Merina B. VLADİMIROVNA	Vladivostok State University of Economics
Prof.Dr. Mavlyanov ABDİGAPPAR	Kyrgyzstan Elaralık University
Prof. Dr. Maryash KADRALİNOVA	Kostanay College of Social Adaptation
Prof.Dr. Muhammed Asif YOLDAŞ	University of Eurasia
Prof.Dr. Muhammad Ismaeel RAMAY	Bahria University
Prof. Dr. Muhabbat KURBANOVA	Tashkent State University
Assoc. Prof. Murat BİLGİN	International Travnik University
Prof. Dr. Mustafa BİLALOV	Dagestan State University
Prof.Dr. Nadejda HAN	E.A. Buketov Karaganda State University
Prof. Dr. Nazim HÜSEYİNLİ	Baku Avrasia University
Prof.Dr. Nigar GOZALOVA	Azerbaijan National Science Academy
Prof. Dr. Nikolay KOZHEVNIKOV	North-Eastern Federal University
Prof.Dr. Nobuaki TAKEDA	Sapparo City University
Prof.Dr. N.N. KERMANOVA	Kazakh State Women's Teacher Training University
Assoc. Prof. Dr. Olga PAVLOVSKAYA	Kuban State Agrarian University
Prof.Dr. P.S. PANKOV	Kazakh State Women's Teacher Training University
Prof.Dr. Rövşen MEMMEDOV	Sumgayit State University
Prof.Dr. Ramazan KHALİFE	El Ezher University
Prof. Dr. Ramil VALEYEV	Kazak State University
Prof. Dr. Rinat GATAULLİN	Ufa State University
Prof.Dr. Rustem KOZBAGAROV	M. Tınışbayev Kazakh Vehicle and Communication Academy
Prof.Dr. Ryo YAMADA	Sapparo City University

Prof. Dr. Talgat DANIYAROV	Akhmed Yesevi University
Prof. Dr. Vera DANILOVA	North-Eastern Federal University
Prof.Dr. Yang ZITONG	Wuhan University
Assoc. Prof.Dr. Zaituna DUDAREVA	Bashkir State University
PUBLICATION BOARD / YAYIN KURULU	
Assoc.Prof.Dr. Ahmet KULAS	Al - Farabi Kazak National University
Assoc.Prof.Dr. Ahmed LID	El Ezher University
Prof. Dr. Abdimanap ZHOLDASBEKOV	M.Auezov South Kazakhstan State University
Prof.Dr. Alia R. MASALIMOVA	Al - Farabi Kazak National University
Prof. Dr. Altaiy ORAZBAYEVA	Kazakhstan Branch of the Moscow State University
Assoc. Prof. Dr. Akmarzhan AKYZHANOVA	International Information Technology University
Prof.Dr. Atif Muhammed El EKRET	El Ezher University
Assoc. Prof. Dr. Assem SAGATOVA	Karaganda State Technical University
Assoc.Prof.Dr. Bazarhan İMANGALIYEVA	K.Zhubanov Aktobe State Regional University
Assoc.Prof.Dr. Bekzhan B. MEYRBAEV	Al - Farabi Kazak National University
Prof.Dr. Botagul TURGUNBAEVA	Kazakh State Women's Teacher Training University
Assoc.Prof.Dr. B.K. ZAYADAN	Al - Farabi Kazak National University
Prof.Dr. Dzhakipbek A. ALTAEV	Al - Farabi Kazak National University
Prof.Dr. Elena Belik VENIAMINOVNA	Vladivostok State University of Economics
Prof.Dr. Fujimaki HARUYUKI	Tottori University
Prof.Dr. George RUDIC	Montreal Pedagogical Institute
Prof.Dr. G.I. ERNAZAROVA	Al - Farabi Kazak National University
Assist.Prof.Dr. Gülbahar ATASEVER	Muğla Sıtkı Koçman University
Prof.Dr. Gulmira ABDİRASULOVA	Kazakh State Women's Teacher Training University
Assoc. Prof. Dr. Güzeliye HAZIYEVA	G. Ibrahimov Language, Literature and Art Institute
Assoc. Prof. Dr. G.BAİMUKHAMEDOVA	Kostanay Social-Technical University
Prof.Dr. Gulzar İBRAHİMOVA	Baku Eurasian University
Prof.Dr. Ghulam DASTGEER	Pakistan Air University
Prof.Dr. İsaevna URKİMBAEVA	Abilay Han International Relations University
Assoc. Prof. Dr. İlnur ZAKIYEV	Bashkir State University
Prof.Dr. K.A.TLEUBERGENOVA	Kazakh State Women's Teacher Training University
Prof.Dr. Kalemkas KALİBAEVA	Kazakh State Women's Teacher Training University
Prof.Dr. Karlıgash BAYTANASOVA	Al - Farabi Kazak National University
Prof.Dr. Keles Nurmaşılı JAYLIBAY	Kazakh State Women's Teacher Training University
Assoc.Prof.Dr. Kenes JUSUPOV	M. Tınışbayev Kazakh Vehicle and Communication Academy
Prof.Dr. Kenjehan MEDEUBAEVA	Kazakh State Women's Teacher Training University
Prof.Dr. Kulaş MAMIROVA	Kazakh State Women's Teacher Training University
Assoc. Prof. Dr. Nagbdu KAMAROVA	Yessenov University
Assoc. Prof. Dr. Rasul İMAMKULOV	Termez State University
Assoc. Prof. Dr. Rozaliya BAYAZİTOVA	Bashkir State Pedagogical University
Assoc. Prof. Dr. Ruzikul MUSTAFAKULOV	Termez State University
Prof.Dr. Susın Haseneyn El-HUDHUDİ	El Ezher University
Prof.Dr. Shıgeko KAMİSHİMA	Sapparo City University
Prof.Dr. Şara MAJİTAYEVA	E.A. Buketov Karaganda State University
Prof.Dr. Takashi HASUNI	Sapparo City University
Prof.Dr. Tsendiin BATTULGA	Moğolistan State University
Prof.Dr. T.O. ABİSEVA	Kazakh State Women's Teacher Training University
Prof.Dr. Tughral YAMIN	Pakistan National University Of Science
Prof.Dr. Ulbosın KIYAKBAEVA	Abay Kazak National Pedagogical University
Prof.Dr. Usam Faruk İMAM	El Ezher University
Prof.Dr. Vera ABRAMENKOVA	Institute of Family and Educational Studies in Russia
Prof.Dr. Vladimir VISLİVİY	National Technical University of Ukraine
Assoc.Prof.Dr. Yoshio KANAZAKI	Tohoku University
Prof.Dr. Wakako SADAHIRO	Sapparo City University
Prof.Dr. Wali RAHMAN	Sarhad University Of Science & Information
Assoc.Prof.Dr. A. Salih ABDULVEHHAB	El Ezher University
Assoc. Prof. Dr. Zhazira NURSULTANKYZY	Bolashak University
Assoc.Prof.Dr. Zia Ur REHMAN	A/P National Defence University
INDEXED / İNDEKSLER	
ICI Journals Index Copernicus	
SOBİAD Atif Dizini	
Directory of Research Journals Indexing	
International Institute Of Organized Research (I2OR)	
Citefactor indexing	
Scientific Journal Impact Factor (SJIFactor)	
Directory of Open Access Scholarly Resources (ROAD Index)	
Root Society for Indexing and Impact Factor Service	
Eurasian Scientific Journal Index (ESJI)	
Society of Economics and Development	
International ResearchBible (Academic Resource Index)	
General Impact Factor	
Social Science Research Network (SSRN)	
Active Search Results Engineer (ASR)	
International Society for Research Activity (ISRA) Journal-Impact-Factor (JIF)	
ISSUU Journal Listings	
OCLC WorldCat	

Gulhan BIZEL; Amey Gangadhar JAUNJARE & Virendra Mafaji RAJPUT

Melanoma Disease Research: Analysis Based On Age, Gender, Skin Type, And Region For The United States
555-561

Fatih İbrahim KURŞUNMADEN

A Theoretical Overview To The Concept Of Cyberloafing
Sanal Kaytarma Kavramına Teorik Bir Bakış
562-567

Serhat KÜÇÜK

Osmanlı Basınının Mühendislik Mirası
Engineering Legacy Of The Ottoman Press
568-581

Mehmet Emre EREN

Türkiye’de Arsa Payı Karşılığında İnşaat Sözleşmesinin Hukuki Durumunun Taraflar Üzerindeki Etkileri
The Effects Of The Legal Status Of The Construction Agreement For Land Share On The Parties In Turkey
582-587

Murat GÜLGÖR

Walter Benjamin’de Mesih Anlayışının 21. Yüzyılda Yansıması: İnternet
The Reflection of Walter Benjamin's Messianic Mentality in the 21st Century: The Internet
588-594

Emrehan MUTLU

Depersonalizasyon ve Derealizasyon Yaşayan Genç Yetişkin Olguda Emdr Terapisi'nin Etkinliğinin İncelenmesi: Olgu Sunumu
Investigation Of The Effectiveness Of EMDR Therapy In A Young Adult Patient Experiencing Depersonalization And Derealization: A Case Report
595-601

İnci Selin GÜMÜŞ

Mitolojide, Sembol Biliminde Ve Marka Göstergesinde Elma Meyvesi
Apple Fruit In Mythology, Symbolisme And Brand Indicator
602-606

Mustafa DEMİR; Gökhan ÖZDEMİR & Zeynel TURAN

Halk Dansları/Oyunları Alanında Yapılmış Lisansüstü Tezlere Yönelik İçerik Analizi (Bibliyografya)
Content Analysis of Postgraduate Thesis in the Field of Folk Dances/Dances (Bibliography)
607-617

Soner ŞANLI & Olcay BORATAV

Selçuklu Çini Süslemede Minai Tekniği
Minai Technique In Seljuk Tile Decoration
618-623

ARTICLE TYPE

Research Article

SUBJECT AREAS

Health Management

Article ID

62296

Article Serial Number

1

Received

05 April 2022

Published

30 May 2022

Doi Number

[http://dx.doi.org/10.29228/
ASRJOURNAL.62296](http://dx.doi.org/10.29228/ASRJOURNAL.62296)

How to Cite This Article:

Bizel, G.; Jaunjare, A.G. &
Rajput, V.M. (2022)."Melanoma Disease
Research: Analysis Based
On Age, Gender, Skin
Type, And Region For The
United States",International Academic
Social Resources Journal,
(e-ISSN: 2636-7637),
Vol:7, Issue:37; pp:555-
561.Academic Social Resources Journal is
licensed under a Creative Commons
Attribution-NonCommercial 4.0
International License.

Melanoma Disease Research: Analysis Based On Age, Gender, Skin Type, And Region For The United States

Gulhan BIZEL Aamey Gangadhar JAUNJARE Virendra Mafaji RAJPUT Dr.; Saint Peter's University, Frank J. Guarini School of Business, Data Science Institute, New Jersey, USA
Saint Peter's University, Frank J. Guarini School of Business, Data Science Institute, New Jersey, USA
Saint Peter's University, Frank J. Guarini School of Business, Data Science Institute, New Jersey, USA

ABSTRACT

Skin diseases are impacting people's life like other diseases. Maybe, it doesn't hurt much so it takes a longer period of time to realise that it could be serious. Skin cancer which is also known as skin cancer is one of the most important skin diseases all around the world and in the United States, Its outcomes are at high risk for the human's health. The most important risk factors are considered as genetic similarity and high exposure to the sunlight. The research reviews the dermatological diagnosis outcomes and patterns of melanoma in terms of age, gender, race, region of skin and geographical wise in the United States of America considering the regions by focusing on top 10 counties. According to the analysis done, the results reveal that melanoma is diagnosed more on white skin people than darker to black skin people. Gender wise, the analysis highlights that men are more like getting diagnosed more than women. In terms of age, it is mostly being observed between age of 60-65. Due to the weather nature of states, California and its counties are the top of the counties for the melanoma. The research describes the impact of age, gender, skin type, and regional wise trends of melanoma and it contributes to the literature about the patterns of melanoma and gives insights to healthcare companies, insurance companies and health centre's such as hospitals.

Keywords: Melanoma, dermatology, skin cancer

1. INTRODUCTION

In the skin of a human, the skin color is being developed by the presence of melanin cells. The darker the color of the skin may mean, skin has higher melanin cells and these cells protect the skin from sun. Once human skin is continuously exposed to ultraviolet it is regarded as the main factor of skin cancer (D'Orazio et al., 2013). Ionizing radiation, and pollutants are also related with skin cancers (El Ghissassi et al., 2009). The increased melanin appears to absorb UV light more efficiently (Cummins et al., 2006). The incidence rate of melanoma slowed to 3% per year from 1981 to 2000 (Surveillance, Epidemiology, and End Results Program, n.d.). The incidence of melanoma has been increasing for more than forty years in the US (Kopera, 2017). The melanoma incidence rate has continued to increase (Siegel et al., 2016). Melanoma is the only cancer that is not projected to meet federal objectives for reductions in death rates (Weir et al., 2015). Exposure to ultraviolet radiation increases melanoma risk (Armstrong & Krickler, 1993) (el Ghissassi et al., 2009b). Skin cancer is the most common type of cancer in the United States (*Melanoma Skin Cancer Statistics*, n.d.). The popular skin regions for melanoma on people of color are on non-sun-exposed skin such as the bottoms of the feet, the palms, and so on. (NCBI - WWW Error Blocked Diagnostic, n.d.).

Based on the literature survey it has been observed that the first aspect to melanoma is to sun exposure especially at the earliest time of a person's life such as being as a child. The second possibility is getting exposed to high risk sun and in that case melanoma may occur on the several regions of the body such as arms. The society may not yet fully aware of the consequences of sun harm despite the communications observed by sun protecting brands and healthcare centers. The significance of this study may be to raise awareness on the risks of sun exposures while not disturbing much the lifestyle of the humans.

The research aims to analyse the effects of melanoma according to age, gender, skin type and region wise in the United States of America considering the 13 states and top 10 counties by looking at the diagnosis outcomes. This research describes what is known about the impact of age, gender, ethnicity, region of the skin and top counties for melanoma. Objective is to come to the conclusions about several aspects for the melanoma cases trends. So that, some suggestions may be advised for the society, researchers, healthcare centers, insurance companies and so on.

The research structure has been defined as the next section which is section 2 presents an explanation and overview of the methodology steps used in the research analysis. Section 3 presents the results of the data visualization by using Tableau data visualisation dashboard. The research describes the results by the usage of Tableau visualization dashboard as well as an analysis on the total cases of melanoma based on the skin type, gender, age, and regions affected by the disease. Finally, section 4 will be the conclusion for the research.

2. METHODOLOGY

This research is going to look for the results for melanoma which affected the different types of population in the United States of America based on age, gender, skin type and the region affected on the human body. By using several steps which are mentioned below for the analysis which are data profiling, data pre-processing, data extraction, and model classification in order as shown. The explanation for every step is mentioned as seen below in Figure 1.

Figure 1 Methodology process for the research.

Data profiling: The melanoma skin disease diagnosis data set which has been used in the research is extracted from the National Institutes of Health (NIH) for 13 states of the United States which are; Alaska, California, Connecticut, Georgia, Hawaii, Iowa, Kentucky, Louisiana, Michigan, New Jersey, New Mexico, Utah, and Washington. The data set is also drilling down into their counties.

The Surveillance, Epidemiology, and End Results (SEER) has been used for this research to accumulate cancer-related data to perform statistical analysis. The SEER SAT program was used in this research to make an analysis and to screen data regarding skin cancer.

Data pre-processing: This process helped to identify and correct the data quality. The melanoma cases dataset retrieved for the United States contains 200,472 columns and 19 rows. The dataset has 7 different variables which include patient ID, diagnostic confirmation, skin type record (fair skin/dark skin), gender, age at diagnosis, state-county, and region of skin cancer. The period of the dataset is between 2010 – 2016 years.

Data extraction: The next step following the data pre-processing is data extraction. It is about retrieving the data from the related source in a way that can be processed for further analytic purposes. The primary dataset is unstructured data so the first step is preparing the data by Microsoft Excel. Then, the next steps are importing the dataset in python and finding the unique variable. Data gathered from a source or a platform need to have data quality, accuracy in data, uniqueness, completeness, consistency, timelessness, and conformity. Uniqueness defines that the number of contents in the dataset such as rows and columns needs to have unique data and does not contain any unknown values which impact the accuracy in the data on the outcomes. Once the quality of data is assured, it is seen that the data is complete. Consistency is the second part of the analysis where it needs to find if there are findings such as null or any other unknown values in the dataset. Timelessness is the important aspect of data analysis where it defines the availability and accessibility of data to use further. Once the data has followed all the processes then it is confirmed that the data is ready for analysis. In the dataset patient ID is the unique character where the findings can be found. The last step is to re-arrange the data in some meaningful way so that it can be filtered out only the required information which helps to easily understand, visualize and analyse.

Model classification: Data analysis for this research was done by using Tableau software. It is a strong data visualization tool used in the business intelligence industry. By using a dashboard tool like Tableau, analysis becomes easier to understand rather than looking at a raw data. Tableau helps create data that can be understood by professionals (Reference Materials, n.d.). It gives opportunity to its users to build their own dashboards. Visualization was done according to the percentage of melanoma by skin type record and considering melanoma skin disease for top 10 counties in the U.S. by gender distribution between 2010-2016 years.

3. RESULTS

Melanoma is a disease which is not fading away in the new future for the population of the United States of America, possibly due to increasing ultraviolet radiation to previously protected regions. Therefore, the members examined melanoma incidence trends by age, gender, regions and conducted research analysis for the disease. The research also shows the comparison analysis incidence trends with the help of Tableau software. The results will be analysed in upcoming 4 different sections highlighting the correlations between the skin type, gender, age, regions, and counties for the population in the United States of America with the help of the analysis methodology such as data profiling, data pre-processing, data extraction, and model classification. The visualization of the results are performed by Tableau data visualisation software tool for better understanding.

3.1 Melanoma analysis outcomes by skin type

Before deep diving into the facts of the analysis, according to literature survey the epidermis of blacks has a sun-protection factor is higher versus the light skin (Kaidbey et al., 1979; Tadokoro et al., 2003). Higher amounts of melanin in people of the color filter at least twice as much UV radiation than the whites (Brenner and Hearing, 2008). This is the reason that the white population is the main victim (Gloster and Neal, 2006; Markovic et al., 2007). The data retrieved for this research is drilled down for the skin type which also refers to the ethnicity observation of the dataset.

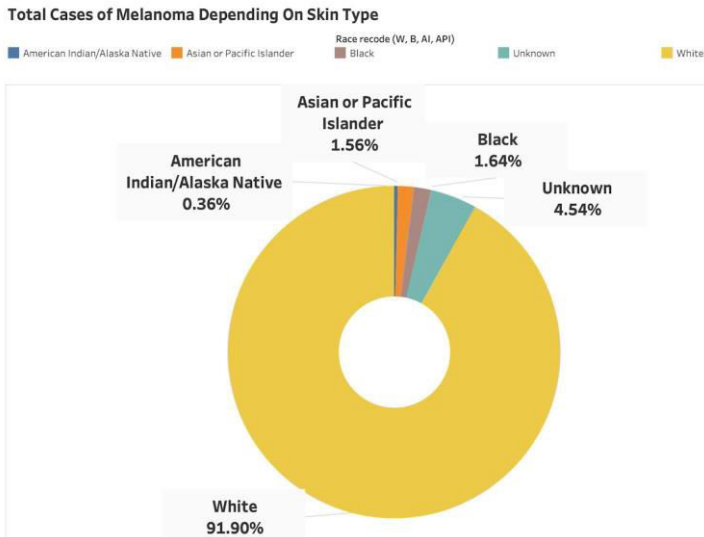

Figure 2 Total number of cases of melanoma considering the skin type

As shown in Figure 2 the total number of white skin melanoma cases in this research is 91.90% which is by far way more than black with 1.64%. The American Indian / Alaska Native population has been affected by a minority of 0.36%. The Asian or Pacific Islander population is affected by melanoma disease as well as and overall percentage of their affection rate is 1.56%. There is data available for the unknown population who are affected by melanoma which is 4.54%.

3.2 Melanoma analysis outcomes by gender by county

The data retrieved was available for 13 states and their counties. However, after cleaning and filtering the data, the top 10 counties were taken into consideration from the year 2010-2016 in order to focus on the most important ones. Hence, the below graph Figure 3 focuses majorly on the top 10 counties within the 3 states in the United States which are California, Utah and Washington.

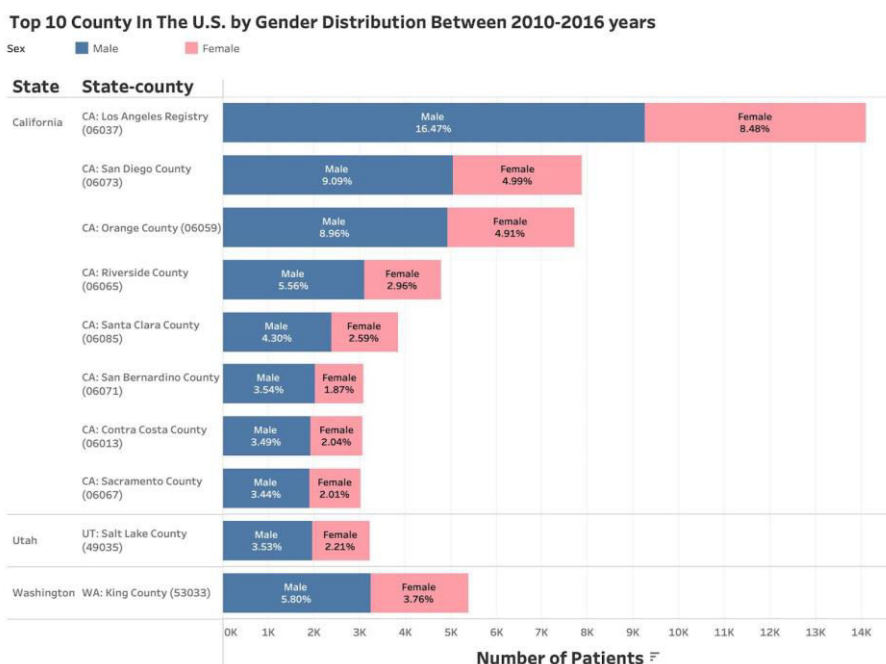

Figure 3 Melanoma comparison of gender in the U.S according to Top 10 counties based on the total number of patients

As shown in Figure 3, researched the states and their counties with a high UV index and distribution is based on male and female. Counties in California are topping the chart as seen above. The data was extracted between the

years 2010-2016. A large number of males have been affected with melanoma as compared to females. The highest cases of males reported were in California of 16.47%. The females affected were 8.48% in the same county. In Utah, Salt Lake county 3.53% of the male population has been affected compared to 2.21% of the women population as shown in Figure 3. Whereas, in the state of Washington, King county the count for impacted population is 5.80% for male compared to female with 3.76%.

3.3 Melanoma analysis outcomes by age and gender

The next step of the analysis is to understand the correlation between age and gender distribution on the patients who are diagnosed with melanoma.

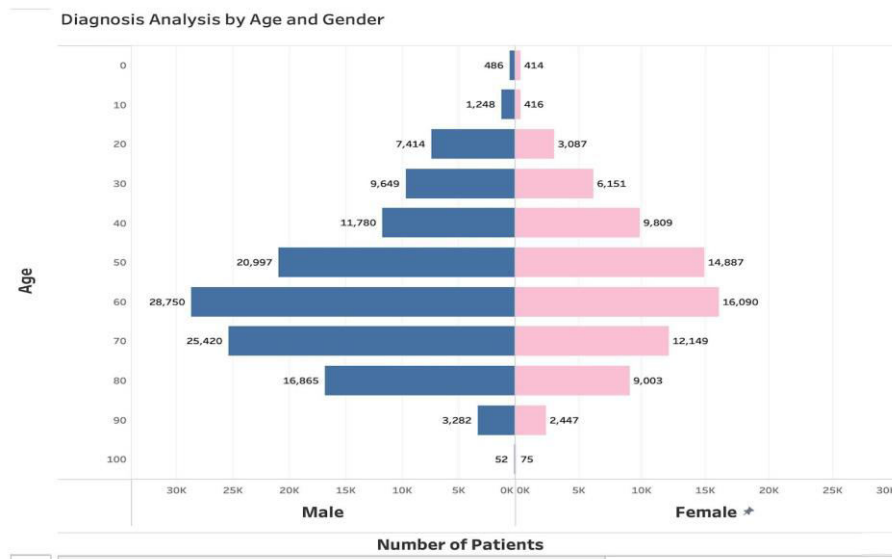

Figure 4 Melanoma analysis considering the number of patients based on age and gender

By age 65, making men 2 times as likely as women of the same age to get melanoma (American Academy of Dermatology | Public Education, n.d.). As shown in Figure 4, the highest peak recorded was in the male population of 28,750 for the age bracket of 60 to 65. Whereas in the female the highest peak is 16,090 for the same age group. The second maximum peak is 25,420 for the age bracket of 70 to 80 years old. While on the contrary, the second-highest peak is 14,887 for the age bracket of 45 to 55 for the female population. This may help to come to a conclusion that women are more protective than men and they may apply sunscreen more than men. Besides, cosmetic creams and makeup can be a factor on this considering women use makeup more than men. Another aspect can be considered as different skin structure between men and women.

3.4 Melanoma analysis outcomes by region of skin and skin colour type

As skin diseases, it is important to identify the region of the skin where melanoma is observed mostly. Besides, it is crucial to see if there is a patter with the colour of the skin.

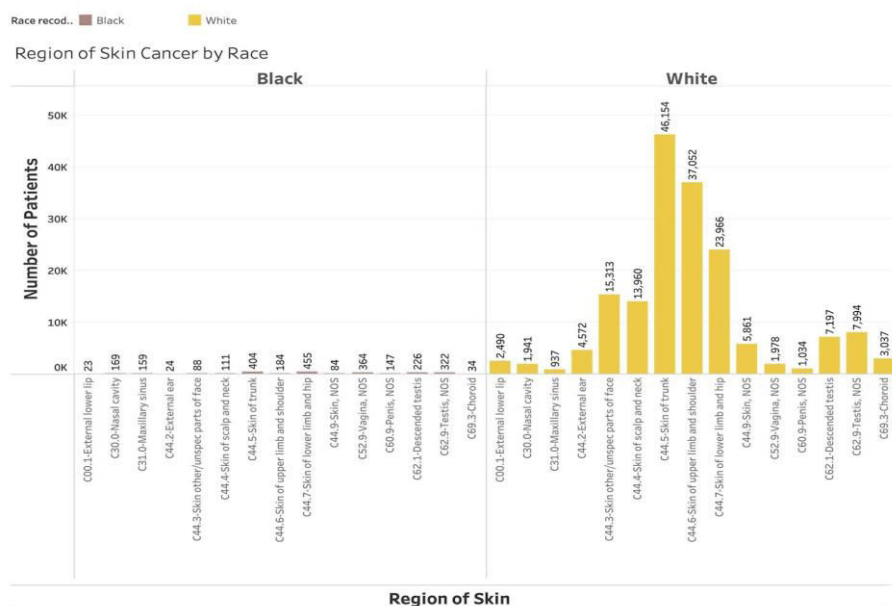

Figure 5 Melanoma analysis considering the number of patients categorized by region of skin and skin type

Figure 5 indicates the white skin type has mostly detected melanoma on the skin of the trunk (C44.5) and black skin type has mostly detected melanoma on the skin of the lower limb and hip (C44.7). Besides, it can be seen that the white population are the most affected people and the majorly affected region are the upper limb and shoulder areas with 46,154 patients. The majorly affected areas in males are the skin of upper limbs and shoulder followed by the skin of scalp and neck. The dataset retrieved for the analysis has provided the records like locational records, photographs, notes, charts, sketches, and descriptions of circumstances and materials. These are a part of systematic inspection, controlled recovery, or discovery of prehistoric or historic locations or things. The analysis of the site records from the International Classification of Diseases (ICD) indicates that the white skin type has mostly detected melanoma on the trunk (C44.5) which is the highest with 46,154 number of patients (C44.6) followed by the skin of the upper limb and shoulder with 37,052 number of patients (C44.7) and the skin of lower limb and hip with 23,966 as shown in the Figure 5. The darker the natural skin tone the more melanin it has. The highest peak of the black population is 455 number of patients. It is then followed by the skin of trunk with 404 and vagina with 364 cases respectively.

3.5 Melanoma analysis outcomes by gender and region of skin

Another analysis has done to understand the relationship between gender and the region of skin for melanoma disease to comment if there is a specific pattern related to it.

Figure 6 data visualisation is done the dataset extracted from SEER Primary site where Primary Label includes only the most important pieces of information about the chart. This includes the product name and contents. The black population has been affected in the areas of the lower limb and hip with 455 (C44.7) followed by the skin of the trunk with 404 patients (C44.5). Figure 5b shows the comparison by gender and their affected regions. The most affected region in females is the skin on the upper limb and shoulder (C44.6) with patients of 18,456 which is then followed by the skin of lower limb and hip (C44.7) and the skin of trunk (C44.5) with 17,677 and 16,932 respectively.

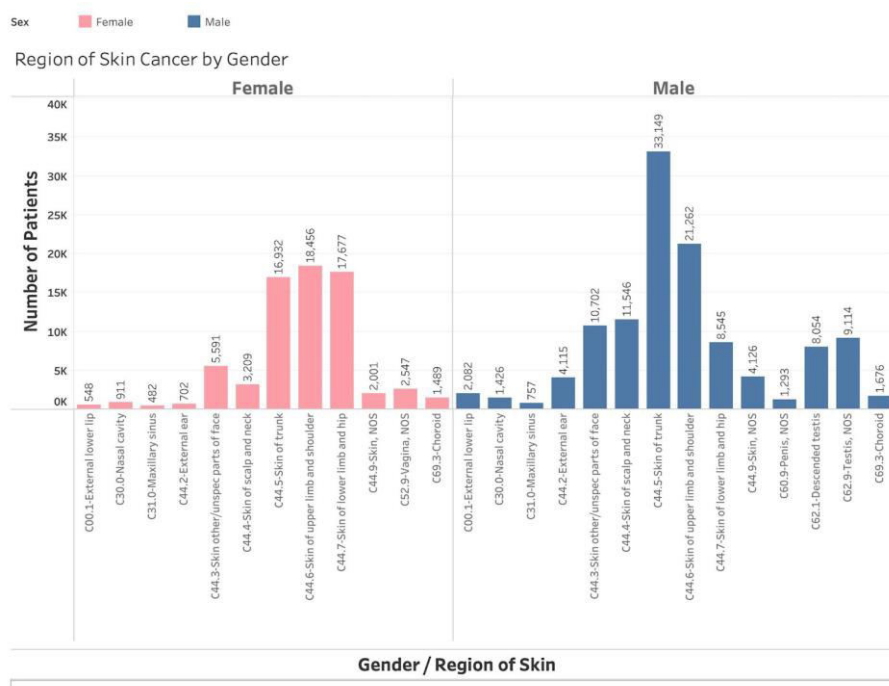

Figure 6 Melanoma analysis considering the number of patients categorized by gender and region of skin

4. CONCLUSION

This comprehensive study regarding the age, gender, skin type, and skin region trends in the incidence of melanoma in the United States of America showed that overall there are patterns for the incidence of the disease. Both genders have been effected due to the steadily increasing incidence in middle and old ages, with the steepest increase in males and older people. The analysis also demonstrates and emphasize the importance of prevention or elimination efforts, especially focusing on children, and their parents, to improve the UV radiation protection such as not to be exposed to sunlight much and secondary prevention activities to reduce the appearance of melanoma. All the research analysis suggests that this increase in the cases of melanomas of is observed on the specific regions of the skin such as the lower limb and hip along with the skin of the trunk. This leads to an outcome that lifestyle trends of people causing for UV radiation exposure in the recent decades. It may not be easy to educate populations for not sunbathing in the short term. However, these insights could be used for creating awareness for the population highlighting the regions of the skin that needs to be more protected from the dangerous UV of the sun. It may be

advised to use for screen protection for those areas of the body. Screen protection cosmetic brands may also put in their efforts into these directions. Instead of focusing on mostly women, awareness for the men population could be another factor to eliminate melanoma. Also, considering the outcomes of the study, middle-upper age level that has the highest risk could be target group of people for cosmetic brands but also for insurance companies. The main finding of the study is sun protection is still a threat for the society and humans have to be educated in the right path to prevent skin diseases and melanoma. Starting from childhood direct exposure to the sun must be prevented, especially direct exposure hours of the day, or more related months such as summer months and so on.

Regarding the state analysis for Utah and Washington could be a suggestion for future researches and these states may have more specific patterns than California in terms of weather conditions.

One of the obstacles for such a research study is the data collection process. The sources of data are limited. This research could be enriched if the data can be collected from many other databanks. Besides, the study was limited with several states due to shortage in dataset. As a solution, there should be a survey sent to the population regarding fair and dark skin so that it will be helpful in getting a clear picture for the development of the disease and the data would be more accurate and covering much wider geography. The research is showing a guidance tool for the future researches which can easily adapted with more recent numbers or for any other countries to make comparisons.

REFERENCES

- American Academy of Dermatology | Public Education*. (n.d.). American Academy of Dermatology | Public Education. Retrieved January 26, 2022, from <https://www.aad.org/public>
- Armstrong, B. K., & Kricker, A. (1993). How much melanoma is caused by sun exposure? *Melanoma Research*, 3(6), 395–402. <https://doi.org/10.1097/00008390-199311000-00002>
- Brenner, M., & Hearing, V. J. (2007). The Protective Role of Melanin Against UV Damage in Human Skin†. *Photochemistry and Photobiology*, 84(3), 539–549. <https://doi.org/10.1111/j.1751-1097.2007.00226.x>
- Cummins, D. L., Cummins, J. M., Pantle, H., Silverman, M. A., Leonard, A. L., & Chanmugam, A. (2006). Cutaneous Malignant Melanoma. *Mayo Clinic Proceedings*, 81(4), 500–507. <https://doi.org/10.4065/81.4.500>
- D’Orazio, J., Jarrett, S., Amaro-Ortiz, A., & Scott, T. (2013). UV Radiation and the Skin. *International Journal of Molecular Sciences*, 14(6), 12222–12248. <https://doi.org/10.3390/ijms140612222>
- el Ghissassi, F., Baan, R., Straif, K., Grosse, Y., Secretan, B., Bouvard, V., Benbrahim-Tallaa, L., Guha, N., Freeman, C., Galichet, L., & Coglianò, V. (2009a). A review of human carcinogens—Part D: radiation. *The Lancet Oncology*, 10(8), 751–752. [https://doi.org/10.1016/s1470-2045\(09\)70213-x](https://doi.org/10.1016/s1470-2045(09)70213-x)
- Gloster, H. M., & Neal, K. (2006). Skin cancer in skin of color. *Journal of the American Academy of Dermatology*, 55(5), 741–760. <https://doi.org/10.1016/j.jaad.2005.08.063>
- Kaidbey, K. H., Agin, P. P., Sayre, R. M., & Kligman, A. M. (1979). Photoprotection by melanin—a comparison of black and Caucasian skin. *Journal of the American Academy of Dermatology*, 1(3), 249–260. [https://doi.org/10.1016/s0190-9622\(79\)70018-1](https://doi.org/10.1016/s0190-9622(79)70018-1)
- Kopera, D. (2017). Preventive treatment of sun-damaged skin: Topical treatment of actinic keratosis can prevent surgery in non-melanoma-skin-cancer. *Integrative Cancer Science and Therapeutics*, 4(6). <https://doi.org/10.15761/icst.1000261>
- Markovic, S. N., Erickson, L. A., Rao, R. D., Weenig, R. H., Pockaj, B. A., Bardia, A., Vachon, C. M., Schild, S. E., McWilliams, R. R., Hand, J. L., Laman, S. D., Kottschade, L. A., Maples, W. J., Pittelkow, M. R., Pulido, J. S., Cameron, J. D., & Creagan, E. T. (2007). Malignant Melanoma in the 21st Century, Part 2: Staging, Prognosis, and Treatment. *Mayo Clinic Proceedings*, 82(4), 490–513. <https://doi.org/10.4065/82.4.490>
- Melanoma Skin Cancer Statistics*. (n.d.). American Cancer Society. <https://www.cancer.org/cancer/melanoma-skin-cancer/about/key-statistics.html>
- NCBI - WWW Error Blocked Diagnostic. (n.d.). NCBI - WWW Error Blocked Diagnostic. Retrieved January 27, 2022, from <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/25398793/>
- Reference materials*. (n.d.). Tableau. <https://www.tableau.com/resources/reference-materials>
- Siegel, R. L., Miller, K. D., & Jemal, A. (2016). Cancer statistics, 2016. *CA: A Cancer Journal for Clinicians*, 66(1), 7–30. <https://doi.org/10.3322/caac.21332>
- Surveillance, Epidemiology, and End Results Program*. (n.d.). SEER. Retrieved January 11, 2022, from <https://seer.cancer.gov>

Tadokoro, Seiji & Shattil, Sanford & Eto, Koji & Tai, Vera & Liddington, Robert & Pereda, Jose & Ginsberg, Mark & Calderwood, David. (2003). Talin Binding to Integrin Tails: A Final Common Step in Integrin Activation. *Science* (New York, N.Y.). 302. 103-6. [10.1126/science.1086652](https://doi.org/10.1126/science.1086652).

Weir, H. K., Thompson, T. D., Soman, A., Møller, B., Leadbetter, S., & White, M. C. (2015). Meeting the Healthy People 2020 Objectives to Reduce Cancer Mortality. *Preventing Chronic Disease*, 12. <https://doi.org/10.5888/pcd12.140482>

A Theoretical Overview To The Concept Of Cyberloafing

Sanal Kaytarma Kavramına Teorik Bir Bakış

Fatih İbrahim KURŞUNMADEN

Instructor Selcuk University, Vocational School of Social Sciences, Department of Foreign Trade, Konya, Turkey

ABSTRACT

Constantly changing and developing technological tools are a necessity in life. The conveniences it provides based on time and transportation make technological tools attractive and make them a part of individual lives. It shows that with the widespread use of internet access, employees are using the internet more and more for personal purposes. This situation, called cyberloafing, is defined as the use of information technologies for non-work activities by employees during work hours. From this point of view, the aim of this study is to determine the nature of cyberloafing behavior, what kind of studies have been done on the subject in the literature, and to determine the direction in which the literature can move by revealing its organizational and individual results. Although there are studies in the related literature showing that cyberloafing behaviors have positive aspects, such behaviors are generally seen as negative and institutions are working to prevent such behaviors.

Keywords: Cyberloafing, Information Technologies, Job Life

ÖZET

Sürekli değişen ve gelişen teknolojik araçlar yaşamda zorunlu ihtiyaç olarak yer almaktadır. Zaman ve ulaşım dayalı sağladığı kolaylıklar teknolojik araç gereçleri cazibeli kılmakta ve bireysel yaşamların bir parçası haline getirebilmektedir. İnternete erişimin yaygınlaşması ile birlikte çalışanların da giderek daha fazla kişisel amaçlı internet kullandıklarını göstermektedir. Sanal kaytarma adı verilen bu durum, çalışanların iş saatlerinde bilişim teknolojilerini iş dışı faaliyetler için kullanması olarak tanımlanmaktadır. Buradan hareketle bu çalışmanın amacı, sanal kaytarma davranışının niteliğini, literatürde konu ile ilgili ne tür çalışmalar yapıldığını, örgütsel ve bireysel sonuçlarını ortaya koyarak alan yazının ilerleyebileceği yönü belirlemektir. İlgili literatürde sanal kaytarma davranışlarının olumlu yönlerinin de olduğuna dair çalışmalar bulunmasına rağmen, bu tür davranışlar genellikle olumsuz görülmektedir ve kurumlar bu tür davranışları engellemeye yönelik çalışmalar yapmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sanal Kaytarma, Bilişim Teknolojileri, İş Yaşamı.

1. THE CONCEPT OF CYBERLOAFING

In today's world, where the world has become a global village, effective and efficient use of human resources is the basis for the success of businesses. Employees with high motivation, commitment and satisfaction will have a significant impact on the competitiveness of businesses. Sustainable competitive advantage

In today's world, where the world has become a global village, effective and efficient use of human resources is the basis for the success of businesses. Employees with high motivation, commitment and satisfaction will have a significant impact on the competitiveness of businesses. The effective use of information and technology, which is one of the most important means of accessing information in order to gain sustainable competitive advantage, is also considered important for businesses. In addition to the fact that technology facilitates business life and provides some advantages, it also has negative effects on employees and businesses (Ulukapı et al., 2014: 65). Since there are employees who will use technology in businesses, technology should be used in a way that will achieve business objectives. However, when we look at the practice, it is seen that the employees use technology and the internet for purposes other than work, especially with the widespread use of the internet. This situation, which is called cyberloafing, can sometimes be explained due to the personal characteristics of the employees, and sometimes it can be explained due to different organizational behaviors (Çavuşoğlu and Palamutçuoğlu, 2017: 431).

Technological developments have brought many conveniences to our individual and organizational lives. In this way, organizational activities are carried out quickly and decisions are taken faster. In fact, it has become a necessity for organizations to benefit from the opportunities of technology in order to achieve sustainable competitive advantage. Undoubtedly, the most important of these technologies has been the internet. Thanks to the ease of communication provided by the Internet, many needs are met through computers. This situation has led people to live in a virtual world. In particular, the fact that this technology offers an environment that everyone can use thanks to smart phones has made it impossible for employees to control the virtual environments that they enter unnecessarily. This reduces efficiency and increases costs. Due to the aforementioned developments, the concept of cyberloafing has recently attracted the attention of researchers (Yıldırım, 2018: 302-303).

Various definitions are found in the literature on cyberloafing. In the literature, the concept of cyberloafing was first expressed by Robinson and Bennett (1995) as wasteful, counterproductive, trivial or simple loafing behaviors in the

workplace. cyberloafing; employees use the internet of the institution for their own private purposes during working hours (Lieberman et al., 2011: 2192, Lim and Teo, 2005: 1081, Lim, 2002: 675).

Özkalp et al.(2012) define cyberloafing as “idle time that emerges with information and communication technologies employees’ time to slack off from work or use the internet, Facebook and personal e-mail for their own purposes”, and Örucü and Yıldız (2014) “use of computer and internet systems provided for business use for personal purposes”.

Cyberloafing is considered as deviant workplace behavior (behaviors that violate the norms of the organization that employees do voluntarily and negatively affect the welfare of employees and the organization) because it causes time to pass inefficiently (Lim and Teo, 2005: 1083). In short, cyberloafing is the use of computers, tablets, phones, internet, etc. in the organization. is wasting time with mass media or production tools, and cyberloafing is problematic behavior for organizations (Askew et al., 2014: 510).

Various classifications have been made regarding the classification of cyberloafing behaviors. In the classification made by Lim (2002), cyberloafing behaviors are divided into two groups as e-mail activities and internet surfing activities. Anandarajan et al. (2004), on the other hand, classified these behaviors as entertainment, harmful, personal learning, and behaviors for uncertain purposes. On the other hand, Blau et al. (2006), on the other hand, divided cyberloafing behaviors into three as browsing-related, non-work e-mailing and interactive cyberloafing. Blanchard and Henle (2008), on the other hand, expanded the classification made by Lim (2002) and divided cyberloafing activities into two as insignificant and important cyberloafing behaviors. According to this, unimportant cyberloafing behaviors generally include behaviors that are considered unimportant, short-term and normal. Significant cyberloafing behaviors, on the other hand, are long-term behaviors that are likely to harm the business and inflict legal sanctions, depending on the purpose, compared to insignificant cyberloafing behaviors.

Although cyberloafing behavior, which is classified in different ways, is discussed in terms of positive reflections in some studies, it can create a significant cost for employers and cause negative effects for employees as it is realized during work time (Lieberman et al., 2011: 2192). Especially if cyberloafing occurs due to negative perceptions of employees towards the organization and work, such as injustice, it can bring many negative consequences (Kaplan and Ögüt, 2012: 4).

The reasons for cyberloafing are divided into two as individual and organizational reasons: Individual reasons can be listed as the perception and attitude of the person, personality traits, habits, addiction to the internet, and demographic characteristics. Organizational reasons are internet restrictions brought by the organization, the opportunities and supports provided by the management, and boredom due to excessive workload (Çınar and Sıçrar, 2019: 122). There are two different views as advantages and disadvantages of cyberloafing. The disadvantages of cyberloafing can be expressed as the fact that it causes losses that will have legal consequences in organizations and the implementation of sanctions such as the termination of the employee's employment contract. The advantages of cyberloafing are to increase productivity by contributing to the personal development of the individual (Şen et al., 2016: 525).

In the study, first of all, the definitions made by different authors regarding the concept of cyberloafing are given, and the types of cyberloafing, its reasons, advantages and disadvantages are mentioned. Later, some of the prominent studies in the literature are summarized over the years.

2. LITERATURE REVIEW ON THE CONCEPT OF CYBERLOAFING

Kaplan and Ögüt (2012) collected data from a sample of employees in two university hospitals operating in the province of Konya, in order to analyze the relationships between distributive justice, procedural justice and interactional justice, and insignificant and serious cyberloafing activities. According to the results of the research; It has been determined that there is a negative relationship between distributive justice, procedural justice and interactional justice and insignificant cyberloafing activities.

Ünal and Tekdemir (2015) analyzed the cyberloafing actions of employees in a public institution and investigated whether cyberloafing actions differ according to some variables. Data were collected using a questionnaire. 136 people working in 10 units of the public institution affiliated to the Antalya Regional Directorate participated in the research. According to the results of the research, it has been determined that cyberloafing acts are low in the relevant public employees and the level of cyberloafing acts differs significantly according to some variables (education, age, position, working year, internet use skill and frequency of use, etc.).

Keklik et al. (2015) concluded that important cyberloafing behaviors positively affect employees' organizational learning capacity resulting from participatory decision-making and interaction with the external environment.

Özdem and Demir (2015) aimed to determine the cyberloafing types and cyberloafing activities used by school administrators in primary, secondary and secondary schools in Giresun (central) province in their study. As a result

of the research, it was determined that the average of school administrators' scores on the unimportant cyberloafing dimension was higher than the significant cyberloafing dimension.

In their study, Yağcı and Yüceler (2016) stated that the use of the internet in the workplace, facilitates communication between employees, reduces the workload and enables employees to be more productive, as well as bringing up the concept of cyberloafing, which is the tendency of the employee to use the internet opportunities offered in the workplace for non-work and personal purposes in order to avoid work during working hours. They stated and explained the antecedents and results of the concept of cyberloafing within the framework of the relevant literature.

Babadağ (2018) collected data from 187 employees working as civil servants in a municipality with a survey technique in order to investigate the effect of work alienation on cyberloafing behavior and analyzed the data with SPSS and AMOS program. According to the findings obtained as a result of the analyzes, it was determined that work alienation affected cyberloafing and its sub-dimensions positively and significantly.

Yıldırım (2018) aimed to reveal that the level of burnout of individuals increases significant and unimportant cyberloafing and that job satisfaction plays a reducing mediator role in this effect. According to the results of the analysis, all sub-dimensions of burnout negatively affected job satisfaction. On the other hand, while depersonalization, which is one of the sub-dimensions of burnout, had an increasing effect on both important and insignificant cyberloafing, the feeling of personal failure and emotional exhaustion positively affected only insignificant cyberloafing.

In the study of Alan (2019), it was aimed to reveal the relationship between university students' social network usage density and uninterrupted stay on the Internet, and cyberloafing behaviors. The sample of the study consisted of 450 students studying at a state university. Quantitative research method was used in the research and data were collected by questionnaire technique and analyzed with SPSS statistical program. It is evaluated that young people who use social networks extensively exhibit significant cyberloafing behaviors, while young people who spend little time on social networking sites exhibit insignificant cyberloafing behaviors.

The sample of the study conducted by Kurun and Çobanoğlu (2019) to determine the relationship between school administrators' managerial behaviors and their level of showing cyberloafing behaviors consisted of 41 school principals and 433 teachers working in the Tavas district of Denizli province. When the results of the study were examined, it was observed that while the perceptions of school administrators regarding administrative and cyberloafing behaviors did not differ in terms of different variables, teacher perceptions differed according to the type of school they worked in.

Kuznek and Güzel (2019) used the 17-item scale of Blanchard and Henle (2008) in order to determine the types of cyberloafing activities of employees, to determine the effects of these activities on employee performance and their differences according to generations. According to the results of the research, cyberloafing has four different dimensions. These dimensions are named as spending time, following the agenda, sports and betting and social sharing. It has been determined that the time-spending dimension of cyberloafing negatively affects employee performance, but has no significant relationship with other dimensions.

Gezer and Barutçu (2020) tried to determine the relationship between cyberloafing activities of personnel and job satisfaction in their study. Cyberloafing was determined as the independent variable and job satisfaction as the dependent variable. The research was carried out by Türk Telekomünikasyon A.Ş. in Edremit region. was conducted on the employees and the survey method was used. As a result of the study, it was seen that important cyberloafing activities, which are one of the sub-dimensions of cyberloafing, have a negative effect on job satisfaction, while insignificant cyberloafing activities have a positive effect on job satisfaction.

Çetintürk (2020) aimed to determine whether the sub-dimensions of employees' cyberloafing behavior show statistically significant differences according to demographic characteristics in his study. The universe of the research consists of the employees of five-star accommodation enterprises. The sample of the research is the employees of a five-star accommodation business operating in Isparta. Questionnaire technique was used as a data collection tool in the research. As a result of the research, it was determined that insignificant cyberloafing behavior showed statistically significant differences in terms of marital status, age, education level and department. Significant cyberloafing behavior, on the other hand, showed statistically significant differences in terms of gender, age and professional experience.

Çetin and Akyelli (2020) The aim of the study is to reveal the relationship between cyberloafing behavior and job satisfaction, which can be defined as the satisfaction of employees with their jobs, as research results. The sample of the study consists of 753 active employees. When the results of the study were examined, a positive and weak relationship was observed between cyberloafing and job satisfaction. In addition, cyberloafing and job satisfaction are related to age and differ according to gender.

Uyanık et al. (2021), they aimed to examine the relationship between job stress levels and cyberloafing behaviors of marina management employees, who constitute one of the important income sources of the tourism sector. In the research, a questionnaire was applied to 58 people working in a marina business located in Marmaris district of Muğla. According to the results obtained from the research, it was determined that there is a positive relationship between the sub-dimensions of cyberloafing and job stress.

Soyal (2021) investigated whether psychological security has an effect on cyberloafing behaviors. In the research, data were collected from 120 people working in the banking sector in Siirt, Turkey, by survey technique and these data were analyzed with the SPSS program. According to the analysis results; It has been determined that psychological safety affects both cyberloafing and its sub-dimensions negatively and significantly.

Merdan et al. (2022) used the data of 270 employees of a textile company operating in Kayseri to determine the mediating role of cyberloafing in the effect of boreout syndrome on counterproductive work behavior. According to the results of the analysis, it was determined that boreout, cyberloafing and counterproductive work behavior were positively affected. In addition, it was determined that cyberloafing played a mediating role in the effect of boreout on counterproductive work behavior.

3.CONCLUSION

Organizations that want to have a competitive advantage compared to their competitors follow technological innovations closely and design their business processes according to these innovations. On the other hand, the widespread use of technology and information tools in organizations has led to some behaviors called cyberloafing by employees. Cyberloafing behavior refers to employees' use of computers, mobile devices and internet for non-work activities. When the literature is examined, it has been determined that cyberloafing causes many negative results in organizational terms. Among these results, poor performance and productivity losses stand out (Mills et al., 2001: 37). It is very important for organizations and managers to reveal the variables that will reduce or eliminate cyberloafing behaviors that lead to such negativities. Depending on the developments in information and communication technologies, the possibility of accessing the Internet, which became easier with the widespread use of the Internet, has led to the emergence of a concept called cyberloafing. There are different opinions in the literature on cyberloafing, which is defined as the employee's use of the internet opportunity provided at work for non-work and personal purposes. These differences are in the classification of cyberloafing behaviors and whether such behaviors are beneficial or harmful. According to those who argue that cyberloafing behaviors are harmful; such behaviors are extremely harmful for businesses and cause loss of productivity. According to those who argue against this idea, such behaviors can be beneficial in terms of providing job satisfaction and productivity by combating the stress and distress experienced by the employee. Although there are studies in the related literature showing that cyberloafing behaviors have positive aspects, such behaviors are generally seen as negative and organizations are working to prevent such behaviors. In this context, software programs that limit employees' access to the Internet for personal purposes have begun to be used. However, one thing to be considered here is that there may be employees who cannot access such sites even though they really need it. For employees who cannot access such sites they need, this may cause loss of productivity and result in the organization parting ways with its talented employees. For these reasons, the employer should also consider the possibility of losing talented employees before restricting internet access in order to prevent the negative consequences of cyberloafing behaviors and balance between the two.

REFERENCES

- Alan, H. (2019). Sosyal Ağ Kullanımı Yoğunluğu ve Sanal Kaytarma Davranışları: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir İnceleme. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 6(2) , 112-129.
- Anandarajan, M., Devine, P. & Simmers, C. A. (2004). A Multidimensional Sealing Approach to Personal Web Usage in the Workplace. In M. Anandarajan & C. A. Simmers (Eds.), *A Personal Web Usage in the Workplace: A Guide to Effective Human Resources Management* (pp. 61-78). Hensey, PA: Information Science Publishing.
- Askew, K., Buckner, J., Taing, M., Ilie, A., Bauer, J. & Coovert, M. (2014). Explaining Cyberloafing: The Role of The Theory of Planned Behavior. *Computers in Human Behavior*, 36, 510-519.
- Babadağ, M. (2018). İşe Yabancılaşmanın Sanal Kaytarma Üzerindeki Etkisi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21 (39), 207-239.
- Blanchard A. L. ve Henle C. A. (2008). Correlates of Different Forms of Cyberloafing: The Role of Norms and External Locus of Control, *Computers in Human Behavior*, 24(3), 1067-1084.
- Blau, G., Yang, Y. and Ward-Cook, K. (2006). Testing a Measure of Cyberloafing, *Journal of Allied Health*, 35(1), 9-17.

- Çavuşoğlu, S. & Palamutçuoğlu, B. T. (2017). İş Tatmininin Sanal Kaytarma Üzerindeki Etkisi. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9(19), 430-444.
- Çetin, C. & Akyelli, N. (2020). SANAL KAYTARMA Ve İŞ DOYUMU İLİŞKİSİ. İzmir Katip Çelebi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 3(1), 41-59.
- Çetintürk, İ. (2020). Sanal Kaytarma ve Demografik Özellikler: Beş Yıldızlı Konaklama İşletmesinde Bir Uygulama. Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 21(2), 35-46.
- Çınar, O. & Sıçrır, H. (2019). Sanal Kaytarma ve Örgütsel Bağlılık Arasındaki İlişki: Erzurum İlinde Bir Kamu Kurumu Örneği. İş ve Hayat, 5(10), 119-135.
- Gezer, H. & Barutçu, E. (2020). Sanal Kaytarma İle İş Tatmini Arasındaki İlişkiye Yönelik Bir Araştırma. Journal of Internet Applications and Management, 11 (1), 35-48.
- Kaplan, M. & Ögüt, A. (2012). Algılanan Örgütsel Adalet İle Sanal Kaytarma Arasındaki İlişkinin Analizi: Hastane Çalışanları Örneği. Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi, 13(1), 1-13.
- Keklik, B., Kılıç, R., Yıldız, H., & Yıldız, B. (2015). Sanal Kaytarma Davranışlarının Örgütsel Öğrenme Kapasitesi Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi. Business and Economics Research Journal, 6(3), 129-144.
- Kurun, M. & Çobanoğlu, F. (2019). Okul Yöneticilerinin Yönetmelik ve Sanal Kaytarma Davranışları Arasındaki İlişki. İBAD Sosyal Bilimler Dergisi, (5), 134-152.
- Kuznek, E., Güzel, B. (2019) Sanal Kaytarma ve İş Performansı İlişkisi: Kuşaklar Teorisi Yaklaşımı, İşletme Araştırmaları Dergisi, 11 (4), 2729-2746.
- Liberman, B. Seidman, McKenna, G. K. ve Buffardi, L. E. (2011). Employee Job Attitudes and Organizational Characteristics as Predictors of Cyberloafing, Computers in Human Behavior, 27, 2192-2199.
- Lim, V. K. G. (2002). The IT Way of Loafing on the Job: Cyberloafing, Neutralizing and Organizational Justice, Journal of Organizational Behavior. 23, 675-694.
- Lim, V. K. G. ve Chen, J.Q. (2012). Cyberloafing at the Workplace: Gain or Drain on Work?, Behaviour and Information Technology, 31(4), 343-353.
- Lim, V. K. G. ve Teo, T. S. H. (2005). Prevalence, Perceived Seriousness, Justification and Regulation of Cyberloafing in Singapore An Exploratory Study, Information and Management, 42, 1081-1093.
- Merdan, E., Erdem, A. T., & Gümüşsoy, Y. (2022). Boreout Sendromunun Üretkenlik Karşıtı İş Davranışı Üzerine Etkisinde Sanal Kaytarmanın Aracılık Rolü. Business & Management Studies: An International Journal, 10(1), 176-191.
- Mills, J. E., Hu, B., Beldona, S. ve Clay, J. (2001). Cyberslacking! A Wired-Workplace Liability Issue, The Cornell Hotel and Restaurant Administration Quarterly, 42(5), 34-47.
- Robinson, S. L., Bennett, R. J. (1995). A Typology of Deviant Workplace Behavior: A Multidimensional Scaling Study. Academy Of Management Journal, 3(12), 555-572.
- Özdem, G. & Demir, A. (2015). Okul Yöneticilerinde Sanal Kaytarma Davranışı. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 11 (3), 1029-1042.
- Özkalp, E., Aydın, U. ve Tekeli, S. (2012). Sapkın Örgütsel Davranışlar Ve Çalışma Yaşamında Yeni Bir Olgu: Sanal Kaytarma (Cyberloafing) Ve İş İlişkilerine Etkileri. Çimento İşveren Sendikası Dergisi, 26 (2), 18-33.
- Şen, E., Tozlu, E., Ateşoğlu, H. & Özdemir, A. (2016). The Effect Of Work Stress On Cyberloafing Behaviour in Higher Education Institution. Eurasian Academy of Sciences Social Sciences Journal, 1(1), 523-535.
- Soyalın, M. (2021). Psikolojik Güvenlik ve Sanal Kaytarma Arasındaki İlişki: Bankacılık Sektöründe Bir Araştırma. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 23(41), 279-290.
- Ulukapı, Hande - Çelik, Adnan - Yılmaz, A. (2014). Algılanan İşe Adanmışlığın Sanal Kaytarma Davranışı Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi: Selçuk Üniversitesi Örneği, 2. Örgütsel Davranış Kongresi, Kayseri, 7-8 Kasım, (65-72).
- Uyanık, S., Umat, Ü. G., & Gürdoğan, A. (2021). Marina İşletmeciliği Çalışanlarının İş Stres Düzeyleri İle Sanal Kaytarma Davranışları Arasındaki İlişkinin Marina Çalışanları Açısından Değerlendirilmesi. Journal of Travel & Tourism Research, 19, 80-101.
- Ünal, . F. & Tekdemir, S. (2015). Sanal Kaytarma: Bir Kamu Kurumunda Ampirik Bir Araştırma. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 20 (2), 95-118.

Yağcı, M. & Yüceler, A. (2016). Kavramsal Boyutlarıyla Sanal Kaytarma. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 2(2), 663-673.

Osmanlı Basınının Mühendislik Mirası¹

Engineering Legacy Of The Ottoman Press

Serhat KÜÇÜK

Doç.Dr. Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Ankara, Türkiye

ÖZET

Bilim ve teknoloji dergileri, farklı ülke ve dönemlerde benzer görevi üstlenmiş materyallerdir. İlaveten, belirli bir yer ve zamandaki bilimin gelişme süreci ve düzeyini bu dergileri izleyerek tespit etmek de mümkündür. Bu sayede sadece bilimin düzeyi hakkında bilgi sahibi olunmakla kalınmayacak, aynı zamanda o günkü bilim ile toplumun genel sorunları arasındaki bağlar ve geçiş yolları da ortaya çıkarılabilecektir.

Osmanlılarda modern anlamda mühendislik eğitimi 18.yüzyılda başladı. Ancak Osmanlı basınında uzmanlık gerektiren müstakil mühendislik dergileri II.Meşrutiyet'in ilanının ardından görülmüştür. İsminde mühendislik ibaresiyle yahut mühendis yayımcı tarafından Cumhuriyet'in ilanına dek üç mühendislik dergisi yayımlanmıştır: Genç Mühendis, Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti Mecmuası ve Mühendis Mektebi Mecmuası.

Çalışmamızda öncelikle bu üç derginin tüm sayıları temin edilerek incelenmiş ve Osmanlıcadan günümüz Türkçesine çevirmek suretiyle içeriklerine dair tablolar oluşturulmuştur.

Nihayetinde, bilimsel düşüncenin halka en erken ve en yakın biçimde sunulduğu bu dergilerin incelenmesiyle Cumhuriyet bilimine temel teşkil edecek Osmanlı bilimini mühendislik ekseninde değerlendirme imkânı doğacaktır.

Anahtar Kelimeler: Süreli Yayınlar, Osmanlıca Eserler, Mühendislik Dergileri,

ABSTRACT

Science and technology magazines played a crucial role in popularizing and publicizing the science in different countries. In addition with analyzing look, it is possible to confirm the level of scientific progress at any time in a given country. Any analyses on these magazines not only has the chance to evaluate the progress in science but also the opportunity to introduce connections between general problems of science and society.

Engineering education in Ottoman modern sense started in the 18th century. However, in the Ottoman press, engineering magazines were seen after the declaration of the constitution. Until the declaration of the Republic, there are three magazines named by the engineer or published by an engineer: Genç Mühendis, Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti Mecmuası ve Mühendis Mektebi Mecmuası.

For our research all volumes of these periodicals will be obtained and examined, contents in Ottoman Turkish will be transcribed and presented with tables.

In the end, by examining these journals, which are presented to the public in the earliest and closest way, scientists will be able to evaluate Ottoman science on the axis of engineering which will constitute the basis of the Republican science.

Key Words: Periodicals, The Magazines in Ottoman Turkish, Kaynakca.info, Engineering Journals

1. GİRİŞ

Bir ulusun sanat ve fikir hayatında süreli yayınların yeri büyüktür. Bütün yeni ülkeler ve görüşler, kitaplardan önce süreli yayınlar yoluyla tartışılmış ve tanıtılmıştır. Herhangi bir konuda son bilgilere ihtiyaç duyulduğunda kitaptaki bilgilerin dondurulmuş yapısı karşısında, süreli yayınlar tercih edilmektedir. Okuyuculara, içinde yaşadıkları şehirde, ülkede ve dünyada neler olup bittiğini bildirmek, olaylarla ilgili gelişmeleri yansıtmak ve ayrıca bu olaylar üzerinden yorumlar yaparak, kamuoyu oluşturmak gibi işlevleri vardır(Duman, 2000:5-6). Günümüzde vakayiname vazifesi bu yayınlar tarafından yürütülüyor da denilebilir (Kütükoğlu, 1998b:25).

Süreli yayınların zaman içerisinde edebiyat, bilim, sanat gibi konularla sınırlandırılmış alt türlerinin oluşması, bu türün etkisini/etkinliğini arttırmıştır. Güç arttıran yeni alt türlerden birisi de popüler bilim dergileridir. Bu dergiler, kültürel değişime etkileriyle bir yandan sosyal gerçekliği, diğer yandan fennî gelişmelere yer vermeleriyle bilimsel yapıyı yansıtmaktadırlar. Bu yazıda öngörülen interdisipliner model için bu tür süreli yayınların seçilmesinde, söz konusu çok yönlü yapıları göz önünde bulundurulmuştur.

Bu çalışmada Osmanlı döneminde yayımlanmış üç mühendislik dergisi (Genç Mühendis, Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti Mecmuası ve Mühendis Mektebi Mecmuası) ele alınarak her birinin içindekiler tabloları oluşturulmuştur.

Günümüzde genel anlamda Bilim Tarihi çalışmalarının belirgin biçimde yetersiz olması doğrultusunda bilim dergileri ile ilgili çalışmalar da yetersizdir. Osmanlı bilim dergileri üzerine yapılan sınırlı sayıda çalışmada ise özellikle Mecmua-i Fünun, Mecmua-i Ulûm gibi eserler kısmen de olsa çalışılmıştır. Feza Günergun tarafından kaleme alınan, "Darülfünun Fünun (Fen) Fakültesi Mecmuası" adlı makale adı geçen mecmuanın 1916-1917

¹ Bu çalışma, SHD-2016-10749 nolu proje kapsamında, Hacettepe Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından desteklenmiştir

yıllarında yayımlanan sayılar üzerine kaleme alınmış bir makaledir. (Osmanlı Bilimi Araştırmaları, Cilt 1, Sayı 9). Mühendislik dergileri üzerine yegâne incelemenin sahibi ise Cüneyd Okay'dır. "Eski Harfli Mühendislik Dergileri" adlı kitabında (Kurtiş Matbaası, İstanbul, Mayıs 2004, 126s.) Osmanlı'dan Cumhuriyet'e belli başlı mühendislik dergilerini içeriklerinden de örnekler sunarak değerlendirmiştir.

Bu çalışma kapsamında ise ele alınan Genç Mühendis, Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti Mecmuası ve Mühendis Mektebi Mecmuası dergilerinin içerik bilgileri belirlenerek kaynakca.hacettepe.edu.tr adresine yüklenmiştir.

The screenshot shows the website interface for 'Genç Mühendis'. The top navigation bar includes 'Kaynakça Nedir?', 'S.S.S', 'İletişim', 'Üye Ol', and 'ÜYE GİRİŞİ'. A search bar is present with the text 'Eserler, yazarlar, kaynakçalar, üyeler aramaya başla'. The main content area is titled 'Genç Mühendis' and features a sidebar with a list of issues from 1914 to 1910. The 1914 issue is selected, showing three articles:

- "Amerika'da Şoselerin İnşasında Beton İstimali"** by Genç Mühendis. Published in 2014, Volume 62, Issue 62. Categories: Makale, Osmanlıca, Bilim ve Teknoloji, Tarih, 20. yy, Amerika. Viewed 7 times.
- "Yolların Oturmasını Teşkil Eden Kumlu Killer"** by Genç Mühendis. Published in 2011, Volume 59, Issue 59. Categories: Makale, Osmanlıca, Bilim ve Teknoloji, Tarih, 20. yy, Osmanlı, Anadolu. Viewed 3 times.
- "Bir Memleketin Muhtelif Vesai-i Muvasalasıyla Hal-i İnkısaflı"** by Abraham GOLDMAN. Published in 2010, Volume 58, Issue 58. Categories: Makale, Osmanlıca, Bilim ve Teknoloji, Tarih, 20. yy, Osmanlı, Anadolu. Viewed 2 times.

(Türkiye Kaynakçası, Kaynakça.info, 2022).

Dergilerden ilki olan Genç Mühendis, yukarıda görüldüğü şekilde, ilgili derginin sayılarını, makale künyeleri belirtilerek kaynakca.info adresinde incelemeye sunulmuştur.

The screenshot shows the website interface for 'Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti Mecmuası'. The top navigation bar is identical to the previous screenshot. The main content area is titled 'Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti Mecmuası' and features a sidebar with a list of issues from 1910 to 1909. The 1910 issue is selected, showing three articles:

- "İsviçre'de Elektrik Şimendiferleri"** by Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti Mecmuası. Published in 2019, Volume 4, Issue 4. Categories: Makale, Osmanlıca, Bilim ve Teknoloji, Tarih, Avrupa, 20. yy, Avrupa. Viewed 2 times.
- "Mühendis Mektepleri"** by Mehmed Refik. Published in 2019, Volume 4, Issue 4. Categories: Makale, Osmanlıca, Bilim ve Teknoloji, Tarih, Avrupa, 20. yy, Osmanlı, 19. yy, Anadolu. Viewed 1 time.
- "Şimendiferler ve Kanallar"** by Ziya. Published in 2019, Volume 4, Issue 4. Categories: Makale, Osmanlıca, Bilim ve Teknoloji, Tarih, Avrupa, 20. yy, Osmanlı, 19. yy, Anadolu. Viewed 0 times.

(Türkiye Kaynakçası, Kaynakça.info, 2022)

Diğer dergi Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti Mecmuası da, yukarıda görüldüğü şekilde, kaynakca.info adresinde incelemeye sunulmuştur.

(Türkiye Kaynakçası, Kaynakça.info, 2022)

Kaynakça info adresine eklenen üçüncü dergi ise Mühendislik Mektebi Mecmuasıdır.

Osmanlılarda modern anlamda mühendislik eğitimi 18.yüzyılda başladı. Ancak Osmanlı basınında uzmanlık gerektiren müstakil mühendislik dergileri II.Meşrutiyet'in ilanının ardından görülmüştür. İsminde mühendislik ibaresiyle yahut mühendis yayımcı tarafından Cumhuriyet'in ilanına dek üç mühendislik dergisi yayımlanmıştır: Genç Mühendis, Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti Mecmuası ve Mühendis Mektebi Mecmuası.

KAYNAKLAR

Duman, H., Osmanlı-Türk Süreli Yayınları ve Gazeteleri (1828-1928). Enformasyon ve Dokümantasyon Hizmetleri Vakfı Yayınları, İstanbul, (2000).

Kütükoğlu, M. S., Tarih Araştırmalarında Usul. İstanbul: Kubbealtı Neşriyat. İstanbul, (1998).

Türkiye Kaynakçası-Kaynakça.İnfo (2013), <http://www.kaynakca.info/eser/123909/fen-alemi>. Erişim Tarihi: 14.06.2013.

<http://kaynakca.hacettepe.edu.tr/eser/24072888/genc-muhendis>

<http://kaynakca.hacettepe.edu.tr/eser/28180925/muhendis-mektebi-mecmuasi>

<http://kaynakca.hacettepe.edu.tr/eser/28143797/osmanli-muhendis-ve-mimar-cemiyeti-mecmuasi>

EKLER

EK-1: GENÇ MÜHENDİS DERGİSİ-TÜM SAYILAR

Sayı: 1 Kânun-ı Sâni 1324/Ocak 1909

“Mukaddime ve Program”, s:1-2

“Kısmı Riyazi”, s:2

Mustafa Hulki, “Silsile-i Hendesiyenin Mecmu-u Hudud Düsturunun Tayini”, s.2-3

“Kısm-ı İçtimai”, 4-5

İbrahim Cudi, “Kısm-ı Fenni”, s:6

Semuhi, “Telsiz Telgrafın İcadı Hakkında”, s:6-8

“Mesele-i Hikemiyye”, s:8

Sayı: 2 15 Kânun-ı Sâni 1324/28 Ocak 1909

“Kısm-ı Fenni”, s:1-3

H. Rıfki, “Delk Kuvveti”, s:3-4

Sayı: 3 29 Kânun-ı Sâni 1324/11 Şubat 1909

Mühendis Osman Teyfik, “Ondokuzuncu Asırda Elektrik Tatbikatı”, s:1-2

“Malumat-ı Tarihiye-i Hendesiyeye”, s:2-3

M. Hulki, “Mesail-i Hendesiyeden”, s:3

“Birinci ve İkinci Nüşhalarda Gösterilen Köprü Tafsilatı Hakkında Malumat-ı Muhtelif ve İnşaat Tasarrufu”, s:4

Sayı: 4 13 Şubat 1324/26 Şubat 1909*Nafiz Ziya*, “Havaiye: Medhal”, s:1-3

“Birinci Nüşadaki Delk Kavanini”, s:3-4

Sayı: 5 3 Mart 1325/18 Mart 1909*Mustafa Hulki*, “Compressol Sisteminde Temel İnşaati”, s:1-4**Sayı: 6 13 Mart 1325/26 Mart 1909**

“Fransız Mekteblerinin Usul-i Müttehazi Adam Yetiştiriyor m?”, s:1-2

Nafiz Ziya, “Helikopter”, s:2-3

“Malumat-ı Tarihiye-i Hendesiye'den Mâbad”, s:3-4

Sayı: 7 27 Mart 1325/9 Nisan 1909

“Meşhur Riyaziyyun ve Hikmet-şinasan'dan Isak Nüvton”, s:1

“Helikopter”, s:2-3

Eşhed Faruki, “Hesab-ı Tahliliyeden Mesele”, s:3

“Hesaba Ait Mesele”, s:3-4

Sayı: 8 1 Mayıs 1325/14 Mayıs 1909

“Euler Leonard”, s:1

Nafiz Ziya, “Havanın Mukavemeti”, s:2-3

“Hendese'den”, s:3-4

“İtizar”, s:4

Sayı: 9 15 Mayıs 1325/28 Mayıs 1909

“İnşaat-ı Hutut -ı Berriye-i Telgrafiye”, s:1-4

Sayı: 10 29 Mayıs 1325/11 Haziran 1909*Demir Köprüler Mühendisi Ahmed Said*, “Trevi”, s:1-4*Nafiz Ziya*, “Havanın Mukavemeti”, s:5-6*Telgraf Mühendisi Mehmed Emin*, “Telgraf Direklerinin İntihabı”, s:6-8

“Tatbikat-ı Hendese'den”, s:8

Sayı: 11 14 Haziran 1325/27 Haziran 1909*Salim*, “Alat ve Edevat-ı İnşaiyyeden”, s:1-3*Mühendis Mektebi'nden Selanikli Emin Lütfi*, “Mesele”, s:3-4*Mühendis Mektebi'nden Eşhed Faruki*, “Mesele”, s:4**Sayı: 12 1 Temmuz 1325/14 Temmuz 1909**

“Memalik-i Osmaniye'de İnşa Edilen Köprülerin Suret-i İnşası Hakkında Rapor”, s:1-2

Ahmed Said, “Âlât ve Edevat-ı İnşaiyyeden”, s:2-3*Nafiz Ziya*, “Aeroplanlar”, s:3-4

“İnşaat-ı Hutut -ı Berriye-i Telgrafiye”, s:5-6

Nizami, “Makine Mesailinden”, s:7*Eşhed Faruki*, “Mesail-i Hendese'den”, s:7-8**Sayı: 13 20 Temmuz 1325/2 Ağustos 1909***Demir Köprüler Mühendisi Ahmed Said*, “Âlât ve Edevat-ı İnşaiyyeden”, s:1-2*Nafiz Ziya*, “Helikopterlerden”, s:2*Mühendis Mektebi Riyaziyat-ı Aliye Muallimi Mustafa Salim*, “Kısm-ı Riyazi”, s:2-3*Telgraf Mühendisi Mehmed Emin*, “İnşaat-ı Hutut -ı Berriye-i Telgrafiye”, s:3-4**Sayı: 14 7 Ağustos 1325/20 Ağustos 1909***Mühendis S.* “Ameli Malumat”, s:1-2*Demir Köprüler Mühendisi Ahmed Said*, “Maçunalar” s:2-3*Fikri*, “Turuk ve Maabir İdaresine Takdim Edilen Rapordan Mabad” s:4-6*Nafiz Ziya*, “Aeoroplanlar”, s:6-7

“Kısm-ı Riyazi”, s:7-8

Sayı: 15 22 Ağustos 1325/4 Eylül 1909*Demir Köprüler Mühendisi Ahmed Said*, “Âlât ve Edevat-ı İnşaiyyeden”, s:1-2*Mühendis S.* “Güzergahın Zemin Üzerinde Tatbiki”, s:2-3

“Mesele”, s:4

Sayı: 16 1 Eylül 1325/ 14 Eylül 1909

Ş. “Evvelki Nüşhadan Mâbad”, s:1-3
 “Mesele” 3-4

Sayı: 17 27 Eylül 1325/ 10 Ekim 1909

Ahmed Said, “Edevat-ı Sinaiyeye'den Mâbad”, s:1-3
 “Hesab'dan”, s:3
 “Hesab-ı Temami'den”, s:4

Sayı: 18 1 Teşrin-i Evvel 1325/14 Ekim 1909

A. Nizami, “Evvelki Nüşhadan Mâbad”, s:1-4

Sayı: 19 15 Teşrin-i Evvel 1325/28 Ekim 1909

Nafiz Ziya, “Anadolu İstikbal: Demiryolları”, s: 1-3
 “Hesab-ı Nazari Mesailinden”, s:3-4
 “İtizar”, s:4

Sayı: 20 1 Teşrin-i Sâni 1325/14 Kasım 1909

Nafiz Ziya, “Demiryolları Makalesinden Mâbad” s:1-3
 “Ameli Malumat'tan Mâbad”, s:3-4

Sayı: 21 15 Teşrin-i Sâni 1325/ 28 Kasım 1909

Nafiz Ziya, “Aeroplanlardan Motorlar”, s:1-3
 Mühendis S. “İki Merkezli Münhaniler Hakkında Malumat”, s:4-5
 A. Nizami, “Riyaziyat”, s:6-7
 “Müsabaka İmtihanından Sorulan Mesailden”, s:8

Sayı: 22 1 Kânun-ı Evvel 1325/14 Aralık 1909

Mühendis Eşref, “Anadolu İstikbal: Demiryolları”, s:1-3
 Nafiz Ziya, “Aeroplanlar”, s:3-4
 Mühendis S. “Güzergahın Zemin Üzerinde Tatbiki”, s:4-6
 Muallim Fikri, “İrgan Usulü”, s:6-7
 Abdülkerim, “Hendese-i Musattahadan”, s:8

Sayı: 23 15 Kânun-ı Evvel 1325/28 Aralık 1909

Mühendis ve Muallim Zikri, “Gaz ve Petrol Motorları”, s:1-4

Sayı: 24 1 Kânun-ı Sâni 1325/14 Ocak 1910

Hendese-i Mülkiye'den Mezun Ereğli Madeni Müdürü: Eşref, “Ereğli Kömür Madenleri”, s: 1-2
 Muallim ve Mühendis Ali Haydar, “Âlât”, s:2-4
 “Mesail-i Mihanikiyye”, s:4

Sayı: 25 1 Şubat 1325/14 Şubat 1910

Genç Mühendis Müessislerinden Hasan Rasim, “Bir Seneden Sonra”, s:1-2
 Mehmed Misbah, “Planimetre ile Mesaha”, s:2-3
 Eşref, “Ereğli Kömür Madenleri”, s:4-5
 Muallim ve Mühendis Ali Haydar “Barometre Rasadatının Tashihi ve Barometre Düsturu”, s:5-8
 Mehmed Misbah, “Kısm-ı Riyazi: Hesab Mesaili”, s:9
 A. Galib, “Cebr-i Adi Mesaili”, s:10-11
 Muallim ve Mühendis Salim, “Hendese Mesaili”, s: 11
 “Muhterem Karilerimize”, s: 12
 “Turuk ve Tatbikatı”, s: 12

Sayı: 26 1 Mart 1326/14 Mart 1910

Hendese-i Mülkiye'den Mezun Ereğli Madeni Müdürü: Eşref, “Ereğli Kömür Madenleri”, s:1-2
 Mühendis S. A. “Tevsiye-i Türahiye”, s:2-5
 Ali Haydar, “Gaz Motorlarında Amel-i Mihanikinin Suret-i Takdiri”, s:5-8

Sayı: 27 1 Nisan 1326/14 Nisan 1910

Hendese-i Mülkiye'den Mezun Ereğli Madeni Müdürü: Eşref, “Ereğli Kömür Madenleri”, s:1-2
 Mühendis S. “Tevsiye-i Türahiye ve İmalat-ı Sinaiyeye ve Tek'ib Hesabı Hakkında Bazı Mülâhazat”, s:2-6
 Mehmed Misbah, “Planimetre”, s:6-8
 Muammer, “Moinot Cetvelinin Tarifıyla Takeometre Hesabına Ait Usul-i İstimali”, s:8-9
 Ali Galib, “Kısm-ı Riyazi”, s: 10-11
 “Karilerimize”, s: 12

Sayı: 28 1 Mayıs 1326/14 Mayıs 1910

- Mühendis S.* “Tesviye-i Tüرابیye ve İmalat-ı Sınaiyye ve Tek’ib Hesabı Hakkında Bazı Mülahazat”, s:1-4
Nafiz Ziya, “Aeoroplanlardan”, s:4-6
Samsun Sivas Hattı Heyet-i Fenniye Reisi Celaledin, “Planimetre”, s:7-8
Muammer,” Moinot Cetvelinin Tarifiyle Takeometre Hesabına Ait Usul-i İstimali”, s:8-9
Mehmed Misbah, “Kısm-ı Riyazi”, s:9-10
Mehmed Misbah, “Cebir”, s: 10-11
Ali Galib, “Mihanik-i Adi”, s: 11-12

Sayı: 29 Haziran 1326/1910

- Mühendis S.* “Tesviye-i Tüرابیye ve İmalat-ı Sınaiyye Hakkında Bazı Mülahazat”, s:1-3
Mühendis Fikri, “İrgan Usulü”, s:3-5
Mühendis Mektebi’nden Muammer, “ Moinot Cetvelinin Tarifiyle Takeometre Hesabına Ait Usul-i İstimali”, s:5-7
Mehmed Misbah, “Kısm-ı Riyazi”, s:9
Subhi, “Mesele 2”, s:9-10
Fevzi, “Hendese Mesaili”, s: 10-11
Ali Galib, “Mihanik-i Adi”, s: 11
Mehmed Misbah, “Hendese Meselesi”, s: 12

Sayı: 30 Temmuz 1326/1910

- Nafiz Ziya*, “Gaz Motorları”, s: 1-4
Mühendis S., “İrtifa-ı Vasatı Usulü ve Vaz-ı Fiyat Hakkında Tatbikat”, s:4-5
Vecih Samih, “İskelesiz İnşa Edilmiş Mühim Bir Viyadük”, s:6-8
Mühendis Fikri, “İrgan Usulü”, s:8
Mehmed Misbah, “Kısm-ı Riyazi”, s:9-10
“Hendese Mesaili”, s: 10-12
“Asar-ı Münteşire”, s: 12

Sayı: 31 Ağustos 1326/1910

- Mühendis Ali Haydar*, “Karbüratörler”, s:1-6
Mühendis Ali Necib, “Takeometre ile Ameliyat”, s:7-8
“Kısm-ı Riyazi: Hesap”, s:9-10
“Hendese-i Halliye”, s: 11-12
“İtizar”, s: 12

Sayı: 32 Eylül 1326/1910

- “Vaz-ı Fiyat Hakkında Malumatı Mücmele”, s:1-4
Mühendis S., “Rub-ı Mahrut Hacmi”, s:4
“Yüksek Fırımlar”, s:4-7
“Mebahis-i İktisadiyeden”, s:8-9
Refik, “Kısm-ı Riyazi: Cebir”, s: 10-11
“Hendese-i Musattaha”,s:12
“İtizar”, s: 12

Sayı: 33 Teşrin-i Evvel 1326/Ekim 1910

- Mühendis Necib*, “Yüksek Fırımlar Nasıl İşler”, s:l-5
“Özr-i Arızı”, s:5-7
“Tahtelarz Topografya Ameliyatı”, s:7-8
Mehmed Misbah, “Kısm-ı Riyazi”, s:9-10
Mühendis Salim,”Hendese”, s: 10-11
Fevzi, “Makine-i Adi”, s: 11-12
“Müsellesat”, s: 12
“İtizar”, s: 12

Sayı: 34 Teşrin-i Sâni 1326/Kasım 1910

- “Yüksek Fırımlar”, s:l-3
“Özr-i Arızı”, s:3-6
“Tahtelarz Topografya”, s:6-8
Mehmed Misbah, “Kısm-ı Riyazi”, s:9-10
A. Fevzi, “Hendese-i Musattaha”, s: 10-11
Ş. Hüznî, “Müsellesat”, s: 11-12
Fevzi, “Makine”, s: 12

Sayı: 35 Kânun-ı Evvel 1326/Aralık 1910

“Dekart'ın Tercüme-i Hali”, s:1

“Üstüvanevî Bendler”, s:2-9

Mehmed Misbah, “Kısm-ı Riyazi”, s:9-11

Ş. Hüzni, “Cebire Ait”, s:11-12

Sayı: 36 Kânun-ı Sâni 1326/Ocak 1911

“Lebnitz'in Tercüme-i Hali”, s:1

“Üstüvanevî Bendler”, s:2-4

Mehmed Misbah, “Felsefe-i Riyaziyat”, s:5-8

Mühendis Ali Haydar, “Özr-i Anzi”, s:9-10

A. Fevzi, “Kısm-ı Riyazi”, s: 11-12

Hüsni, “Hesab-ı Asgar-ı Namütenahiyat”, s: 12

Sayı: 37 Şubat 1326/1911

Ali Rifka, “İki Sene Sonra”, s:1-3

“Mecmuanın Kabına Fotoğrafı Dere Edilen Cesim Bir Viyadük Münasebetiyle”, s:4

“Demiryollarımız”, s:4-8

Cemal Mustafa, “Topografya”, s:9-13

“Hendeseden”, s: 14-20

Sayı: 38 Mart 1327/1911

Karadenizden M. N. “Mühendisler Müteahhidler”, s:1-2

Mühendis Eşref, “Karaferye-Yanya ve Karaferye-Yunan Hududu Demiryollarının Keşfiyatı Hatıratı”, s:3-4

Mühendis Halil, “Demiryollarında Münhaniler”, s:5-12

“Konferans:Felsefe-i Riyaziyat”, s: 13

“Mesail-i Muhtelif-i Riyaziye”, 14-20

Sayı: 39 Nisan 1327/1911

Osmanlı Mühendis İktisat Cemiyeti, “Osmanlı Mühendis iktisat Cemiyeti'nin Resmen Tasdiki”, s:1-4

“Köprü Hesabatı İçin Kabul Edilecek Sıkletlerle Emniyet Sıkleti ve Köprü Tecrübelerinin Suret-i İcrası Hakkında Tarifname s:4-6

Mühendis Mektebi Muallimlerinden Dikman, “Madeni Tekerlekli Yeni Sistem Bend Kapakları”, s:7-14

Ali Necib, “Takeometre ile Ameliyat”, s:15

Zühdü, “Usul-i İnşatta Temellere Dair”, s: 16

“Kısm-ı Riyazi”, s: 17-20

Sayı: 40 Mayıs 1327/1911

Mühendis Eşref, “Karaferye-Yanya ve Karaferye-Yunan Hududu Demiryollarının Keşfiyatı Hatıratı”, s:1-4

Mühendis Mektebi Muallimlerinden Dikman, “Madeni Tekerlekli Yeni Sistem Bend Kapakları”, s:4-6

Ali Necib, “Takeometre ile Ameliyat”, s:9

Mühendis Zühdü, “Temellerin Usul-i İnşaatından: Müzik Türab”, s:9-11

Ali Haydar, “Özr-i Arızı”, s: 12-14

Mehmed Misbah, “Kısm-ı Riyazi”, s: 15

Muhiddin, “Hendese”, s: 16

Ali Galib, “Makine-i Adi”,s:17

İlhami Nafiz, “Hikmet”, s:17-18

Mühendis Mektebi Muallimlerinden Salim, “Makine-i Riyazi: Sürat-i Sathiyeye”, s:18-20

Sayı: 41 Haziran 1327/1911

Mühendis Süleyman Sırrı, “Elcezire İrva ve İska Ameliyatı”, s:1-7

“Tramvay, Finiküler”, s:8

“Kablunun Mukavemeti”, s: 10-13

“Takeometre ile Ameliyat”, s: 14-16

Mehmed Misbah, “Kısm-ı Riyazi”, s: 16

“Hendese'den”, s: 16-18

İlhami Nafiz, “Hikmet”, s: 18-20

Sayı: 42 Temmuz 1327/1911

“Elcezire İrva ve İska Ameliyatı”, s:1-3

“Takeometre ile Ameliyat”, s:3-5

Mühendis Eşref, “Karaferye-Yanya ve Karaferye-Yunan Hududu Demiryollarının Keşfiyatı Hatıratı”, s:6-11

Hüseyin Yakub, “Samsun Sivas Demiryolu'na Ait İlk Mektup”, s:12-16

Mehmed Misbah, “Kısm-ı Riyazi”, s: 17-20

Sayı: 43 Ağustos 1327/1911

Mühendis Mektebi Müdürü Mehmed Refik, “Fenn-i Elektrik Tahsili ve Hadisat-ı Hikemiyyede Müşabehetler”, s:1-5
 “Samsun Sivas Hattına Ait Tipler”, s:6-8
 “Turuk ve Maabir Müdiriyeti Tarafından Memurin-i Fenniyyeye Tebliğ Olunan Tamim Sureti”, s:9-10
Mühendis Halil, “Seri Tekib-i Türeb Usulü”, s:11-17
 “Faiz-i Mürekkeb Hesabatı”,s: 17-20

Sayı: 44 Eylül 1327/1911

“Elcezire İrva ve İska Ameliyatı”, s:1-6
 “İznik Gölü Civarındaki Bataklıkların Suret-i Teşekkülü ile Göl Seviyesinin Bir Mikdar-ı Muayyen Tenzili Hakkında”, s:7-10
 “Vaz-ı Fiyat Hakkında Malumat-ı Mücmele”, s: 10-17
 “Kireç, Su Kireci, Çimento”, s:17-19
 “Kısm-ı Riyazi: Mesail-i Hendesiye”, s:20-24

Sayı: 45 Teşrin-i Evvel 1327/Ekim 1911

Mehmed Misbah, “İlagayr-ı Nihaye Kabiliyet-i İnkısamı”, s:1-5
 “Elcezire İrva ve İska Ameliyatı”, s:5-10
Mühendis Zühdü, “Kireç, Su Kireci, Çimento”, s: 10-16
 “Müzik Türeb”, s:17-20
 “Kısm-ı Riyazi: Mesail-i Hendesiye”, s:20-24

Sayı: 46 Teşrin-i Sâni 1327/Kasım 1911

Mühendis Halil, “Kireç, Su Kireci, Çimento”, s:1-4
 “Demiryollarına Dair”, s:5-12
 “İznik Gölü'ne Ait Rapor”, s:13-16
 “Kısm-ı Riyazi: Mesail-i Riyaziye”, s:16-20

Sayı: 47 Kânun-ı Evvel 1327/Aralık 1911

“İstikşaf Hakkında Bir İki Söz”, s:1-4
 “Elcezire İrva ve İska Ameliyatı”, s:4-9
 “Şimendiferlere Ait(mâbad)”, s:9-11
 “Otuz Metre Açıklığı Haiz Ahşap Köprü Projesi”, s: 11-16

Sayı: 48 Kânun-ı Sâni 1327/Ocak 1912

“İznik Gölü Sularının Dört Metre Tenziline Dair Raporudur”, s:1-3
 “İstikşaf Hakkında Bir İki Söz”, s:3-6
Kavafyan, “Aeoroplan Nazariyatı”, s:6-10
 “Çimentoların Evsaf ve İstimali”, s:10-17
Mühendis S. “Kısm-ı Riyazi”, s: 17-20

Sayı: 49 Şubat 1327/1912

“Kârîin-i Kirama Arz-ı Meram”, s:1-3
Turuk ve Maabir Müderris-i Umumî Muavini Süleyman, “Elcezire İrva ve İska Ameliyatı”, s:3-7
 “İstikşaf Hakkında Bir İki Söz”, s:8-16

Sayı: 50 Mart 1328/1912

Samsun-Sivas Demiryolu Mühendislerinden Eşref, “Karaferye Yunan Hududu ve Yanya Etüdü Hatratından”, s:1-3
 “İznik Gölü Hakkında Keşf-i Kati Raporu”, s:3-8
 “Demiryollarına Dair: Münhanilerde Kısa Rayların İstimali”, s:9-12
Mühendis Hüseyin Remzi, “Asfalt”, s: 13-15
Mühendis Osman Nuri, “Kısm-ı Riyazi”, s: 16

Sayı: 51 Nisan 1328/1912

“Kârilerimize Arz-ı Meram: Muhterem Kârilerimize”, s:1-2
Nafia Nazır-ı Esbakı Muallim Hulusi, “Genç Mühendis Mecmuası'nın Hurufat ile Tab'ı Münasebetiyle”, s:2-3
Mimar Kemaleddin, “Harem-i Şerif ve Sahratullah-i Müşerrefe”, s:4-5
Güstavzburg Fabrikası'nda Mühendis Said, “Demir Köprüler”, s:6-8
İznik Gölü Heyet-i İstikşafıyye Reisi Mühendis Ahmed Muhtar, “İznik Gölü'ne Ait Keşf-i Kati Raporu”, s:8-12
Samsun-Sivas Demiryolu Mühendislerinden Eşref, “Karaferye Yunan Hududu ve Yanya Etüdü Hatratından”, s: 12-13
Fransa'da Demiryolları Tedkikatına Memur Mühendis Semuhi, “Demiryollarına Dair”, s: 15-23
 “Abonelerimize; Hikmet-i Riyazi; Riyaziyat; Mesail-i Hendesiye”, s:24

Sayı: 52 Mayıs 1328/1912

Mimar Kemaleddin, “Harem-i Şerif ve Sahratul-lah-i Müşerrefe”, s:1-5
Güstavzburg Fabrikası'nda Mühendis Said, “Demir Köprüler”, s:6-11
 “Münhanilerde Kısa Rayların İstimali”, s: 12-14
Mühendis Mektebi Talebesinden Abdülkerim, “Sülüsle Dair”, 14-16
 “Abonelerimize; Hikmet-i Riyazi; Muhterem Kâriлерimize”, s: 16

Sayı: 53 Haziran 1328/1912

Mühendis İlyas, “Stoney Sistemi Bendler”, s:1-5
 “Şehir İnşaatı: Ebniye İnşaatında Usuller”, s:6-13
Mühendis Semuhi, “Münhanilerde Kısa Rayların İstimali”, 14-16

Sayı: 54 Temmuz 1328/1912

Muallim Mühendis Hulusi Sırrı, “Prensip”, s:1-2
Mühendis Mektebi Müdürü Mehmed Refik Bey, “Elektrikli Şimendiferler”, s:3-5
Samsun-Sivas Hattı Heyet-i Fenniye Müdürü Cevdet Bey, “Etüd”, s:6-14
A. Necati, “Mesail-i Riyaziye”, s: 15-17
 “Osmanlı Mühendis İktisat Cemiyeti Nizamnamesi”, s: 18-23
 “Müeesif Bir İrtihal”, 23-24
 “Şuunat”, s:24

Sayı: 55 Ağustos 1328/1912

A. N. “Osmanlı Mühendis İktisat Cemiyeti Maksad-ı Teşkili”, s:1-3
Muallim Mühendis Fikri, “Uzunköprü-Dimetoka Tarikine Müsadif Kaleli Boğaz Kurbunda Meriç Nehri Üzerine inşa Olunan Köprü”, s:4-7
Cevdet, “Ameliyat yani Tersimat ve Hesabat”, s:7-9
 “Mühendislik Âleminde İki Ziya Ömer Fevzi Bey - Hüseyin Avni Bey”, s: 10
Abdülkerim, “Cezvirat-ı Hesabiyelerin Kıyem-ı Takribiyeleri Hakkında”, s: 11-13
 “Osmanlı Mühendis İktisat Cemiyeti Nizamnamesi”, s: 14-15
 “Osmanlı Mühendis İktisat Cemiyeti'nin Bidayet-i Teessüsünden fi 1 Temmuz sene 1328 Tarihine Kadar Muamelatını Mübeyin Bilanço Hulasasıdır”, s: 16
A. Necati, “Mesail-i Riyaziye”, s: 17-24

Sayı: 56 Eylül 1328/1912

L., “Musahabe”, s:1-3
Samsun-Sivas Hattı Sabık Heyet-i Fenniye Müdürü Cevdet, “Etüd”, s:3-11
Hasan Remzi, “İnşaatın Muvazenet Şeraiti -I- Hakikat-Hesaplar”, s: 12-15
 “Betonarme”, s: 15-16

Sayı: 57 Şubat 1329/1914

Umur-ı Nafia Müdür-i Umumisi, “Meslektaşlarımızın Nazar-ı Dikkatine”, s:1-3
Hüseyin Yakup, “Samsun-Sivas Demiryolu”, s:3-8
Şehremaneti Heyet-i Fenniye Müdürü Cevdet, “Hasbihal”, s:8-10
Mühendis Erşed, “Fabrika ve Kalorifer Bacalarının Eb'âdı”, s: 11-12
Hasan Remzi, “İnşaatın Muvazenet Şeraiti: -II-Hakikat ve Hesaplar”, s: 12-16

Sayı: 58 Mart 1330/1914

Mühendis Semuhi, “Zir-i Zemin Şehir Demiryollarına Dair”, s:1-5
Hüseyin Yakup, “Samsun-Sivas Demiryolu”, s:5-9
Hüseyin Yakup, “Genç Mühendis Mecmuası'na”, s:9-10
Nafta İdaresi'nde Mühendis Raif, “Seyhan Nehri'nin Mecrası Hakkında Ameliyat ve İcraat”, s: 10-13
Hasan Remzi, “Hakikat ve Hesaplar”, s:13-16

Sayı: 59 Nisan 1330/1914

Mühendis Hüseyin Rıfki, “Kumkale Bataklıklarının Teyebbüsü ile Küçük Menderes Nehrinin Islahı Hakkında Rapor”, s:1-6
Hüseyin Yakup, “Samsun-Sivas Demiryolu”, s:7-9
 “Ameliyat-ı İskaiye Kanunu Sureti”, s: 10-16

Sayı: 60 Mayıs 130/1914

Mühendis Semuhi, “Sanke Takeometresi”, s:1-9
Mühendis Hüseyin Rıfki, “Kumkale Bataklıklarının Teyebbüsü ile Küçük Menderes Nehrinin Islahı Hakkında Rapor”, s:9-14
Mühendis Mektebi Son Sınıf Talebesi'nden Abdülkerim, “Tanin Gazetesindeki Fennî Makale Münasebetiyle”, s: 14-16

Sayı: 61 Haziran 1330/1914

Mühendis Cemal Hidayet, “Fırat Köprüsü”, s: 1-8

Mühendis Hüseyin Rıfka, “Kumkale Bataklıklarının Teyebbüsü ile Küçük Menderes Nehrinin Islahı Hakkında Rapor”, s:9-16

Sayı: 62 Temmuz 1330/1914

A. “Hasbihal”, s:l-3

Hüseyin Yakup, “Samsun-Sivas Demiryolu İnşaatına Dair”, s:4-10

Mühendis Abraham Goldman, “Bir Memleketin Muhtelif Vesai-i Muvasalasıyla Hal-i İnkışafı”, s: 10-13

“Yolların Oturmasını Teşkil Eden Kumlu Killer”, s: 14-15

“Amerika’da Şoselerin İnşasında Beton İstimali”, s: 16

EK-2:OSMANLI MÜHENDİS VE MİMAR CEMİYETİ MECMUASI-TÜM SAYILAR**Sayı: 1 Teşrin-i Evvel 1325/Ekim 1909**

Meclis-i İdare, “Kısm-ı İdari: Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti'nin Tarihçesi”, s: 2-5

“Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti Nizamname-i Umumisi”, s:6-7

“Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti Âzâ-yı Asliyesi Listesi”, s:8

Heyet-i Tahririye, “Kısm-ı Fennî: Maksadımız”, s:9

Mühendis Mehmed Hulusi, “Cemiyetimiz Meclis-i İdare Reisi Mühendis Hulusi Bey Tarafından Verilen Konferans: İstanbul Su Yolları hakkında Malumat-ı Tarihiyye, Fenniye ve Sıhhiye”, s: 10-13

Mühendis Mehmed Refik, “Ulum ve Fünunda Rümuzat”, s: 13-16

Mühendis Ziya, “Muktebesat: Kudret-i Elektrikiyenin Demiryollara Tatbiki Krişmot-Berlin”, s: 17-19

“Jo. A. Sayks İngiliz Acentesi”, s:20

Sayı: 2 Teşrin-i Sâni 1325/Kasım 1909

“Kısm-ı İdari: Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti'nin Nizamname-i Umumisi”, s:25-27

“Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti Âza-yı Asliyesi Listesidir”, s:28

Mühendis Mehmed Hulusi, “Kısm-ı Fennî: Cemiyetimiz Meclis-i İdare Reisi Mühendis Hulusi Bey Tarafından Verilen Konferansın Mâbadi: Beyoğlu Ciheti: Bend-i Cedid”, s:29-36

Mühendis Ziya, “Muktebesat - Kudret-i Elektrikiyenin Demiryollara Tatbiki(mâbad)”, s:37-40

Mühendis İlhami İbnülhakki, “Avrupa’da ve Türkiye’de Şimendiferlerin Tarihçesi ve Hükümetlere Karşı Ukud-ı Maliyeleri: Mülahazat-ı Umumiye”, s:42-48

“Küçük Havadisler: Dersaadet ve Civan Haritası Meselesi, s:48;

Memalik-i Garbiyye Mühendis Mekteplerine Talebe İ'zami, s:48

Sayı: 3 Kânun-ı Evvel 1325/Aralık 1909

“Kısm-ı Fennî: Cemiyetimiz Meclis-i İdare Reisi Mühendis Hulusi Bey Tarafından Verilen Konferansın Mâbadi: Halkalı Su Yolları”, s:49-52

Mühendis Salim, “Riyaziyat”, s:52-53

Mühendis Ali Haydar, “Arazi-i Vesia Haritalarının Suret-i Ahzı”, s:54

“Tulen 40. ve Arzen 10 Kilometre Vüsati Haiz Büyük Bir Sahanın 1/5000 Mikyasla Kadastro Planın Ahzi İçin Riayet ve Tatbiki İcap Eden Hususat ve Ameliyat”, s:54-58

Mühendis İlhami İbnülhakki, “Şimendiferlerin Tarihçesi ve Hükümete Karşı Ukud-ı Maliyeleri”, s:59-65

Mühendis Ziya, “Kudret-i Elektrikiyenin Demiryollara Tatbiki”, s:65-68

Mehmed Refik, “Rumuzat-ı Fenniyemizin Islahı Meselesi”, s:69

Sabık Demiryollar Müdürü Margosyan, “Hendese-i Mülkiye Mektebi Muallimlerinden Mehmed Refik Bey'e”, s:69-70

“Küçük Havadisler: Hamburg-Rotterdam ve Anvers Limanları”, s:70

“Telgrafla Resm-i Küşad İcrası”, s:70-71

“Sunî İpek”, s:71

“Gayet Derin Sonda İcrası”, s:71

Sayı: 4 Kânûn-ı Sâni 1325/Ocak 1910

Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti Meclis-i İdaresi, “Kısm-ı İdari: Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti Namına Şura-yı Devlet Riyaseti'ne Takdim Olunan İstidanın Suretidir”, s73-74

“Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti'ne Bu Defa Dahil Olan Azaların Listesidir”, s:75

“İhtar”, s:75

Heyet-i Tahririye, “Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti Âza-yı Kiramma”, s:76

Mehmed Refik, “Kısm-ı Fennî: Mühendis Mektepleri”, s:76-79

Mühendis Salim, “Mihanik-i Riyaziye'den”, s:79-81

“Cemiyetimiz Meclis-i İdare Reisi Mühendis Hulusi Bey'in İstanbul Su Yolları Hakkındaki Konferansın Mâbadi”, s:81-88

Mühendis Ziya, “Muktebesat: Şimendiferler ve Kanallar”, s:88-92

Mühendis Ali Haydar, “Arazi-i Vesia Haritalarının Suret-i Ahzı”, s:93-97

Heyet-i Keşfiyye Mühendislerinden Cevdet, “İstilahat-ı Fenniye Hakkında”, s:98

- “Avrupa’da ve Türkiye’de Şimendiferlerin Tarihçesi ve Hükümetlere Karşı Ukud-ı Maliyeleri”, s:99-101
 “Küçük Havadisler: Avrupa Memalığında Mevcut Kuva-yı Miyahiye”, s: 102
 “600 Metre İrtifaında Bir Hane”, s: 102
 “Macaristan Şimendiferlerinin Elektriklendirilmesi Meselesi”, s:103
 “1909 Senesinde Otomobiller, s:103
 “1908 Senesinde Fransa Şimendiferleri”, s: 103
 “İsviçre’de Elektrik Şimendiferleri”, s: 104

Sayı: 5 Şubat 1325/1910

- “Kısm-ı İdari: Muharrerat - Zor Sancağı Sermühendisi Mustafa Remzi Bey’den Âtideki Mektup Varid Olmuştur”, s: 105
Mühendis Ziya, “Kısm-ı Fennî: Süzülme Havuzları”, s: 106-108
Mehmed Refik, “Mühendis Mektepleri”, s:109-114
Mühendis Ali Haydar, “Arazi-i Vesia Haritalarının Suret-i Ahzi”, s: 115-122
M. R., “Telefon Nasıl Keşfolundu”, s:123-124
Mühendis İlhami İbnülhakki, “Avrupa’da ve Türkiye’de Şimendiferlerin Tarihçesi ve Hükümetlere karşı Ukud-ı Maliyeleri”, s: 124-132
 “Küçük Havadisler: Bursa’da Elektrikli Tramvay ve Tenvirat-ı Elektrikiye”, s: 133
 “1909 Senesinde Fransa Encümen-i Danişin’in Fen Şubesi Tarafından Tevzi Olunan Mükafatlar”, s: 134-135

Sayı: 6 Mart 1326/1910

- Sabık Demiryolları Müdürü Aram*, “İstatistik Hakkında Mülahazat”, s: 137-141
Mehmed Fikri, “Putrel ve Tuğla Kemerciklerden Teşkil Edilen Köprüler Hakkında”, s: 141-146
Mühendis Ebünnedret Nuri, “Hicaz Demiryolu Hatıratı”, s: 148-152
Mühendis İlhami İbnülhakki, “Şoselerin Makadam Arma ile Kaplanması”, s: 152-154
İzmir Kasaba Hattı Komiseri Mehmed İrfan, “İktisadi Demiryollardan: Dar Hatlar”, s:-155-161
 “Yeni Bir İskandil Aleti”, s: 161-162
 “Köstence Limanı”, s: 162-163
 “Muhaberat-ı Fenniye”, s: 164-165
 “Küçük Havadisler: Elektrikle Ağaç Katı”, s: 165
 “Şimendifer Vagonlarında Sarsıntılara Karşı Bir Tedbir-i Musib”, s: 165
 “Tünellerde Sürat-i Hafr”, s: 165-166
 “Yelkenli Gemilerin Tenakusu”, s:166
 “1909 Senesinde Avrupa Şimendiferleri”, s:166
 “Mühendis Mektebi”, s: 167
 “Mühendisliğe Dair Asar-ı Münteşire”, s: 168

Sayı: 7 Nisan 1326/1910

- Mühendis Ali Haydar*, “Dekart’ın Felsefesi”, s: 169-179
İzmir Kasaba Hattı Komiseri Mehmed İrfan, “İktisadi Dar Hatların Geniş Hatlarla Mukayesesi”, 180-184
Mimar ve Mühendis Kemaleddin, “Mimari-i İslam”, s: 185-193
Mühendis Ebünnedret Nuri, “Hicaz Demiryolu Hatıratı”, s: 193-197
Mühendis Fikri, “Putrel ve Tuğla Kemerciklerden Teşkil Edilen Köprüler Hakkında”, s: 197-198
 “Küçük Havadisler: Küre-i Arz Üzerinde Gümüş Mahsulatı”, s: 199
 “İnşaat-ı Bahriye Usullerinde Asar-ı Teceddüd”, s: 199
 “Adriyatik Denizi Üzerinde Yeni Bir Liman”, s: 199
 “Mühendisliğe Dair Asar-ı Münteşire”, s:200

Sayı: 8 Mayıs 1326/1910

- Mehmed Refik*, “Mühendis Mektepleri: İsviçre’de Mühendis Mektepleri”, s:201-203
Muallim ve Mimar Kemaleddin, “Mimari-i İslam”, s: 204-212
Mühendis Fikri, “Putrel ve Tuğla Kemerciklerle Teşkil Edilen Köprüler Hakkında”, s:212-215
Mühendis Ziya, “Muktebesat: Brenan Şarl Sisteminde Tek Ray Üzerinde Mütetarrik Otomotristler”, s:215-219
 “Memalik-i Osmaniye’de Makine Mühendisliği ve Makinecilik”,s:220-221
Mühendis Ali Haydar, “Kozmografyanın Nazariyat ve Topografyası”, s:222-230
 “Küçük Havadisler: Beynelmillel Yol Kongresi, s:230
 “Brüksel Meşher-i Umumisi”, s:230-231
 “Küre-i Arz Üzerinde Senevi İhraç Olunan Altın Madeni”, s:232

Sayı: 9 Haziran 1326/1910

- Mühendis Ali Haydar*, “Dekart’ın Felsefesi”, s:233-238
Mimar ve Muallim Kemaleddin, “Mimari-i İslam”, s:239-248
Elektrik Mühendisi Mehmed Refik, “Otomobil-Şimendifer Rekabet-i Mevhumesi ve Memalik-i Osmaniye’de Vesait-i Nakliye Meselesi -I-”, s:249-254

“Putrel ve Doğal Kemerciklerden Teşkil Edilen Köprüler Hakkında”, s:254

Mühendis Ahmed Ferid, “Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti Risalesinin Tefrihası: Aksam-ı İnşaiyenin Eb'badını Tayinde Müstamel Düstur ve Cetveller”, s:255

Mühendis Fikri, “Cer ve Tazyik ve Mukavemet-i Mürekkebiyeye Maruz Aksam-ı İnşaiyenin Hesabatında Müstamel Esas Düsturlar”, 255-256

“Kagir Köprüler”, s:256-259

Sayı: 10 Ağustos 1326/1910

Mehmed İrfan, “İktisadi Demiryollardan Mâbad ve Son: Kısım-ı Fevkani *Superstructure*”, s:263-264

Mimar ve Muallim Kemaleddin, “Mimari-i İslam”, s:265-276

Ahmed Said, “Demiryollar Hakkında Mütalaa”, 277-287

Sayı: 11 Ağustos 1326/1910

Mehmed İrfan, “İktisadi Demiryollardan Mâbad ve Son: Kısım-ı Fevkani *Superstructure*”, s:288

Mimar Kemaleddin, “Mimari-i İslam”, s:291-302

Mühendis İlhami İbnülhakki, “Balya-Karaaydın Madenleri”,

s:303-312

Firzovik Belediye Reisi İsmail Ağa, “Firzovik'in İmarı”, s:312-316

Sayı: 12 Eylül 1326/1910

Mühendis Ali Haydar, “Dekart'ın Felsefesi”, s:317-320

Mühendis Ahmed Said, “Demir Köprüler Hakkında Mütalaa”, 321-327

“Beynelmilel Demir Yollar Kongresi”, s:328-335

Mehmed Refik, “Memalik-i Garbiyede Mühendis Mektepleri 4:Belçika ve Mühendis Mektepleri”, s:336-337

“Yeni Muhitü'l-Maarif Mektebi”, s:337-339

“Meclis-i İdare Kararıyla Adliye Nezaret-i Celilesi'ne Takdim Kılman İstida Suretidir”, s:339

“Memalik-i Osmaniye'de Tesis Edilecek Demiryollarındaki İntihap Edilecek İşletme Usulünün Tedkiki”, s: 340-342

“Küçük Havadisler: Sanayiîin Müterakki Olduğu Memleketlerde”, s:342

“İyi Bir Sigara Kağıdının Havassı”, s:343

“Enhar ve Kanalların Yan Sath-ı Maillerinin Siman Armeden Mamul Dallar ile İksası”, 343-344

EK-3: MÜHENDİS MEKTEBİ MECMUASI-TÜM SAYILAR

Sayı: 1 Nisan 1338/1922

Mecmua, “Mukaddime ve Program”, s:1-2

Sabık Nafta Müdür-i Umumisi Muallim, Süleyman Sırrı, “Mühendislik Tarihine Bir Nazar”, s:2-4

Muallim Mehmed İzzet, “Şimendifer ve Memleketin Şimendifere Olan İhtiyacı”, s:4-8 *Burhaneddin*, “Hatt-ı Havaî Hesabatının Esasatı”, s:8-11

İsmail Fikret, “Amelî Betonarme Tatbikatından Alınmış Misaller”, s:11-6

“Şuûn”, s: 16

Sayı: 2 15 Nisan 1338/1922

Sabık Nafta Müdür-i Umumisi Muallim Süleyman Sırrı, “Elcezire İrva ve İska Ameliyatından”, s:1-4

Muallim Mehmed İzzet, “Şimendifer ve Memleketin Şimendifere Olan İhtiyacı”, s:4-8

Muallim Burhaneddin, “Makinalar Nazariyatı Hakkında Malumat-ı Mücmele”, s:8-13 *Burhaneddin Ferid*, “Hatt-ı Havaî Hesabatının Esasatı”, s: 13-15

İsmail Fikret, “Amelî Betonarme”, s: 16

Sayı: 3 1 Mayıs 1338/1922

Mehmed Refik, “İzafiyet Nazariyesi,” s:33-34

Süleyman Sim, “Elcezire İrva ve İska Ameliyatından”, s:34-36

Ahmed İhsan, “Mukavemet ve Betonarme Tatbikatı”, s:37-42

İbrahim Fikri, “Büyük Kemerler Hakkında”, s:43-46

Salih Murad, “Mütemadiyet”, s:46-48

Sayı: 4 15 Mayıs 1338/1922

İbrahim Fikri, “Büyük Kemerler Hakkında”, s:49-56

Mehmed İzzet, “Şimendifer ve Memleketin Şimendifere Olan İhtiyacı”, s:56-59

Burhaneddin, “Makinalar Nazariyatı Hakkında Malumat-ı Mücmele”, s:59-62

Burhaneddin Ferid, “Hatt-ı Havaî Hesabatının Esasatı”, s:62-64

Sayı: 5 1 Haziran 1338/1922

Burhaneddin, “Makinalar Nazariyatı Hakkında Malumat-ı Mücmele”, s:65-67

Salih Murad, “Mütemadiyet”, s:68-70
Süleyman Sırrı, “Elcezire İrva ve İska Ameliyatından”, s:70-77
Ahmed İhsan, “Betonarme”, s:77-78
Burhaneddin Ferid, “Hatt-ı Havaî Hesabatının Esasatı”, s:78

Sayı: 6 15 Haziran 1338/1922

Ahmed Asım, “Bizde Mühendislik”, s:79-81
Süleyman Sırrı, “Elcezire İrva ve İska Ameliyatından”, s:81-87
Ahmed İhsan, “Betonarme”, s:88-91
Burhaneddin Ferid, “Hatt-ı Havaî Hesabayını Esasatı”, s:92-96

Sayı: 7 1 Temmuz 1338/1922

Muallim Mehmed İzzet, “Şimendifer ve Memleketin Şimendiferlere Olan İhtiyacı” s:97-99
Havai Hat Mühendisi Mehmed Kemal, “Havai Hatlar”, s:99-106
“Mimar Talat Bey'in İşçilik Kitabı”, s:106-107
“Tatbikatlardan Alınmış Misaller”, s:107-110
“Mühendis Mektebi'nin Yeni Tedrisat Talimatnamesi”, s:110-111
“Mekteb'de Hastalık”, s: 111-112
“Bu Seneki Mezunlar ve Müsamere”, s:112

Sayı: 8 15 Temmuz 1338/1922

“Bu Seneki Mezunlarımız”, s.113
Mühendis Mimar Hasan Hadi, “Çap Lekesi”, s:114-124
“Çapların Suret-i Tevzii Hakkındaki Karar”, s:125-127
Salih Murad, “Mütemadiyet”, s:127-128
“Şuûn”, s:128

Sayı: 9 1 Ağustos 1338/1922

Mecmua, “Mezuniyet Müsameresi”, s: 119-126
Hasan Hadi, “Çap Lekesi Makalesi Münasebetiyle”, s:127
Salih Murad, “Mütemadiyet”, s:127-129
Ahmed İhsan, “Betonarme”, s: 130-134

Sayı: 10 10 Ağustos 1338/1922

Mühendis Hasan Selahaddin, “Kirişsiz Döşemeler Hakkında Tanzim Edilen Talimatname” s: 145-149
Süleyman Sırrı, “Elcezire İrva ve İska Ameliyatından”, s: 150-152

Sayı: 11 1 Teşrin-i Evvel 1338/Ekim 1922

Mehmed İzzet, “Askerî Sahra Şimendiferleri”, s:161-168
Ahmed İhsan, “Betonarme Nazariyatından: Bacalar”, s: 169-172
Süleyman Sırrı, “Elcezire İrva ve İska Ameliyatından”, s: 173-176

Sayı: 12 15 Teşrin-i Evvel 1338/Ekim 1922

Mecmua, “Talat Bey'in Vefatı”, s: 177
Mühendis Mimar Hasan Hadi, “Talat Bey de Öldü”, s:178
“Merhumun Tercüme-i Hali”, s: 178-180
“Harikzedegan Evlerinin Şerait-i Fenniyesi”, s:180-187
N. M. - S. M., “Trenlerde Zatülhareke Tevakkuf, s:188-190
“Birinci Cildin Fihristi”, s: 191-192

Sayı: 13 1 Teşrin-i Sâni/Kasım 1922

Mecmua, “Refet Paşa Hazretleri'nin Mektebimizi Ziyareti”, s: 193-196
Mühendis Ahmed, “Kalfaların Resen inşaat Deruhde Etmeleri Hakkında”, s: 196-199
“Şartname-i Fenni”, s:200-204
Halid, “İcmal İmtihanı Sualleri”, s:205-208

Sayı: 14 15 Teşrin-i Sâni/Kasım 1922

Mehmed Fikri, “Tabirat Meselesi”, s:209
“Mektebimizin Otuzdokuzuncu Sene-i Devriyesi”, s:210
“Şerefeddin Kerim Bey'in Nutku”, s:210-214
“Muallim-i Muhterem Yusuf Razi Beyefendi'nin Nutkunun Hulasasıdır”, s:214-215
“Muallim-i Muhterem Fikri Bey'in Nutku”, s:216
Mühendis Ahmed İhsan, “Bacalar”, s:216-224

Sayı: 15 1 Kânun-ı Evvel/Aralık 1922

Mehmed Galib, “Kalfaların Yaptıkları İnşaat Hakkında”, s:225-226

“Büyük Derinliklere Kâbil-i Tatbik Yeni Usulde İnşaat”, s:226-229

“Perets Usulüyle Bir Binanın Suret-i İnşası”, s:229-231

“Rutubetin Beton Üzerine Tesiri”, s:231-234

Ahmed İhsan, “Betonarme: Projelerin İhzar ve Tatbiki”, s:235-240

Sayı: 16 15 Kânun-ı Evvel/Aralık 1922

Ahmed İhsan, “Kafes Kirişlerin Nazariye-i Harekiyyesi”, s:241-251

Mühendis Sadi, “Mukavemet-i Ecsam: Kafes Çatı Makasları”, s:251-254

“Şuûn-ı Fennî”, s:254-256

Sayı: 17 1 Şubat 1339/1923

Mühendis ve Müderris Mustafa Salim, “Hesab-ı Tahlil”, s: 258-260

Ahmed İhsan, “Mükerrer Kemerli Bend”, s:261-271

Ahmed İhsan, “Projelerin İhzar ve Tedkiki”, s:271-272

Sayı: 18 1 Nisan 1339/1923

“Mukavemet-i Ecsam”, s:273-279

“Hattın Ferşiyatı İçin Talimatname”, s:279-282

Ahmed İhsan, “Projelerin İhzar ve Tedkiki”, s:283-286

“Alüminli Çimentonun Keşfi”, s: 287-88

Türkiye’de Arsa Payı Karşılığında İnşaat Sözleşmesinin Hukuki Durumunun Taraflar Üzerindeki Etkileri

The Effects Of The Legal Status Of The Construction Agreement For Land Share On The Parties In Turkey

Mehmet Emre EREN

Öğr.Gör., Harran Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, Yabancı Diller Bölümü, Şanlıurfa, Türkiye

ÖZET

Günümüzde Türkiye’de genellikle arsanın maliki, arsa payının karşılığında inşaatla ilgili sözleşmenin gereğince yükleniciye vereceği bağımsız bölümlere dair arsa payını henüz inşaat sona ermeden devretmektedir. Böylesi bir durumda, yükleniciler ise gerekli olan mali yetkinliğe ulaşabilmek adına, bahse konu arsa payını malik sıfatı ile üçüncü şahıslara satarak devretmektedir. Arsanın malikinin yapmış olduğu sözleşmeden dönmesi durumunda ise sorunlar ortaya çıkmaktadır. Çünkü arsanın payını almış bulunan üçüncü şahısların böylesi bir durumdan ne şekilde etkileneceği oluşan sorunun kökenini oluşturmaktadır. Yargıtay yerleşik içtihatlarında, inşaat sona ermeden yükleniciye yapılmış olan bahse konu bu devir işlemleri avans olarak kabul edilmekte olup, devir yapılan tapunun iade edilmesi ise aynı hakka dayanılarak her zaman talep edilebilecektir. Anayasa Mahkemesi’nin bu duruma yaklaşımına yönelik verdiği karar ise başvuruçunun mülkiyet haklarının ihlal edilmediğine yöneliktir. Bu çalışmada Anayasa Mahkemesi ile Yargıtay Kararları ışığında, arsa payı karşılığında, inşaat sözleşmesi yapan arsa payı sahibinin sözleşmeden dönmesi halinde, yükleniciden arsa payı alımı yapan üçüncü kişiler üzerinde bu durumun etkisi konusu ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Arsa, Arsa Payı, Pay Karşılığında İnşaat Sözleşmesi

ABSTRACT

Today, generally, the owner of the land transfers the land share for the independent sections to be given to the contractor in return for the land share in accordance with the construction contract before the end of the construction in Turkey. In such a case, the contractors sell the said land share to third-parties as to the owner in order to achieve the required financial competence. Problems arise if the land owner returns from the contract she/he has made. Because the root of the problem is how the third parties who have taken the share of the land will be affected by such a situation. In the settled jurisprudence of the Court of Cassation, these transfer transactions made to the contractor before the end of the construction are accepted as advances, and the return of the transferred deed can always be demanded on the basis of the same right. The decision of the Constitutional Court regarding its approach to this situation is that the property rights of the applicant were not violated. In this study, in the light of the decisions of the Constitutional Court and the Supreme Court, the effect of this situation on the third parties who purchase a land share from the contractor if the land shareowner who has made the construction contract in return for the land share reneges from the contract is discussed.

Key words: Land, Land Share, Construction contract in return for share

1. GİRİŞ

Ülkemizde sıklıkla uygulanan arsa payı karşılığında inşaat sözleşmesi yapma durumu; Tapu Kanununun (Tapu Kanunu, 1934)m. 26’da, Medeni Kanununun (Medeni Kanun, 2001) m. 1009’da ve Tapu Sicil Tüzüğü’nün (Bakanlar Kurulu, 2013) m. 47’nde ki hükümlerinde ismen yer verilmiş olsa da, bu sözleşmeye dair objektif temel noktalar Borçlar Kanununda (Borçlar Kanunu, 2011) düzenlenmemiş olduğundan, kavram kanuni bir tanımdan yoksundur (Erman, 2010; Özmen ve Ürem, 2016). Arsa payının karşılığı olarak inşaat sözleşmesiyle; arsa malikinin yani işin sahibinin, arsasının belirlenmiş pay miktarının mülkiyetini yükleniciye devir ederken, yüklenicinin de bahse konu arsanın üstüne inşaatını gerçekleştireceği yapının belirlenmiş olan bağımsız bölümlerini arsanın malikine teslim etmeye borçlanmasıdır (Aydın, 2019). Arsa payının karşılığı olarak inşaat sözleşmesi niteliği gereği bir karma sözleşmedir. Çünkü hem taşınmaz satışı sözleşmesine dair hem de eser sözleşmesine dair hükümler içerdiğinden, hukuki nitelik açısından arsa payının karşılığı olarak inşaat sözleşmesi bir karma sözleşmedir (Yargıtay, 2002; Kırca, 2007; Erman, 2010; Alper, 2010; Gümüş, 2010; Aral ve Ayrancı, 2015; Zevkliler ve Gökyayla, 2017; Aydoğdu ve Kahveci, 2017; Eren, 2017). Sözleşmenin yapısı gereği; sözleşmenin tarafları bir yandan alacaklı durumundayken, diğer yandan borçlu durumda olduklarından, arsa payının karşılığı olarak inşaat sözleşmesi, tam iki tarafa borç yükleyen sözleşme kapsamındadır (Yargıtay, 1994; Erman, 2010). Böylesi bir durumda yaygın kabul; bahse konu sözleşmeye dayanan uyumsuzluk konularında, taşınmazın satışının yanı sıra eser sözleşmesine dair Türk Borçlar Kanunu’nun ilgi hükümlerinin kıyasen uygulanmasıdır (Yargıtay, 1982; Kırca, 2007; Erman, 2010; Yavuz vd., 2014; Özmen ve Ürem, 2016).

Uygulama pratiğine bakıldığında, mali ve ticari sebeplerden dolayı arsa maliklerinin bahse konu sözleşmeye istinaden, yükleniciye verilmesi gereken bağımsız bölümlere dair arsa payını henüz inşaat sona ermeden yükleniciye devretmektedirler. Yüklenicilerinde bahse konu arsa payını malik sıfatı ile üçüncü şahıslara satmakta ve devretmektedirler. Bu durumda çoğunlukla, yüklenici gereksinim halinde olduğu finansal güce ulaşmakta veya ihtiyacı olan finansal güce erimesi kolaylaşmaktadır. Oluşan bu kolaylık beraberinde risklerde getirmektedir. Yüklenici borcun gereğini yerine getirmediğinde ve buna dayanılarak sözleşmeden dönüldüğü hallerde, üçüncü

kişiler yani alıcılara devri gerçekleştirilen tapuların sonucuna dair uyuşmazlıklar oluşacaktır. Yine uygulamaya bakıldığında; üçüncü şahıslar yani alıcılara yönelik açılan dava sayılarının giderek arttığı görülmektedir (Aydın, 2019).

Yargıtay yerleşik içtihatlarında, inşaat sona ermeden önce yükleniciye yapılan devirlerin “avans” olarak kabul edildiği, yüklenici devir olunan bahse konu arsa paylarının mülkiyetine sahip olmadığı, sözleşmeden dönülmesi durumunda ise aynı hak temelinde her daim istenilebileceğinin yanı sıra üçüncü şahısların yani alıcıların iyiniyetli olarak kabullenilemeyeceği görülmektedir. Anayasa Mahkemesi ise aynı yönde ele aldığı somut olayı; üçüncü şahıslar yani alıcılar açısından bir mülkiyet hakkı ihlali niteliği taşımadığına karar vermiştir. Bununla birlikte gerek Anayasa Mahkemesi Kararı gerekse Yargıtay yerleşik içtihatlarında kabul gören bu yaklaşımın, üçüncü kişiler yani alıcılar açısından elverişsizliğinin yanı sıra Roma Hukuku temel ilkelerine, Türk Borçlar Kanunu ile Türk Medeni Kanunu hükümleri açısından ters düşmektedir. Bahse konu ters düşüş; arsanın maliki durumunda olanların, arsa paylarını yükleniciye devri ve bu devir sonrasında ise yüklenicinin devir aldığı bahse konu payı veya paya bağlanmış şekilde tesisini yaptığı kat irtifakına dair tapuları, üçüncü şahıs yani alıcıya devirleriyle sınırlıdır.

2. YARGITAY’IN ALDIĞI KARARLAR

Yargıtay yerleşik uygulamalarında görülen ilk yaklaşım; inşaat sona ermeden yükleniciye verilmiş olan devirlerin “avans” olarak görülüp, kabul edildiğine dair olan yaklaşımdır (Yargıtay, 1998; 2004; 2010a; 2010b; 2010c; 2011a; 2012a; 2013a; 2013b; 2014a; 2014b; 2014c; 2015a; 2015b; 2016a; 2016b; 2017a; 2017b; 2017c; 2017d; 2017e; 2017f). Yargıtay’ın bakış açısı; yükleniciye devir yapılmasında ki amacın yükleniciye finansal kolaylık sağlamak amacıyla yapılmaktadır (Yargıtay, 2012b; 2017g; 2017h). Yine Yargıtay’ın konuyu ele alışı açısından; yükleniciye devri gerçekleşen arsa paylarının mülkiyet hakkı yükleniciye ait değildir yani yüklenici devri gerçekleşen arsa paylarına yönelik olarak mülkiyetini edinme durumunda değildir (Yargıtay, 1998a; 2008a; 2008b; 2010d; 2010e; 2011b; 2012c; 2014d; 2017k; 2017l). Burada ki bahse konu tapu kaydı, gerçek bir mülkiyet hali oluşturmamaktadır (Yargıtay 2010f; 2015c). Yüklenici ancak bahse konu inşaatı sözleşmenin gereklerine uygun olarak kusursuz ve eksiksiz olarak tamamlaması ve teslim etmesi sonrasında mülkiyet hakkını kazanacaktır. Yüklenicinin bütün edimlerini ifası sonrası, yüklenicinin kişisel hakkı, bir aynı hakka dönüşecektir (Yargıtay, 2010g; 2010h; 2011c; 2017m). Bu durumda, yükleniciden arsa payını satın alan üçüncü şahısların yani satın alan kişilerin almış oldukları bahse konu bağımsız tapu bölümleri veya arsa payına hak kazanmaları da yine yüklenicinin, arsanın malikine yönelik edimlerini tam ve eksiksiz şekilde yerine getirmesi sonrasında gerçekleşecektir (Yargıtay, 2010k; 2017n; 2017p). Yargıtay’ın bakış açısına göre; sözleşmeden dönülmesi durumunda, sözleşme hiç gerçekleştirilmemiş gibi konunun taraflarının durumu sözleşmeden önceki hale gelince, tapuya dair paylarda arsanın malikine geri dönecektir (Aydın, 2019).

Yargıtay’a göre sözleşmeden dönme durumunda, sözleşme hiç yapılmamış gibi tarafların durumları sözleşme öncesi hâle gelince, tapu payları arsa malikine geri döner (Yargıtay, 2008a; 2013c; 2017r). Böylesi bir durumda, yüklenicinin üçüncü şahıslara yani alıcıya yönelik gerçekleştirdiği devir sebepsiz kalacaktır. İllilik ilkesi gereğince; baştan itibaren yapılan tescilin yolsuz haline gelmesi (Yargıtay, 2008b; 2017s) nedeniyle, avans amacıyla devri verilen tapularında iadesi de yine aynı bir hakka dayanalı olması nedeniyle her daim istenebilecektir (Yargıtay, 2003; 2013d, Özmen ve Aydın, 2014).

Yargıtay’ın kararları çerçevesinde, üçüncü şahısların yani yüklenicinin devir aldığı arsa payını satması sonrası devir ettiği şahısların yanı sıra bahse konu bu üçüncü şahıslardan devir alanların kazanımları TMK kapsamında bu kazanımlarını korumalarının bir yolu bulunmamaktadır. Bu durumda alıcı durumunda ki üçüncü şahısların iyi niyetle hareket ettikleri ileri sürülemez ve kabulde edilemez. Hatta burada ki üçüncü şahısların iyiniyetli olmadıklarından hareket edilecek ve bu şekilde kabul edilecektir (Yargıtay, 1998b; 2010). Çünkü bahse konu üçüncü şahıs, bahse konu payı, taşınmaz üzerine inşaatı gerçekleştirilecek olan bağımsız bölümün karşılığı olarak almıştır ve yüklenici, eğer arsa malikinin haklarına yönelik edimlerini sağlaması ve yerine getirmesinden sonra ulaşabileceğini bilebilecek haldedir. İnşaatı biterek henüz tamamlanmayan bağımsız bölüm satın almış olan şahsın inşaatı görmemiş olması ve tapuda yer alan gerçek malik bilgisini ve yine satışı kimin yaptığını da bilmemesi düşünülemezdir (Yargıtay, 1995a; 2005; 2010m, 2017ş). Aksi yöndeki bir düşünce hayatın olağan akışına aykırı düşecektir (Yargıtay, 1995b).

3. ANAYASA MAHKEMESİ’NİN ALDIĞI KARAR

Arsanın maliki durumunda olanın, arsanın payının karşılığı yapmış olduğu sözleşmeden dönmesi durumunda, bu gelişme sonunda yüklenici olandan arsanın payını almış olan üçüncü şahıslara ne gibi bir etkisi olacağına dair sorun, bireysel başvuruyla Anayasa Mahkemesi’ne de taşınmıştır (Başvurunun Numarası: 2014/12321, Karar Tarihi: 20.07.2017, (Resmî Gazete'nin Tarih ve Sayı: 27.9.2017-30193) ve Anayasa Mahkemesi tarafından somut olay için karar verilmiştir.

Anayasa Mahkemesi tarafından ele alınan olay, İstanbul İlinin, Bakırköy İlçesinde, Şenlik Mahallesi’nin; ada 292 ve parsel 148’de kayıtlı bulunan, V.O, G.N.Y, G.T.Y. isimlerine tescil edilmiştir. Arsanın malikleri, E.A. adlı yükleniciyle, 26 Aralık 1985 tarihinde geçerli şekilde arsanın payı karşılığında inşaat sözleşmesi yapmışlardır. Bahse

konu sözleşmeyle, arsanın maliklerinin bahse konu taşınmaza dair 56/104 paylık kısmının yüklenici olana devir edilmesini ve bu durumda da yüklenicinin de bu devir karşılığında iki tanesi bodrum katında olmak üzere bağımsız altı bölümün yapımını borçlanması konusunda sözleşmişlerdir.

Bahse konu taşınmazın üstünde, bir adet olmak üzere; bodrum, zemin, çekme kat ve iki normal kattan oluşan, toplamı 7 bağımsız bölümün inşaatı gerçekleştirilmiştir. Binaya yönelik; inşaata dair ruhsat, yapının kullanım izin belgesinin yanı sıra binanın projesinin bulunmamaktadır. Sözleşme kapsamında olmak üzere, arsanın malikleri borçlanmış oldukları payların devirlerini tapu üzerinden ifa etmişlerdir. Bu gelişmelerin sonrasında, başvuru olan F.T. 16/104 orana denk gelen kat irtifaklı arsaya dair pay hakkını 06.02.1992’de, başvuru S.T.’de 32/104 orana denk gelen kat irtifaklı arsaya dair pay hakkını 09.03.1998’de satın almıştır. Sürecin devamında, arsanın malikleri, yükleniciye sözleşmenin gereği olan borcun gereği gibi ifasının yapılmadığı iddiasıyla bahse konu sözleşmenin feshinin yanı sıra devretmiş oldukları payın tekrar kendi adlarına tescil edilmesine yönelik olarak 05.03.2009’da Bakırköy 3. Asliye Hukuk Mahkemesi’nde dava açmışlardır. Mahkemenin dava ilişkin kararının gerekçesinde, dava konusu binaya dair iskân ruhsatının ve yapı kullanım izin belgesinin olmadığından, sözleşme şartlarına uygun şekilde inşaatın tamamlandığı ve 818 sayılı Borçlar Kanunu’nun m.358 (6098 sayılı Borçlar Kanunu m. 473) hükmü uyarınca, arsanın maliklerinin sözleşmeyi fesih ettiğini ve devir ettikleri payların ise kendi adlarına tescil taleplerinin oluştuğuna yer vermiştir. Bahse konu kararda ayrıca, tamamlanmayan binadan, bağımsız bölüm alımı gerçekleştiren başvuru sahiplerinde yüklenicinin, yüklendiği edimi gereği gibi yerine getirmediği durumda, kendilerine bırakılmış olan bahse konu arsanın paylarında yönelik haklarının oluşmayacağını bildiklerini hükmetmiştir. Bununla beraber alımı yapanların bahse konu paylarını kaybetmenin riskini üstlendikleri kanaatine varıldığını, TMK m. 1023 hükmünün bu somut olayda uygulamasına yer olmadığına da hükmetmiştir.

Başvuru sahipleri temyiz isteminde bulunmuş ve bu istemleri Yargıtay’ın 15. Hukuk Dairesi 03.10.2012 tarih ve E. 2011/6160, K. 2012/5968 sayılı kararıyla reddedilmiş ve hüküm onanmıştır. Kararın düzeltilmesi istemi ise 15. Hukuk Dairesi’nin 22.05.2014 tarihli kararında reddedilmiştir. Gelişmeler sonrasında, 18.07.2014’te başvuru sahipleri, bireysel başvuru yolunu kullanmışlar ve adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlali iddiasında bulunmuşlardır. Anayasa Mahkemesi oyçokluğu ile aldığı ve kısaca özetlenen şu sonuçlara varmıştır;

- ✓ Başvurusu yapılan bahse konu uyuşmazlıkta, çözüme dair olarak daha öncesinde oluşumu sağlanan, ulaşılabilecek nitelikte ve belirli nitelikli hukuk kurallarının yanı sıra arsanın payı karşılığında inşaata dair sözleşmenin uygulama ve hüküm koşullarına yönelik olarak Yargıtay’ın yerleşiklik kazanan kararları, pozitif yükümlülükleri açısından devletin mülkiyeti korumasına dairdir.
- ✓ Bireysel başvurunun konusuna dair yargılamanın sürecine bütün şekilde bakıldığında, mülkiyete dair hakkın korunması şeklinde kendini gösteren yükümlülük açısından başvuru sahiplerinin usule dair güvencelerden etkin şekilde yararlanması sağlanmaktadır.
- ✓ Gerekçeleri ve tespitleri ile kararda yer alanlar, yetki ve takdir bakımından yargısal makamın yetki sınırını aşmadığını göstermektedir.
- ✓ Mülkiyet hakkının korunmasına yönelik olarak başvuru sahipleri açısından yeterli ve etkin güvencelerin bulunmaktadır.
- ✓ Başvuru sahiplerinden, yüklenicinin payına düşen arsa payını alanlar, yüklenicinin sözleşmeyi gerektiği şekilde ifa etmemesinden dolayı, tapu kaydı iptaliyle sonuçlanan müdahale açısından, mülkiyet hakkının ihlaline yönelik bir durum bulunmamaktadır.

Mahkemenin kararında yer alan karşı oy’un gerekçesindeyse kısaca şu konulara değinilmiştir;

- ✓ Türk Medeni Kanunu m. 1024’te bir aynı hakkın yolsun olarak tescili durumunda, bu durumu bilen veya bilmesi gereken üçüncü şahısların bahse konu tescile dayanak oluşturamayacağı ön görülmüş olsa da, bahse konu sözleşmenin kurulmasından hatta binanın fiili olarak kullanılmaya başlanmasından yıllarca sonra başvuru sahiplerinin tescilin yolsun olup, olmadığını bilmesi gerektiği söylenemeyecektir. Bundan dolayı arsanın malikleriyle, başvuru sahiplerinin çatışmakta olan menfaatlerinde; taraflardan hangisinin daha fazla iyiniyetli olduğuna bakılması ve bu suretle çözümlenmesi gerekmektedir.
- ✓ Arsanın maliklerinin, bahse konu binaya dair proje bulunmadığı ve bu sebeple yapı kullanımını izin belgesi alınmayacağını bildikleri halde, paylarını yükleniciye devir etmeleri, yüklenicinin de başkalarına paylarını satması durumunu fiili olarak biliyor olmalarına rağmen 24 yıllık süreçte her hangi bir hukuki girişimde bulunmamaları, binanın arsasının binanın kendinden daha kıymetli bir hale geldiği bir zamanda, daha önce devretmiş oldukları payların kendi adlarına yeniden tescili talebiyle dava süreci başlatmaları, amaçlarının iyiniyetli olmadığını göstermektedir.
- ✓ TMK’da yer alan iyiniyete dair ilke, 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi’nde yer alan “sırf gayri ızzar eden suiistimal” ilkesinden farklıdır. Arsanın malikleri, başkalarına zarar vermek için değil de kazanç sağlamak amaçlı

olsa dahi iyiniyet taşımadıkları sürece mevzuatın ve Yargıtay'ın yerleşik kararlarında yer alan lehe dair hususlardan yararlanamayacaktır.

- ✓ Bununla birlikte, başvuruların uğramış oldukları zararlar sebebiyle taleplerini, bir hak kazanmamış olsa da devir aldığı kabul edilen arsanın payını kendilerine satmış bulunan yükleniciye yönlendirmeleri durumunda da zamanaşımına konu hükümlerden dolayı şansları şüpheli olacaktır.
- ✓ Bunlardan dolayı, başvuruların mülkiyet haklarının ihlal edilmiş olduğuna dair kararın verilmesi gerekmektedir.

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

Yargıtay'ın yerleşik içtihatlarına bakıldığında, sözleşmeden dönülmesinin sonuçlarına dair yaklaşım; aynı etkili dönmeye dair görüşe benzer sonuçlar içerdiği görülüyor olsa da, başta Roma Hukuku'na dair ilkeler olmak üzere, Türk Medeni Kanunu yanı sıra Türk Borçlar Kanunu'nun bütünsel olarak ele alındığında, sözleşmeden dönülmesinin sonuçlarına dair uygulama ise en uyum sağlayıcı kanuni borç ilişkisine dayanan görüş olarak kendini göstermektedir. Böylelikle, sözleşmeden dönülmesiyle, borçlandırıcı bir işlem daha sonra geçersizlik durumuna dönüşürse de, geçerliliğe sahip olduğu aşamada bu işlemi temel alan ve bahse konu bu işleme dayanılarak gerçekleştirilen tasarruf işlemi bu gelişmelerden etkilenmemelidir.

KAYNAKÇA

Aral, F. ve Ayrancı, H. (2015). "6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Hazırlanmış Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri", 11. Baskı, Ankara, s. 58-59.

Aydın, G. S. (2019). "Arsa Sahibinin Arsa Payı Karşılığı İnşaat Sözleşmesinden Dönmesinin Yükleniciden Arsa Payı", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 141, 417-453. s.419.

Aydoğdu M. ve Kahveci, N. (2017). "Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri", 3. Baskı, İzmir, s. 41.

Bakanlar Kurulu. (2013). Bakanlar Kurulu'nun Karar Tarihi: 22.7.2013 - Numarası: 2013/5150, Dayanak Bulduğu Kanunun Tarihi: 22.1.2001 - No: 4721, Yayımlanmış olduğu Resmî Gazete'nin Tarihi: 17.8.2013 - Numarası:28738.

Borçlar Kanunu. (2011). Kanun Numarası: 6098, Kabule Konu Tarih: 11.01.2011, Resmî Gazete'de Yayımlanma Tarihi: 04.02.2011, Resmî Gazete'nin Yayımlanma Sayısı:27836, Kanun'un Yürürlük Tarihi: 01.07.2012.

Eren, F. (2017). "Borçlar Hukuku Özel Hükümler", 5. Baskı, Ankara 2017 (Borçlar Özel), s. 941.

Erman, H. (2010). "Arsa Payı Karşılığı İnşaat Sözleşmesi, 3. Basım", İstanbul 2010 (Arsa Payı), s.1.

Gümüş, M. A. (2010). "Borçlar Hukuku Özel Hükümler", İstanbul 2010, s. 213.

Kırca, Ç. (2007). "Arsa Payı Karşılığı İnşaat Sözleşmelerinde Sözleşmeden Dönmenin Üçüncü Kişilere Etkisi", Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Bildiriler – Tartışmalar, XXII, 15 Aralık 2006, Ankara 2007, (s. 77-98), s. 81.

Medeni Kanun. (2001). Medeni Kanun, Kanun Numarası: 4721, Kabule Konu Tarih: 22.11.2001, Resmî Gazete'de Yayımlanma Tarihi: 08.12.2001, Sayı:24607, Kanun'un Yürürlük Tarihi: 01.01.2002.

Özmen, S. (2018). "2014/12321 Başvuru Numaralı Faik Tari ve Sultan Tari Başvurusuna İlişkin Anayasa Mahkemesi'nin Fahiş Hatalı Kararının Eleştirisi (Arsa Payı Karşılığı İnşaat Sözleşmesinde Dönme Hakkında Aynı Etkili Dönme Görüşüne Ve Özellikle Yargıtay 15. HD.'nin Yerleşik Kararlarındaki "Avans Tapu" Nitelemesine İlişkin Eleştiriler)", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2018 (135): 491-516.

Özmen, E. S. ve Aydın, G. S. (2014). "Tapu İptal Davası Olarak Yanlış Adlandırma ile Açılan Davalar (Tescili İsteme Davası/Yolsuz Tescilin Düzeltilmesi Davası)", İstanbul Barosu Dergisi, 88, 2014/6, s. 179-215.

Özmen, E. S. ve Ürem, M. (2016). "Arsa Payı Karşılığı İnşaat Sözleşmelerinde Yargıtay Kararları ile Yaratılan "Avans Tapu" Kavramına Yönelik Eleştiriler", Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 1: 13-31, s. 14.

Tapu Kanunu. (1934). Tapu Kanunu, Kanun Numarası: 2644, Kabule Konu Tarih: 22.12.1934, Resmî Gazete'de Yayımlanma Tarihi: 29.12.1934, Resmî Gazete'nin Yayımlanma Sayısı:2892.

Yargıtay. (1982). Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 9.6.1982, E. 1979/15-1613, K. 1982/565 kararı (aktarım, kazanci.com).

Yargıtay. (1994). Yargıtay, 15. Hukuk Dairesi, 14.2.1994, E. 1993/5253, K. 1994/76 kararı.

Yargıtay. (1995a). Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 15.2.1995, E. 1995/1-15, K. 1005/70 kararı

Yargıtay. (1995b). Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 15.2.1995, E. 1995/1-15, K. 1995/70 kararı

Yargıtay. (1998). Yargıtay 15. Hukuk Dairesi, 24.6.1998, E. 1998/2147, K. 1998/2779 kararı

- Yargıtay. (1998a). Yargıtay 15. Hukuk Dairesi, 24.6.1998, E. 1998/2147, K. 1998/2779 kararı
- Yargıtay. (1998b). Yargıtay 15. Hukuk Dairesi, 24.6.1998, E. 1998/2147, K. 1998/2779 kararı
- Yargıtay. (2002). Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 19.3.2002, E. 2003/15-124, K. 2003/175 kararı.
- Yargıtay. (2003). Yargıtay 15. Hukuk Dairesi, 10.3.2003, E. 2003/492, K. 2003/1152 kararı
- Yargıtay. (2004). Yargıtay 15. Hukuk Dairesi, 15.6.2004, E. 2003/7122, K. 2004/3341 kararı
- Yargıtay. (2005). Yargıtay 15. Hukuk Dairesi, 16.3.2005, E. 2005/534, K. 2005/1536 kararı
- Yargıtay. (2008). Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 17.12.2008, E. 2008/15-769, K. 2008/752 kararı
- Yargıtay. (2008a). Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 17.12.2008, E. 2008/15-769, K. 2008/752 kararı
- Yargıtay. (2008b). Yargıtay 15. Hukuk Dairesi, 7.3.2008, E. 2007/1709, K. 2008/1486 kararı
- Yargıtay. (2008b). Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 17.12.2008, E. 2008/15-769, K. 2008/752 kararı
- Yargıtay. (2010a). Yargıtay 15. Hukuk Dairesi, 17.6.2010, E. 2009/1989, K. 2010/3468 kararı
- Yargıtay. (2010b). Yargıtay 15. Hukuk Dairesi, 28.9.2010, E. 2010/3593, K. 2010/4847 kararı
- Yargıtay. (2010c). Yargıtay 15. Hukuk Dairesi, 27.9.2010, E. 2009/4222, K. 2010/4818 kararı
- Yargıtay. (2010d). Yargıtay 15. Hukuk Dairesi, 27.9.2010, E. 2009/4222, K. 2010/4818 kararı
- Yargıtay. (2010e). Yargıtay 15. Hukuk Dairesi, 17.6.2010, E. 2009/1989, K. 2010/3468 kararı
- Yargıtay. (2010f). Yargıtay 15. Hukuk Dairesi, 28.9.2010, E. 2010/3593, K. 2010/4847 kararı
- Yargıtay. (2010g). Yargıtay 15. Hukuk Dairesi, 27.9.2010, E. 2009/4222, K. 2010/4818 kararı
- Yargıtay. (2010h). Yargıtay 15. Hukuk Dairesi, 28.9.2010, E. 2010/3593, K. 2010/4847 kararı
- Yargıtay. (2010k). Yargıtay 15. Hukuk Dairesi, 17.6.2010, E. 2009/1989, K. 2010/3468 kararı
- Yargıtay. (2010l). Yargıtay 15. Hukuk Dairesi, 27.9.2010, E. 2009/4222, K. 2010/4818 kararı
- Yargıtay. (2010m). Yargıtay 15. Hukuk Dairesi, 17.6.2010, E. 2009/1989, K. 2010/3468 kararı
- Yargıtay. (2011a). Yargıtay 15. Hukuk Dairesi, 31.5.2011, E. 2011/1819, K. 2011/3203 kararı
- Yargıtay. (2011b). Yargıtay 15. Hukuk Dairesi, 31.5.2011, E. 2011/1819, K. 2011/3203 kararı
- Yargıtay. (2011c). Yargıtay 15. Hukuk Dairesi, 31.5.2011, E. 2011/1819, K. 2011/3203 kararı
- Yargıtay. (2012a). Yargıtay 15. Hukuk Dairesi, 14.5.2012, E. 2011/6559, K. 2012/3377 kararı
- Yargıtay. (2012b). Yargıtay 15. Hukuk Dairesi, 11.6.2012, E. 2012/2706, K. 2012/4360 kararı
- Yargıtay. (2012c). Yargıtay 15. Hukuk Dairesi, 11.6.2012, E. 2012/2706, K. 2012/4360 kararı
- Yargıtay. (2013a). Yargıtay 23. Hukuk Dairesi, 27.9.2013, E. 2013/3213 kararı
- Yargıtay. (2013b). Yargıtay 23. Hukuk Dairesi, 18.9.2013, E. 2013/3436, K. 2013/5497 kararı
- Yargıtay. (2013c). Yargıtay 23. Hukuk Dairesi, 27.9.2013, E. 2013/3213, K. 2013/5831 kararı
- Yargıtay. (2013s). Yargıtay 23. Hukuk Dairesi, 27.9.2013, E. 2013/3213, K. 2013/5831 kararı
- Yargıtay. (2014a). Yargıtay 23. Hukuk Dairesi, 26.11.2014, E. 2014/5616, K. 2014/7583 kararı
- Yargıtay. (2014b). Yargıtay 23. Hukuk Dairesi, 12.9.2014, E. 2014/2487, K. 2014/5588 kararı
- Yargıtay. (2014c). Yargıtay 23. Hukuk Dairesi, 3.3.2014, E. 2013/7927, K. 2014/1544 kararı
- Yargıtay. (2014d). Yargıtay 23. Hukuk Dairesi, 12.9.2014, E. 2014/2487, K. 2014/5588 kararı
- Yargıtay. (2015a). Yargıtay 14. Hukuk Dairesi, 21.12.2015, E. 2015/11545, K. 2015/11824 kararı
- Yargıtay. (2015b). Yargıtay 23. Hukuk Dairesi, 19.6.2015, E. 2015/3400, K. 2015/4746 kararı
- Yargıtay. (2015c). Yargıtay 14. Hukuk Dairesi, 21.12.2015, E. 2015/11545, K. 2015/11824 kararı
- Yargıtay. (2016a). Yargıtay 23. Hukuk Dairesi, 31.3.2016, E. 2015/3455, K. 2016/2029 kararı
- Yargıtay. (2016b). Yargıtay 23. Hukuk Dairesi, 18.3.2016, E. 2015/925, K. 2016/1721 kararı
- Yargıtay. (2017a). Yargıtay 23. Hukuk Dairesi, 28.11.2017, E. 2015/8887, K. 2017/3470 kararı

- Yargıtay. (2017b). Yargıtay 23. Hukuk Dairesi, 22.6.2017, E. 2016/5026, K. 2017/1923 kararı
- Yargıtay. (2017c). Yargıtay 23. Hukuk Dairesi, 15.11.2017, E. 2015/2663, K. 2017/3246 kararı
- Yargıtay. (2017d). Yargıtay 23. Hukuk Dairesi, 9.10.2017, E. 2015/9553, K. 2017/2593 kararı
- Yargıtay. (2017e). Yargıtay 23. Hukuk Dairesi, 23.3.2017, E. 2015/8179, K. 2017/908 kararı
- Yargıtay. (2017f). Yargıtay 23. Hukuk Dairesi, 1.6.2017, E.2016/1583, K. 2017/1640 kararı
- Yargıtay. (2017g). Yargıtay 23. Hukuk Dairesi, 28.11.2017, E. 2015/8887, K. 2017/3470 kararı
- Yargıtay. (2017h). Yargıtay 23. Hukuk Dairesi, 1.6.2017, E. 2016/1583, K. 2017/1640 kararı
- Yargıtay. (2017k). Yargıtay 23. Hukuk Dairesi, 28.11.2017, E. 2015/8887, K. 2017/3470 kararı
- Yargıtay. (2017l). Yargıtay 23. Hukuk Dairesi, 15.11.2017, E. 2015/2663, K. 2017/3246 kararı
- Yargıtay. (2017m). Yargıtay 23. Hukuk Dairesi, 15.11.2017, E. 2015/2663, K. 2017/3246 kararı
- Yargıtay. (2017n). Yargıtay 23. Hukuk Dairesi, 22.6.2017, E. 2016/5026, K. 2017/1923 kararı
- Yargıtay. (2017p). Yargıtay 23. Hukuk Dairesi, 1.6.2017, E. 2016/1583, K. 2017/1640 kararı
- Yargıtay. (2017r). Yargıtay 23. Hukuk Dairesi, 15.11.2017, E. 2015/2663, K. 2017/3246 kararı
- Yargıtay. (2017s). Yargıtay 23. Hukuk Dairesi, 9.10.2017, E. 2015/9553, K. 2017/2593 kararı
- Yargıtay. (2017ş). Yargıtay 23. Hukuk Dairesi, 28.11.2017, E. 2015/8887, K. 2017/3470 kararı
- Yavuz, C., Acar, F. ve Özen, B. (2014). “Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler”, 10. Bası, Nadir Kitap: İstanbul, s. 1070, 1087-1088.
- Zevkliler, A. ve Gökyayla, E. (2017). “Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri”, 17. Bası, Yetkin yayınevi: Ankara s. 18.

Walter Benjamin’de Mesih Anlayışının 21. Yüzyılda Yansıması: İnternet

The Reflection of Walter Benjamin's Messianic Mentality in the 21st Century: The
Internet

Murat GÜLGÖR

Dr. İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul, Türkiye

ÖZET

Walter Benjamin, Avrupa’da önemli değişimlerin yaşandığı bir döneme bizzat yaşayarak şahitlik ederken, sanayileşme ve kentleşme gibi olumlu olarak görülen gelişmelerin gölgesinde kalan olumsuzlukları da birebir hissetti. Sermaye birikimini tamamlayan Alman Yahudi ailelerinin çocuklarını “entelektüel bir Alman” gibi yetiştirebilmek için gösterdikleri çabanın aslında ne kadar ‘Alman olamadıklarının’ anlamaları ile sonuçlandığını da yaşayarak gördü. Kendisi de dâhil olmak üzere, modernitenin yarattığı sıkıntılarla boğuşan birçok insanın duyduğu Mesih ihtiyacına şahitlik etti ancak, kendi Mesih anlayışını ve dolayısıyla dönemin Deccalini de yeniden inşa etmekten geri durmadı. Benjamin bu inşa çalışması sırasında ihtiyaç duyacağı kavramsal bütünlüğü Yahudi mistisizmi ile Marksizmi harmanlayarak oluşturdu. Benjamin için modern dünyanın Mesihî, tıpkı Deccal kavramında olduğu gibi değişken olmalıydı. Onun Mesihî bir kere ortaya çıkarak sonsuza kadar aydınlatılmak yerine, modern dünyanın yarattığı değişken gereksinimler ve sürprizler karşısında ihtiyaç duyulabilecek her an erişilebilen bir parlama şeklinde oluşacaktır. Bu çalışmada, onun fikir dünyasında oluşan, Mesih kavramının, bugünün internet tabanlı teknolojileri çerçevesinde nasıl anlamlı hale geldiği vurgulanacak ve günümüz insanının, hali hazırda kendisinde bulunan insani kavramları bile Google üzerinden nasıl sorgulama ihtiyacı hissettiği ifade edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Walter Benjamin, Mesih, İnternet

ABSTRACT

While Walter Benjamin was personally witnessing a period of time where important changes were being realized in Europe; he could also observe the negative aspects that were being overshadowed by the positive developments such as industrialization and urbanization. He also saw by experience that the efforts of German-Jewish families, who completed their capital accumulation, to raise their children like "intellectual Germans" resulted in them realizing how non-German they are in fact. He observed a need for the Messiah within many people, including himself, who were struggling with the troubles of modernity; however, he also did not hesitate to build his own concept of the Messiah and the Antichrist of that particular period. Benjamin created the conceptual integrity that he needed during this construction period by mixing Jewish mysticism and Marxism together. For Benjamin, the Messiah of the modern world had to be variable, just like the concept of the Antichrist, itself. His Messiah concept, instead of appearing once in a lifetime and illuminating the darkness forever, would emerge as flares that can be accessed at times of darkness and challenges. In this study, it will be emphasized how Benjamin's own Messianic mentality became meaningful within today's internet based technologies. It will also be emphasized how modern people feel the urge to question, even the most humanly concepts that are already built within themselves on Google.

Key words: Walter Benjamin, Messiah, Internet

1. GİRİŞ

“Hegel, Napolyon’u atının sırtında görünce onu Geist zannetmişti. Marx ise proleteriyada aynı şeyi gördü. İşte tam buna Benjamin mesih diyordu, mesihçi düşünce diyordu” (Dellaloğlu, 2013). Bu sırada, tarih içinde tek bir Mesih bekleyenler için acı verici olan haberi de Walter Benjamin duyurdu: Her dönemin Mesih’i farklıdır. Benjamin’e göre, her dönemin kurtarıcısı, mevcut sorunlarla bezenmiş toplumsal ilişkilerin yumağından ve coğrafyanın koşullarından sıyrılacak, kendi yaşadığı çağın gerçekliğinde ortaya çıkacaktır. Evrensel ve yeknesak bir zaman kavramına karşı çıkan Benjamin’e göre, günümüzün zaman temelinde dizayn edilmiş tarih algısının odağında “mesiyanik” sınırlılıklar bulunmaktadır. Benjamin’in düşüncesi dikkate alındığında, Mesihe ihtiyaç duyulan zaman ve uzam sadece bir gün değil hepimiz için ayrı ayrı olmak üzere bir süreç sonunda oluşmaktadır.

Onun yaşadığı dönemin gerçekliği çerçevesinden bakıldığında, kurtarıcıya yönelik ihtiyacın öncelikle büyük sanayi kentlerinin karmaşık yapısında ezilmiş daha sonra ise savaşın yıkımlayıcı etkisinde kalmış ruhların kurtuluşu için gerekli olmuştur. Benjamin için bu kurtarıcı ruh, mevcut düzenin dışında kalan devrimci sınıftır. Hiç kuşku yok ki devrimci sınıfın da ilk ve en önemli müdahalesi bugüne, bir başka ifade ile yaşanan gerçekliğe dair olmak zorundadır.

Benjamin’in ihtiyaç duyduğu mesihçi düşüncenin temelleri yakın dostu Gerhard Scholem vasıtasıyla atılacaktır. Ancak Benjamin, hemen her şeyde olduğu gibi kendisine sunulan Mesih anlayışını da var olan şekli ile kabul etmez. Hedefinde bugün vardır ve bugün, tarih çizelgesi içinde, geçmiş ve gelecekte arındırılmış, kısa bir gerçekliği işaret etmektedir. Bu gerçeklik çevresinde kurguladığı düşünce yapısını, Marksist tarih anlayışının bir türevi olarak yeniden inşa eder. Benjamin, Tarih Üzerine Tezler’in altıncısında, Mesih’in sadece kurtarıcı olmadığını, aynı zamanda Deccal’i yenerek bir başka insani işlevi de yerine getireceğini ifade etmektedir. Elbette Benjamin’in Deccal kavramı da Mesih anlayışında olduğu gibi değişikliğe uğramıştır. Geçmişten geleceğe aynı özelliklere sahip bir Deccal anlayışından bahsetmek mümkün değildir. Bunun yerine tarihin değişen koşullarında ortaya çıkan ve insanlığın düşmanı haline gelen irili ufaklı Deccallar vardır. Stefan Gandler (2007), Benjamin’in bu “Marksist

Mesihçi” anlayışının öznesinde, bugün değiştirilemez gibi görünen hiçbir şeyin mutlak olmadığı inancının olduğunu söyler. Tam da bu nedenle Deccalin yenilgisiyle oluşacak kurtuluş hissini yarattığı titreşimlerde bile zayıf bir Mesih gücü bulunduğunu ifade etmektedir. Zamanın değişen koşullarında ortaya çıkan Deccal karşısında, Benjamin’in Mesih anlayışı sabit ancak cisimleşen Mesih de değişmektedir. Bu çalışma, günümüz mesihçi anlayışının internet uygulamalarında arandığına yönelik iddiaları temellendirmektedir.

2. MESİH KAVRAMINA GENEL BAKIŞ

Başta Musevilik olmak üzere birçok inanç formasyonunda önemli izler bırakan Mesihçi anlayış, “dünyanın tümüyle reddine dayanan, ancak bu dünyanın yıkıntısı üzerine kurulabilecek bir gelecekte umut gören, bir başka deyişle umudu kıyamet gününe erteleyen bir gelecek görüşüydü...” (Gürbilek, 2012, 8).

Genel olarak, Yahudi mistisizminin ana eğilimlerinden birini teşkil eden Mesihçiliğin, iki ana Mesih kavramı üzerine inşa edildiği görüşü hâkimdir. Bunlardan ilkinde göre tüm Museviler Tora'nın emirlerine sıkı sıkıya uyduğunda Mesih'in geleceğine inanılmaktadır. Bir diğeri ise Mesih'in ahir zamanda geleceğidir. Birinci düşünce yapısında göre Mesih anlayışı tarihsel bir süreç ile inşa edilecek ve Mesih'in gelişi, Tanrı'nın Krallığının Dünya'ya gelişiyle aynı zamanda oluşacaktır. İkinci inanç yapısı ise apokaliptik bir varyantı işaret etmektedir. Tarihin sonu “Son Yargı” ile aynı dönemde olacaktır (Pace, 2019, 20).

Bu iki kavram, çeşitli düşünce okullarında hali hazırda sürdürülen bir tartışma alanı olarak görülmekte ve Mesih'in kefaretinin doğasına göre farklılık göstermektedir. Bu tartışma alanını teşkil eden görüşlerin oluşturduğu yelpazenin bir ucunda Mesih'in gelişinin beklenen doğal bir sürecin sonunda gerçekleşmesi yatarken, bir diğerinde insanlığın yok olan ahlaki mükemmelliğinin ve zayıflıklarının giderilmesi için gereken dış müdahalenin, şiddetli ve birdenbire meydana geleceğine yönelik inanç bulunmaktadır (age, 21). Güncel zaman ve uzam anlayışında gerçekleşen bu teolojik farklılaşmanın yanı sıra, ortaya çıkan eskatolojik görüşlerin de inanç sistemi üzerinde farklılık yarattığını ifade etmek mümkündür. İlk anlayış açısından Mesih'in gelişi insan eylemleri ile inşa edilen bir krallığı işaret etmektedir. İkincisinde ise insanoğlunun olumsuz fiillerinin sonucunda, birden bire yaşanacak bir olay/cezalandırmayı/kurtarılmayı belirtmektedir.

Diğer taraftan, her şeyin sosyal sonuçları olduğunu dikkate alan Moshe Idel (1988; 2004) Mesih imgesinin doğruluğunun belirlenmesi ve yol göstericiliğinin yanı sıra, Mesihçi ideolojinin yarattığı sosyal olguları da dikkate alarak bir hipotez geliştirmiştir. Teorisinin temel kavramı, mistisizmin veya daha doğru bir ifade ile “yoğun bir mistik yaşam” (Idel, 2004, 20) dediği şeyin, Mesih inancı ile şekillenen faaliyetlerin dünyevi sonuçlarını dışlamamasıdır. Ayrıca, Mesih inancına dair iletişim ile temellenen sosyal ilişkilerin de iki farklı sonucu olacağını belirtir. Bunlardan birincisi, Mesih'i mistik bir şekilde bekleyenler adına içsel bir uyum ve dayanışma, örgütsel bir çaba gerektirmesidir. İkincisi ise Mesih gelse de gelmese de oluşan bu birlikteliklerin sürdürülmesi adına yaşanan örgütsel çaba ve böylece ortaya çıkan sürekli ve titiz bir kolektif disiplinin yarattığı toplumsal paylaşımdır. Oluşması muhtemel bu grup polarizasyonu, Mesih'in gelişinin yaratacağı olağanüstü olaya hazırlanmak için bir tür arınma sürecini de beraberinde getirmektedir. Tüm bu örüntüler ve ortaya çıkan davranışlar, günlük yaşamda benimsenen bilişsel ve duygusal tutumları içerir ve mikro toplumların oluşmasına neden olur (Desroche, 1969). Eskatolojik bekleyişin sosyolojisi (Seguy, 1983), yeni bir toplumsal düzenin nasıl ortaya çıktığını anlamamıza yardım eder, bu düzen ilk başta sadece hayal edilir ve sonra, Mesih gelse de gelmese de uygulanır.

Levinas (1961), Mesih ile elde edilebilecek kazanımları tanımlarken, insanlığın iyinin kötüyeye karşı tarihsel zaferini, şiddetin sonunu ve adaletle dayalı bir toplumun kuruluşunu görme umutlarıyla örtüştüğünü ifade etmektedir. Levinas'a göre Mesih'in tüm özellikleri zamanın doğurganlığı çerçevesinde inşa edilmekte ve bu nedenle geçmiş ve gelecekte ayrılmaktadır. Ancak bu durum zamandan kurtuluş anlamına da gelmemektedir (Levinas, 1974, 121).

Abraham van de Beek ise konuyu İncil'de yer alan İsa figürü üzerinden değerlendirir. Ona göre İsa'nın dört portresi, dört imgesidir ve bu imgeler ayrı birer kurtarıcı ve yol göstericiyi işaret etmektedir. van de Beek'e göre Matta İncilindeki radikal İsa, Markos'un daha insansı kişisi, Luka'nın bilge öğretmeni ve Yuhanna'daki gizemli aşk vaizi halini almaktadır. Bireyin, kurtarılmayı istediği olgu çerçevesinde, bu figürlerden birisini seçmesi yeterli olmaktadır.

3. WALTER BENJAMİN'DE MESİH ANLAYIŞI

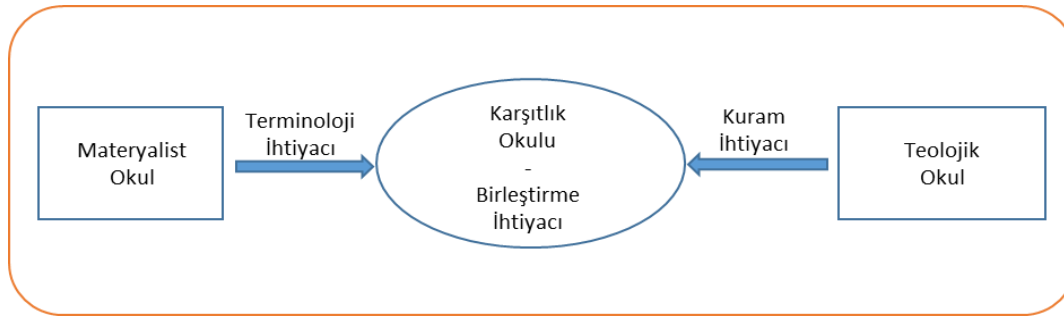
Yahudi ve entelektüel bir ailede, 1892'de dünyaya gelen Walter Benjamin, 1880'lerde başlayıp 1920'lere doğru yoğunlaşan bir sorunun içinde büyümüştür: Büyük Yahudi Sorunu. Benzeri ailelerde olduğu gibi onun ailesi de zengin olmuş ancak Alman toplumu içinde istenilen statüye sahip olamamıştır. Eğitim ve entelektüel birikimin sağlanması için gerekli olan işaret, inançlarından süzülen "öğrenmiş insan makbul insandır" ilkesinde bulunmuştur. Söz konusu ilkenin temelinde dinsel bir eğitim olsa da, laikleştirilmiş bir versiyonu da makbul görülmüş ve XX. Yüzyıldan itibaren Yahudi aileler, oğullarından birini "okuma" işi ile görevlendirmiştir (Oskay, 1995). Benjamin'de bu gruptadır ve ailesinin yarattığı tinsel auranın içinde laik eğitim almakla mükellef hale gelmiştir. Ancak arkadaşı Christoph Friedrich Heinle'nin intiharı onun iç dünyasını etkilemiş ve yeni arayışlara yönelmesine sebep olmuştur. Bu sırada karşılaştığı Gustav Wyneken ve onun görüşleri çevresinde örgütlenmiş olan “Özgür Öğrenciler” çevresi, bu arayış yolculuğunda önemli bir durak halini almıştır. Bu dönemde hareketin dergisi olan “Der Anfang”

için yazdığı yazılar onun gelecek tahayyülünün oluşmasında önemli bir rol oynar (Gürbilek, 2012, 8). Ancak, Wyneken'in savaş yanlısı tutumu, Benjamin'in bu çevreden uzaklaşmasına sebep olur. Bu sırada tanıştığı Gershom Scholem ile kurduğu arkadaşlığı, onun Yahudi Mistisizmine ve Mesih kavramına ilgi duymasına sebep olacaktır. Gershom Scholem'in yazdığı Sabbatai Sevi: The Mystical Messiah, The Messianic Idea in Judaism (Yahudilikte Mesihlik Düşüncesi) adlı kitap ve ayrıca Yahudi mistisizmi üzerine yazdığı Kabbalah adlı çalışma, bu gelişimin seyri hakkında önemli bir fikir vermektedir (Freely, 2003,18). Böylece "Gershom Schloem, Benjamin'e Yahudi düşüncesiyle farklı bir bağ kurulabileceğini gösterir; onun Yahudi mistisizmini ve Kabala'yı önemsemesinde etkili olur" (Gürbilek, 2012, 19).

Ailesinden aktarılan dini görüşler ve Schloem ile arkadaşlığı, Mesihçiliğin Benjamin'in tarih ve gelecek anlayışı üzerinde de etkili olacaktır. Benjamin'e göre hangi çağda olursa olsun geleneğin elinden kurtulmak için gerçekleştirilecek çaba, aynı zamanda geleceğin konformizm tehdidinden kurtulmak için atılacak adımlarla eş anlamlı hale gelmektedir. Sadece bu nedenle bile olsa, bir Mesih'in kurtarıcı gücüne ve Deccali yenebilecek donanımına da ihtiyaç vardır. Onun açısından Mesih, sadece bir kurtarıcı değil aynı zamanda geleneğin konforlu yatağına dönüşmüş olan Deccali de alt edilecek yegâne olgudur (Benjamin, 1993, 39).

Elbette Benjamin'in düşündüğü ve geleceğin inşasına yönelik tasavvurun merkezine yerleştiği Mesih umudu ile Yahudi inanç sistemi birebir örtüşmüyordu. Çünkü "Yahudiler için geleceği araştırmak yasaktı. Tora ve dua ise onlara anımsama konusunda yol gösterir. Bu, Yahudiler'i geleceğin, kâhinlerden bilgi alanların da kendilerini kaptırmadıkları büyüünden kurtarmıştır. Ama bu durum, Yahudiler için geleceği bağdaşık ve boş bir zamana dönüştürmemiştir. Çünkü bu gelecek içersinde her an, Mesih'in girebileceği küçük bir kapıdır." (Benjamin, 1993, 49). Bu küçük kapı, Benjamin açısından geleceği inşa edecek olan Mesih'in girebileceği bir aralık halindedir.

Michael Löwy açısından Benjamin'in yazdığı Tarih Tezleri, üç farklı düşünce okulunun izlerini taşımaktadır (Şekil-1). Benjamin, bir Marksist olarak kendi gerçekliğini materyalist olgular vasıtasıyla anlatmaya çalışmaktadır. Ancak, kullandığı kavramların önemli bir kısmı, aidiyetinden elde ettiği teolojik olgular çevresinde meydana gelmiştir. Bunlardan en bilineni ise Mesihçi düşünce yaklaşımı olarak ortaya çıkmaktadır. Bir okul olarak karşıtlık ise Materyalist Okulu ile Teolojik Okulun uzlaştırma çabasının gösterir (Dellaloğlu, 2005).

Şekil 1 Benjamin'in Tarih Tezlerini İnşa Ettiği Üç Farklı Düşünce Okulu
Kaynak: (Dellaloğlu, 2005)

Ancak bu mesihçi bakış açısı Benjamin'in kendi çevresinde bile "farklı" olarak değerlendirilmesine sebep olmuştur. Birçok düşünür, onun yaptığı Materyalist vurguyu, teolojik yaklaşımlarını öne çıkararak örtmeyi amaçlamıştır. Bunlardan en bilineni olan "Adorno yaptığı Benjamin derlemelerinde onun marksist yönünü hep ikinci planda tutmaya çalışmıştı" (Dellaloğlu, 2012).

Benjamin, zaman içinde yaşanan sorunların, kargaşanın, acıların sonunda daha güzel bir dünya meydana gelmesi bile, insanoğlunun daha iyi bir dünya talep etme hakkının doğduğunu düşünüyordu. O, "geçmişin kefareti ödenerek tarihin yıkıntıları arasından yeniden doğuşa ilişkin bir mutluluk vadinin olduğunu düşünür" (Avcı, 2015). Çünkü "ezilen sınıflar gücünü,(...) özgürleşecek olan torunlarından değil, köleleştirilmiş olan atalarının imgesinden alacaktır" (Benjamin, 2002).

3.1. Benjamin Mesihçiliğinin Günümüzde Yansıması: İnternet

Benjamin, geliştirdiği kavramlarla kendi yaşadığı dünyanın sorunlarını ifade etmeye çalışmaktaydı. Kent yaşamının yarattığı kısıkaçtan sıyrılmak için pasajları mesken edinen modern flaneur'un sorunlarını algıladı. Paris komünü sırasında başkalarının kullanmadıklarını toplarken dedikoduyu da taşıyan "chifonyer" kavramı çerçevesinde, sanatçı ve gazetecinin varlığını duyurdu. Çocukların radyo ile toplumsallaşabileceğini gözlemledi ve radyo kuramını oluşturdu. Modern insanın kendini ifade etmek için medyayı nasıl kullanmayı arzuladığını açıkladı. Bugün itibarıyla bunların hepsinin bileşkesi haline gelen internet ve uygulamaları için de kullanabileceğimiz bu kavramları geliştirirken, bireyin fark etmese bile, kurtarıcıya yönelik ihtiyacını da gözler önüne serdi. Elbette bu ihtiyaçların giderileceği mecrayı da ifade ediyordu. Adorno'ya göre Benjamin açısından temel iletişim metodu mektup olmuştur. Çünkü "mektupla uzakta kalmaya devam ederek, uzak olmayı reddedebilir insan." (Adorno, 2017, 57). Hiç kuşku

yok ki internet de bu ihtiyacı rahatlıkla giderebilme kabiliyetindedir. Uzaktayken yakın olmanın, gönülden bağlı gibi görünürken bir anda sırta kadem basmanın imkânını sunar internet.

Tam da bu nedenle aranan Mesih’de, zaman ve uzam içinde değişti. Bazen bir kişinin hayali olarak karşımıza çıkarken, 1828-1888 yılları arasında yaşamış olan Josef Dietzgen’e göre “emek” halini aldı. “Emek, yeniçağın Mesihinin adıdır...” (Benjamin, 2002, 38). Mesih, geleceği şekillendirecek beklenen olduğuna göre, günümüzün Mesihini bir toplumu değil, öncelikle bir bireyi kurtaran olmalıdır. Mesih’in “ploreteryaya” olacağı yönündeki döneminin genel eleştirel görüşüne itibar etmekten kendini alamasa da Benjamin, gazete ve radyo yayıncılığı temelinde medya ve iletişim çalışmalarının değerini anlamış ve başta radyo olmak üzere çeşitli kuramlar geliştirmiştir. Aslında o geleceğin mesihini görmüştür. Benjamin’e göre, “her kuşağa zayıf bir Mesih gücü verilmiştir.” (a.g.e., 38) Bugün Benjamin’in mesih anlayışı, O hiç görmemiş bile olsa, internet ve bu mecrada kendine yer bulan yeni medya uygulamaları halini almıştır.

Papa Francis tarafından, 48. Dünya İletişim Günü çerçevesinde yaptığı açıklamalar, internet dünyasının yarattığı faydalardan bahsediyordu. Özellikle dinler arası iletişim açısından yaratacağı faydanın önemini vurgularken, özellikle sosyal medya uygulamaları ile oluşması muhtemel sorunları da belirtiyordu. Ona göre internet, “özellikle dayanışma için farklı olasılıklar getirebiliyor. Bu gerçekten güzel bir şey ve Tanrı’nın bir lütfudur” (Francis, 2014).

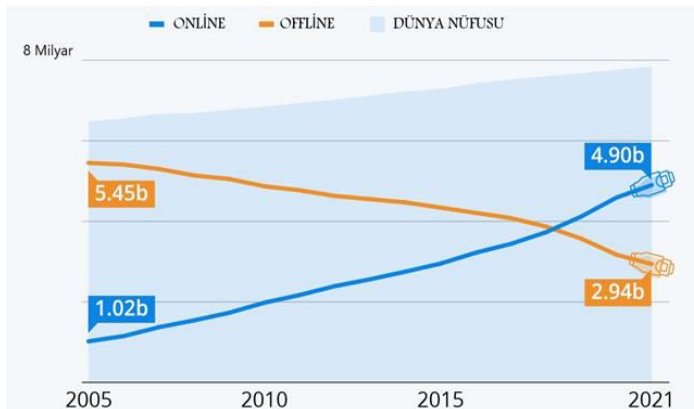
Ancak internet ve bu alanda geliştirilen uygulamaların tek başına bir anlam ifade etmediğini kabul etmek gerekmektedir. Mesih’in asli görevi aydınlanmayı sağlamaktır. Bugün aydınlanma terimi “çok spesifik bir anlamda karşılık bulmakla beraber, genel geçer ilk aydınlanma fikri, 18.yy Batı’da ortaya çıkan hareketleri ifade etmektedir. Ancak bunu genişletmek mümkündür, Nirvana, Sufizm, Augustinus felsefesi bir aydınlanmadır” (Dellaloğlu, 2007,32). Dellaloğlu’na göre, “Her şeyin bir şeyle, bir şeyde açıklanabilir olması, çokluğun teklikte vuku bulması da bir aydınlanmadır.” (a.g.e). Bu açıdan bakıldığında, bireylerden bir topluluk inşa etme kabiliyetine sahip olan internetin de aydınlanmanın bir formu halini aldığını söylemek mümkündür.

Sosyolojide önemli bir yer tutan kültürel gecikme kuramını değerlendirenlerden biri olan Benjamin açısından toplumsal realite iki farklı seviyede ortaya çıkmalıydı. Öncelikle teknoloji, toplumun belirlenmiş amaçları için bir yapı teşkil etmeliydi ve ayrıca teknolojinin de bu amaçları karşılayabilecek şekilde güçlü olması gerekmektedir. Onun yaşadığı dönemde toplum, iktisadi ve teknolojik açıdan belli bir seviyeye ulaşmış olmasına karşın, bu kazanımların toplumun tüm katmanlarına ulaşabilme kabiliyetine sahip olmadığı görülmektedir. Bu sebeple teknolojik imkân ve kabiliyetin de toplumun içinde eşit bir şekilde yaygınlaşmamış olduğunu söylemek mümkündür. Anlamlandıramadan, insani bir amaç için kullanmadan tüketilen teknoloji ve enerjinin kültürel olarak bir gecikmeyi de işaret ettiği söylemek mümkündür.

Bu çerçeveden bakıldığında, günümüzde yaygın olarak kullanılan teknolojik araçların da kültürel gecikmeyi hızlandırdığını söylemek mümkündür. Özellikle yaygın olarak kullanılan internet teknolojileri, toplumsal bir anlam ve araç olmasının ötesinde, bireysel ihtiyaçların karşılanmasında ve daha da önemlisi doyumların elde edilmesinde önemli bir araç halini almıştır. Bu çerçevede her sorunun cevabını aradığımız sosyal medyayı da Benjamin’in düşündüğü Mesih şeklinde ifade etmemiz mümkündür.

4. ARAŞTIRMA ve BULGULAR

Dünyadaki internet kullanıcılarının sayısı her geçen gün arttığı gibi, Ülkemiz internet kullanıcılarının sayısı da artmaktadır (Şekil 2).

Şekil 2 Dünya Nüfusunun İnternette Bağlı Olma Oranı 2005-2021

Kaynak: Chart: Disconnected: 2.9 Billion People Still Offline | Statista

Özellikle Google, kullanıcıların ihtiyaç duyacağı gündelik bilgileri kolaylıkla elde edebilecekleri önemli bir mecra halini almıştır. Bu mecra üzerinden gerçekleştirilen sorgulamalar incelendiğinde, gün içinde karşılaşılan bilgi örüntülerinin içinden eksikliği hissedilen kavramlara veya yemek tarifi gibi gündelik yaşamda ihtiyaç duyulabilecek genel bilgilere yönelik olanların ağırlıklı olarak arandığı dikkat çekmektedir. Ancak inceleme derinleştirildiğinde

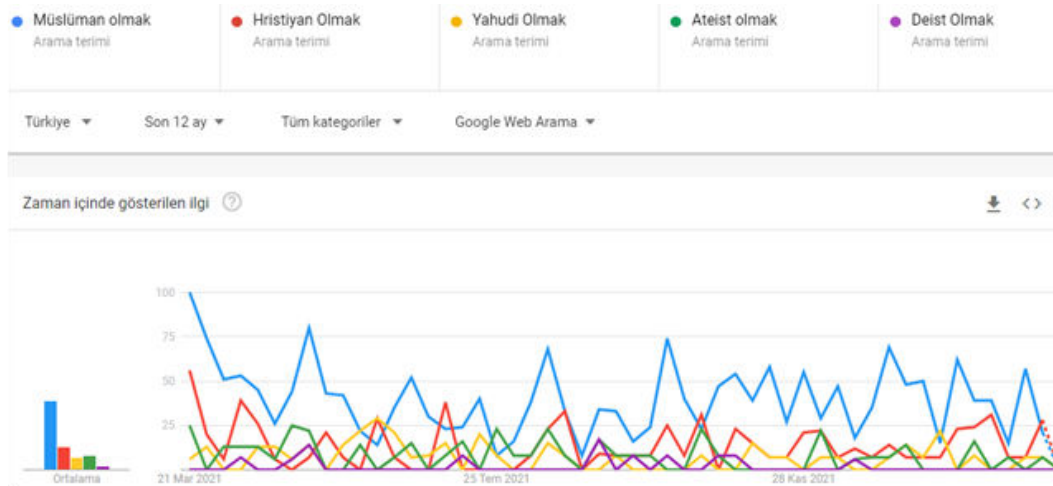
ortaya çıkan durum bir miktar farklılaşmakta, sorgulamaların bir kısmının nasıl inanılması gerektiğine, nasıl davranılması gerektiğine veya nasıl yaşanması gerektiğine dair “varlıkla” ilgili sorgulamaları içerdiği görülmektedir.

Özellikle dini bilgileri edinmeye, bireysel olarak iyi olmaya, bir gruba/topluma/ulusa dâhil olmak için uyulması gereken kuralları öğrenmeye yönelik yapılan sorgular aslında “varlıkla” ilgilidir ve hali hazırda bulunduğu düşünülen özelliklerin eksikliğinin giderilmesine veya olmaması gereken özelliklerden arınmaya yönelik ihtiyaç duyulan bilginin elde edilmesine yönelik olarak sorgulandığı anlaşılmaktadır. Tam da bu nedenle, bireylerin bir kurtarıcıya ihtiyaç duyduğunda interneti kullandığını ileri sürmek mümkündür.

Çalışmanın araştırma bölümünde, Ülkemiz internet kullanıcılarının Google üzerinden aradıkları terimler dikkate alınarak, elde ettikleri bilgilerin çeşitliliği değerlendirilecektir.

4.1. Dini Terimlere Yönelik Sorgular

İnternet sadece genel geçer sorularımıza yanıt vermekle kalmamakta, bizim olan veya bizim olduğunu düşündüğümüz olgularla ilgili arayışlarımıza da cevap vermektedir. Hiç kuşkusuz bunlardan en önemlisi “Din” kavramıdır. Bu çerçevede elde edilen veriler Şekil 3’de yer almaktadır. Belirlenen tarih aralığında elde edilen veriler incelendiğinde, sorgulamalarda ilk sırayı vatandaşlarımızın ağırlıklı olarak aidiyeti bulunan Müslümanlık inancına yönelik olarak gerçekleştirildiği görülmektedir. İkinci sırayı “Hristiyan Olmak” sorgusu alırken, “Yahudi Olmak” üçüncü, “Ateist Olmak” ise dördüncü sırayı almıştır. “Deist Olmak” ise beşinci sırada gözlemlenmektedir.

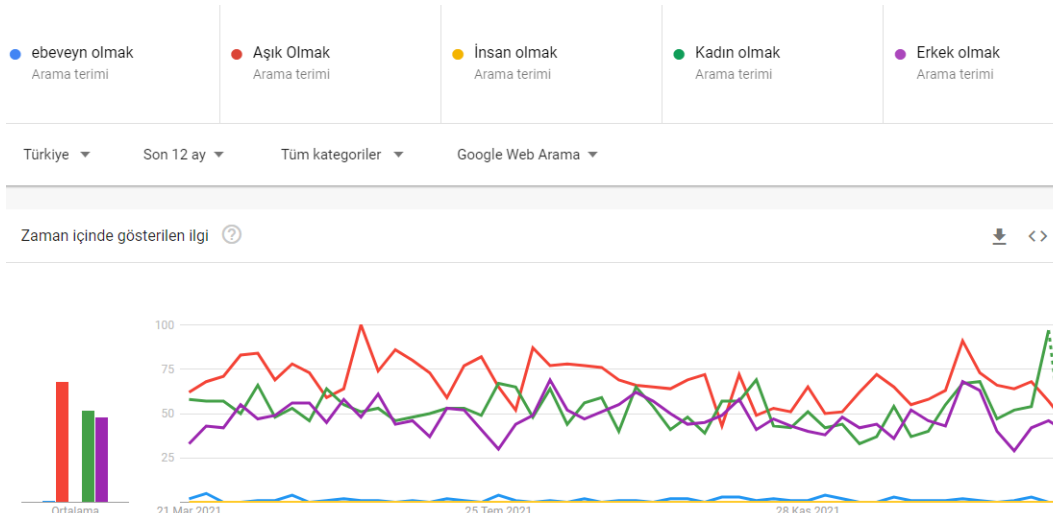

Şekil 3 21.03.2021 – 17.03.2022 Arası Türkiye Üzerinde Aranan Din İle İlgili Terimler
Kaynak: Google Trend (Son Erişim 17.03.2021)

4.2. İnsanlıkla İlgili Terimlere Yönelik Sorgular

Çalışmada, birer insani özellik olan “Ebeveyn Olmak”, “Âşık Olmak”, “İnsan Olmak”, “Kadın Olmak”, “Erkek Olmak” kavramlarına yönelik sorgulamalar dikkate alınmış ve bunların içinden ağırlıklı olarak âşık olmak teriminin sorgulandığı görülmüştür.

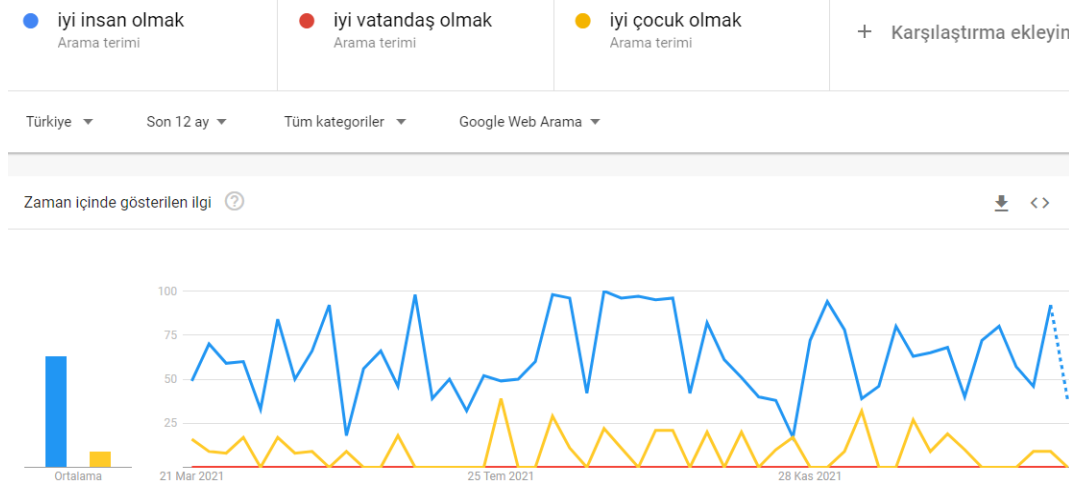
Kadın ve erkek olmak kavramlarının da hemen hemen eşit sıklıkla arandığı ancak ebeveyn olma ve insan olmak terimlerinin çok daha az sorgulandığı dikkati çekmektedir.

Şekil 4 21.03.2021 – 17.03.2022 Arası Türkiye Üzerinde Aranan İnsanlıkla İlgili Terimler
Kaynak: Google Trend (Son Erişim 17.03.2021)

4.3. İyi Olmakla İlgili Terimlere Yönelik Sorgular

Gerek dini öğretiler gerekse aile ve okul çevresinde verilen eğitimlerin temelinde “İyi Olmak” olgusu yatmaktadır. İyi olmak ile ifade bulan toplumsal davranış şekli aslında toplumsal uzlaşının da temellerini inşa etmektedir. Çalışmada “İyi İnsan Olmak”, “İyi Vatandaş Olmak”, “İyi Çocuk (Evlat) olmak” ifadelerine yönelik sorgulamalar da yapılmış ve sonucunda iyi insan olmak terimine yönelik sorgulamaların çok daha fazla gerçekleştirildiği görülmüştür. Diğer taraftan, iyi çocuk (evlat) olmak kavramına yönelik sorgulamanın ikinci sırada yer aldığı ancak iyi vatandaş olmaya yönelik sorgulamanın ihmal edilebilir seviyede olduğu gözlemlenmiştir.

Şekil 5 21.03.2021 – 17.03.2022 Arası Türkiye Üzerinde Aranan “İyi Olmak” İle İlgili Terimler
Kaynak: Google Trend (Son Erişim 17.03.2022)

4. SONUÇ

Walter Benjamin açısından her dönemin kurtarıcısı kendi yaşadığı çağın gerçekliğinden ortaya çıkacaktır. Zamanın ve uzamın yarattığı koşullar, geçmişte uzun soluklu, günümüzde ise daha geçici bir Mesih ile karşılaşmamızı sağlamaktadır. Benjamin’in ifadesiyle bu Mesih, genel geçer bir aydınlanma sağlamak yerine, sadece o anın ihtiyaçlarını karşılayabilecek bir “parıltı” yayan özellikte olmalıdır. Benjamin, günümüz internet teknolojisini göremese de kendi dönemine yönelik olarak yaptığı açıklamalar ve eleştirilerle bugüne ışık tutmuştur. Kent yaşamının yarattığı “sıkıntidan” sıyrılmak için pasajlarda dolaşan flaneur’un yerini internet sayfalarını kullanarak doyum arayan siber flaneur aldı. Bu siber flaneur, Paris komünü sırasında başkalarının kullanmadıklarını toplarken dedikoduyu da taşıyan “chifonyer” gibi, sosyal medyada elde ettiklerini taşıdı. Benjamin, çocukların radyo ile toplumsallaşabileceğini gözlemledi ve radyo kuramını oluşturdu. Böylece teknoloji ile medyanın nasıl önemli bir fayda yaratabileceğini de ifade etti. Modern insanın kendini ifade etmek adına medyayı kullanmak için nasıl güçlü bir arzu hissettiğini de gösteren Benjamin, teknolojinin doğru kullanılmadığında kitlelerin hakiki ve haklı meraklarını, kendilerini ve dolayısıyla sınıflarını anlama yönünden saptırmak ve yozlaştırmak için önemli bir araç haline geldiğini de gördü. Ona göre, “İnsanoğlunun kendine yabancılaşması öyle bir noktaya ulaşmıştır ki son derece estetik bir zevkle bizzat kendi yok oluşunu yaşamaktadır” (Benjamin, 2015, 32). Bugün geldiğimiz noktada modern dünyanın karmaşık kent yaşamında oluşan kurtuluş ihtiyacı, genellikle bireysel bir forma bürünerek farklılaşmakta ve birçokları kendi Mesih’ini internette aramaktadır. Özellikle yeni medya uygulamalarının bu Mesih’in aydınlatma gereçleri olarak değerlendirilebileceğini söylemek mümkündür. Çalışma sonucunda elde edilen veriler dikkate alındığında, bir bireyin taşınması gereken temel özelliklerin bile, internet üzerinden sorgulandığı anlaşılmaktadır. Günümüzde internet, Benjamin’in ifadesiyle gerektiğinde parlayıp daha sonra yerini yeni bir parıltıya bırakacak olan Mesih’in yerini almıştır. İnternet, ait olduğumuz çevrenin gerekliliklerinden, bizde bulunmaması gereken özellikleri belirlemeye kadar birçok açıdan sanal bir kurtarıcı olmuştur.

KAYNAKÇA

- Adorno, T. W. (2017). Walter Benjamin Üzerine (Çev. Dilman Muradoğlu) . İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Avcı, A. (2015). Ünsal Oskay’ın Walter Benjamin üzerine çalışmaları. Marmara İletişim Dergisi, 13-36.
- Benjamin, W. (2002). Pasajlar, Çeviren: Ahmet Cemal . İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Benjamin, W. (2015). Teknik Olarak Yeniden – Üretilebilirlik Çağında Sanat Yapıtı. İstanbul: Zeplin Kitap.
- Dellaloğlu, B. F. (2007). Walter Benjamin İle Olağanüstü Haller. Cogito Walter Benjamin Özel Sayısı. içinde İstanbul: YKY.
- Dellaloğlu, B. F. (2013). Benjamin, Fikir Mimarları – 4., İstanbul: Say Yayınları.
- Desroche, H. (1969.). Dieux d’homme. Paris: Mouton.

- Francis, P. (01, 06 2014). Message of Pope Francis for the 48th World Communications Day. Vatican: https://www.vatican.va/content/francesco/en/messages/communications/documents/papa-francesco_20140124_messaggio-comunicazioni-sociali.html adresinden alındı
- Gürbilek, N. (2012). Walter Benjamin'den Seçme Yazılar Son Bakışta Aşk. İstanbul: Metis Yayıncılık.
- Hillach, A. (2007). Siyaset Estetiği: Walter Benjamin'in 'Alman Faşizminin Kuramları [Estetize Edilmiş Yaşam içinde] çev. Ü. Oskay,. İstanbul: Derin.
- Idel, M. (1998). Messianic Mystics. New Haven: Yale University.
- Idel, M. (2004). Kabbalah. New Haven: Yale University.
- Levinas, E. (1961). Totalité et infini: essai sur l'extériorité, . Paris: LGF.
- Levinas, E. (1974). Autrement qu'être ou au-delà de l'essence. Nijhof: Kluwer Academic.
- Oskay, Ü. (1995). Walter Benjamin Üzerine, Estetize Edilmiş Yaşam, Alman Faşizminin Düşünsel Oluşumlar. İstanbul: Der Yayınları.
- Pace, V. (2019). Messianic movements and the sacralization of the territory,. REVER • São Paulo • v. 19 • n. 3 DOI: <https://doi.org/10.23925/>.
- Seguy, J. (1983). Sociologie de l'attente. C. A. PERROT içinde, Le retour du Christ (s. 71-102). Bruxelles: Presses de l'Université de SaintLouis.

Depersonalizasyon ve Derealizasyon Yaşayan Genç Yetişkin Olguda Emdr Terapisi'nin Etkinliğinin İncelenmesi: Olgu Sunumu

Investigation Of The Effectiveness Of EMDR Therapy In A Young Adult Patient Experiencing Depersonalization And Derealization: A Case Report

Emrehan MUTLU

İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye

ÖZET

İzlediği filminden sonra gerçeklikten kopuş hali yaşadığını bildiren danışana EMDR terapisi uygulanmıştır. Danışanın yaşadığı gerçeklikten kopuş hali depersonalizasyon ve derealizasyon olarak adlandırılmaktadır. Depersonalizasyon, bireyin kendisine yabancılaşması olarak tanımlanmaktadır. Derealizasyon ise rüyadaymış gibi bir deneyimi içeren ruhsal dağılma durumudur. EMDR; bilişsel ve psikodinamik terapide kullanılan unsurları bir araya getiren bir terapi yöntemidir. EMDR terapisi depersonalizasyon ve derealizasyon için kullanılabilen bir terapi modelidir. Bu araştırmada EMDR terapisinin derealizasyon ve depersonalizasyon üzerindeki etkinliği gözlemlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda hazırlanan çalışma 12 seanslık EMDR terapi seanslarını içermektedir. Vaka EMDR'nin standart protokolüne göre ele alınmıştır. Danışan depersonalizasyon ve derealizasyon yaşamaya başladığından 3 ay sonra terapi başlangıcı olmuştur. Danışanın geçmişine bakıldığında aile kaynaklı olumsuz yaşam deneyimleri mevcuttur. Semptomların örneleyici bir deneyim ile başlaması, danışanın EMDR terapisine uygun olabileceğini düşündürmüştür. EMDR terapisine hazırlık seansı yapılmıştır. Danışanın içinde bulunduğu durumu anlatan psiko-eğitim verilmiştir. Standart protokol gereğince, olayı en son yaşadığı anıdaki kendi ile ilgili olumsuz inancı belirleip geriye akış tekniği uygulanmıştır. Terapi hedefi ve danışanın iç-dış kaynakları belirlenmiştir. EMDR standart protokolü gereğince danışanın önce, çekirdek anı olarak adlandırılan ilk anısı EMDR yöntemi ile çalışılmıştır. İlk anı EMDR yöntemi ile çalışılıp öznel rahatsızlık derecesi ortadan kalktıktan sonra danışanın yaşadığı en kötü anı EMDR yöntemi ile çalışılmıştır. EMDR terapisi öncesi ve sonrası karşılaştırılmıştır. Semptomlar tamamıyla ortadan kalkmamış fakat belirgin azalmalar olmuştur.

Anahtar kelimeler: EMDR, Disosiyatif Bozukluk, Depersonalizasyon, Derealizasyon

ABSTRACT

EMDR therapy was applied to the client who reported that he was experiencing a state of detachment from reality after the movie he was watching. The state of detachment from the reality described as depersonalization and derealization. Depersonalization is defined as a state of alienation of the individual from himself. On the other hand, Derealization is a state of mental disintegration that includes an experience such as in a dream. EMDR is a therapy method that combines elements used in cognitive and psychodynamic therapy. EMDR therapy is a therapy model that can be used for depersonalization and derealization. In this study, it was aimed to observe the effectiveness of EMDR therapy on derealization and depersonalization. The study prepared for this purpose includes 12 sessions of EMDR therapy sessions. The case was handled according to the standard protocol of the EMDR. The beginning of therapy was 3 months after the client began to experience depersonalization and derealization. There are negative family life experiences was found while examining at the client's past. To began symptoms with a traumatic experience addressed that the client might be eligible for EMDR therapy. A preparatory session for EMDR therapy was conducted in the first place. Psychoeducation is provided to client for describing his situation. In accordance with the standard protocol, the negative belief about oneself based on the last experienced was determined and the backflow technique was applied. The therapy purpose and the client's internal - external resources have been determined. According to the EMDR standard protocol, the client's first memory called the core memory was studied using the EMDR method. The first moment was studied with the EMDR method, and after the subjective degree of discomfort was eliminated, the worst moment experienced by the client was studied with the EMDR method. Before and after EMDR therapy were compared, the symptoms have not completely disappeared, but there have been significant reductions.

Key words: EMDR, Dissociative Disorder, Derealization, Depersonalization

1. GİRİŞ

1.1. EMDR Yöntemi

Francine Shapiro'nun göz hareketlerinin psikoterapide kullanılabileceğini keşfetmesi ile EMDR terapisi ortaya çıktı (Solomon & Maxfield, 2019: 159). EMDR ortaya çıkışından sonra üzerine geniş çaplı araştırmalara 1988 yılında başlanmıştır (Kavakci & Kuğu, 2010:200). EMDR terapisinin diğer terapilere göre avantajları bulunmaktadır; öğrenmesi ve uygulaması kolaydır, aynı zamanda çabuk etki ettiği için zamandan ve mali bütçeden tasarruf sağlar. Standartlaştırılmış protokoller kullanılır.

Shapiro EMDR'nin etkinliğini adaptif bilgi işleme sürecine göre açıklamaktadır. Bu modele göre henüz işlenmemiş bellek ağları daha önceden işlenmiş bellek ağlarından etkilenir. İşlenmemiş bellek ağları duyguları, beden duyularını, inançları içinde barındırır. Bu şekilde geçmiş zaman mevcut hale gelir ve hastalar şu anda işlevsiz bir şekilde tepki verirler. Mevcut durumlara ilişkin algıları onların işlenmemiş anılarıdır. Adaptif bilgi işleme süreci formülasyonu klinik tablonun değerlendirilmesi, terapi hedefleri, tedavi sırasında kullanılan protokoller ve yeniden işleme olarak belirlenmiştir. EMDR uygulanırken danışana birtakım çağrışımlar gelmeye başlar. Gelen çağrışımlar

karmaşık bağlantılar olarak depolanmış yaşam deneyimleridir. Spontane çağrışımlar geçmişi bugüne bağlayarak iç görüyü ortaya çıkartır (Shapiro, 2014:71).

EMDR terapisi vakayı çözümlerken belli başlı unsurlardan yararlanır. Semptomların bireye rahatsızlık veren hayat deneyimlerinden kaynaklı oluştuğunu öne sürer. Bu olumsuz deneyimlerin içinde zihnin işleyemediği hatıralar vardır. Bunlar işlenerek öznel rahatsızlık denilen "Sud" değerinin azaltılması hedeflenir ve danışanın güçlenmesi sağlanır (Shapiro, 2014: 71). EMDR yönteminde olumsuz düşünce, duygu ve davranış terapinin temelini oluşturur. Standart protokol kullanılabilir. Çift yönlü uyarım verilir. Birey travmatik imgelere, düşüncelere, duygulara, beden duyularına odaklanır. Çift yönlü uyarımlar birden fazladır. En fazla kullanılan göz hareketleri ile olandır (Solomon & Maxfield, 2019:159).

İki yönlü uyarım nörobiyolojik mekanizmaları uyararak epizodik anıları harekete geçirir. İki yönlü uyarımlar epizodik anıların kortikal semantik hafızaya uyum sağlamasına yardımcı olur. Bu mantığa göre tıkanmış olan bilgi sağ ve sol uyarımla açığa çıkmaktadır. EMDR sayesinde terapist tıkanmış bilgiyi işler ve duyarsızlaştırır (Shapiro, 2016:158).

EMDR'nin nörobiyolojik etkinliği üç ana unsurda açıklanabilir. Bunlardan ilki günlük hayat olaylarının travma sonrası stres bozukluğu oluşumu ile ilişkili olabileceğini söyler. Bilgi hipokampal kortekste kodlanmadan önce geçici hafızadan geçer. İkinci unsorda ise uykunun dinamikleri rol sahibidir. Uyku hafızada zaman içinde değişiklik meydana getirir. REM uykusu evresinde beyin yaşananları yeniden işler. Sonuncusu ise REM uykusunda yaşananın terapötik ortamda tekrarlanmasıdır. Travmatik epizodik anıların EMDR işlenmesi sayesinde semantik belleğe katılımı gerçekleşir (Stickgold,2002: 73).

EMDR 8 Aşamadan Oluşmaktadır (Shapiro, 2019: 128).

- ✓ 1. Evre: Danışanın EMDR müdahalesine uygunluğu terapist tarafından gözlemlenir. Danışanla bir iş birliği kurulur. Danışan geçmişi detaylı biçimde alınır. Terapide ulaşılabilir hedefler belirlenir (Shapiro, 2019:176).
- ✓ 2. Evre: Danışana mevcut semptomlarıyla, terapist olmadan nasıl baş edeceği öğretilir. EMDR danışana anlatılır. Danışanın beklentileri alınır. Bu aşamada danışanla bağ kurulmalıdır. Francine Shapiro terapötik ilişkinin önemini sık sık vurgulamıştır (Shapiro, 2019: 204-206-213).
- ✓ 3. Evre: Terapide çalışılacak hedef anı için hazırlık yapılır. Danışanın olumsuz inancı ve bu olumsuz inancı yerine inanmak istediği olumlu inanç belirlenir. Bunlar puanlanır. Bu anı ile beraber danışanda eşlik eden duygular, beden duyuları da not alınır. (Shapiro, 2019:2018-220).
- ✓ 4. Evre: Hedef anıya giriş yapılır. Sağ ve sol uyaranlar verilir. Bu evreye duyarsızlaştırma evresi olarak adlandırılır (Shapiro, 2019:237-243).
- ✓ 5. Evre: Yerleştirme evresi olarak adlandırılır. Anı duyarsızlaştıktan sonra anıyla ilgili olumlu bilişlerin anı ağına katılması üzerine bu evrede çalışılır (Shapiro, 2019:258).
- ✓ 6. Evre: Rahatsız edici duyuma karşı beden kontrol edilir. Olumsuz bir duyuma karşı EMDR yöntemi kullanılır (Shapiro, 2019:261).
- ✓ 7. Evre: Kapanış evresidir. Bir travmatik anı işlenmiştir (Shapiro, 2019:263).
- ✓ 8. Evre: Yapılan müdahalenin yetip yetmediği ile alakalı terapistin değerlendirme yaptığı evredir (Shapiro, 2019:315).

EMDR'nin etkin olduğu birçok alan vardır. TSSB'nin DEHB semptomlarını azalttığı yönünde çalışmalar mevcuttur (Kaan, Karayağmurlu & Soylu 2019:118). Şizofreni tanısı konmuş bir vaka, olgu sunumu ile rapor edilmiştir. EMDR'nin şizofreni hastasında iç görü sağlamaya yardımcı olduğu, kaygı ve depresif belirtileri azalttığı gözlemlenmiştir (Yaşar vd., 2018:141). Cinsel sorunlar arasında bulunan vajinismus ile çalışıldığında EMDR terapisinden etkili sonuçlar alınmıştır (Torun, 2010:5). Sınav kaygısı üzerinde yapılan çalışmada EMDR'nin etkili bir metod olduğu ortaya çıkmıştır (Gençtürk, 2019:49).

1.2. Dissosiyasyon

Dsm-III-R ve DSM-IV dissosiyasyonu "Dissosiyatif Bozukluklar" altında kategorize etmiştir. Bu kategorize edilme Dsm-III-R'de bu alt başlık iki kritere sahipken Dsm-IV'te bu değiştirilmiştir. C ve D olmak üzere iki kriter eklenmiştir. Dsm-5'de bu değişikliğe uğramıştır. "Çözülme ve Dissosiyasyon Bozuklukları" adı altında dissosiyasyon incelenmiştir (APA, 1987:39 APA 2001:519). Dissosiyatif bozuklukların diğer alt katagorisi ile ilgili de Dsm-5'te değişiklikler olmuştur. "Dissosiyatif Füg" başlığı Dsm-V'ten çıkarılmıştır (APA, 2013). DSM-III'ten itibaren "Depersonalizasyon Bozukluğu" başlığı "Kendine Yabancılaşma " ve "Gerçek Dışılık" olarak isimlendirilmiştir. Gerçek dışılık tanımı burada "Derealizasyon" kavramını içermektedir. Daha önceden "Kendine Yabancılaşma" başlığında yer alan bu bozukluk DSM-5'te ayrılmıştır (APA 1980, APA 2013:159).

Dissosiyasyon'da genellikle bellek, kimlik, duygu, algı, düşünme, davranışta bozulma gerçekleşir. Dissosiyatif bozukluk aslında ruhsal olarak bölünme halidir. Bu bölünme zaman içinde kademeli olarak, uzun süreli ya da tek sefer olabilir. Dissosiyatif bozukluğun en uzun süreli türü dissosiyatif kimlik bozukluğudur (Sar, Dorahy ve Krüger, 2017:2). Dissosiyatif bozuklukta sıklıkla hastalar bir iç ses tarif ederler. Duygu durumu boyutunda ise ani değişiklikler mevcuttur (Yanık, 2017:3). Dissosiyatif bozuklukların daha hafif sunumları bazen, duygusal ihmalin ince biçimleri de dahil olmak üzere, aile üyelerinde ciddi biçimde işlevsiz iletişim ve ilişki tarzlarına katlanmak gibi örtülü travmatizasyonla ilişkilendirilebilir (Sar, Dorahy ve Krüger, 2017:2). Çocukluk döneminde yaşanan travmatik olaylar ile dissosiyatif belirtiler arasında pozitif yönde ilişki olduğu araştırmalarca ortaya çıkmıştır. Bir psikiyatri servisinde incelenen hastalarda cinsel, fiziksel istismara ve duygusal ihmale maruz kalmış hastaların maruz kalmayanlara göre daha fazla dissosiyatif belirtiler gösterdiği gözlemlenmiştir (Sar, 2011:3). Dissosiyasyon duygusal düzenlemeyi sağlayan bir çeşit savunma mekanizması rolünde olabilir (Boysan & Duyan, 2010:18).

Dissosiyasyon patolojik olan ve olmayan olarak da sınıflandırılabilir. Günlük hayatta gerçeklikten kopuş yaşayıp zihnimize bir şeyler canlandırdığımız dissosiyasyon, patolojik olmayan dissosiyasyondur. Patolojik olan dissosiyasyonda bu kopuşlar sıklığı ve ağırlığı ile bireye günlük hayatta zorluk çıkarmaktadır. Günlük hayatın işlevini bozmaktadır. Daydreaming denilen gün içinde girilen fantezi alemi ile gerçeklikten kopuş da bir dissosiyasyon çeşidi olarak sınıflandırılır. Patolojik dissosiyasyon ise farklıdır; depersonalizasyonu, derealizasyonu, amneziyi, kimlik bölünmesini kapsar (Boysan & Duyan, 2010:22).

Türkiye'de 2000 yılında yapılan araştırmada psikiyatri acil servisine başvuran hastalardan seçilen bir gruba dissosiyatif yaşantılar ölçeği uygulanmıştır. Gerçek dışı hissetme halini grubun %53'ünün yaşadığı tespit edilmiştir (Sar, 2007:48). Türkiye'deki dissosiyatif bozukluk hastalarının %46.0'ı çocuklukta fiziksel istismar ve %33.0'ü çocuklukta cinsel istismar bildirmiştir (Sar ve diğerleri, 2004:2271). Kuzey Amerika, Batı Avrupa'da yapılan araştırmalarda erken yaşta yaşanan ihmal ve istismar ile dissosiyatif yaşantılar arasında pozitif yönde ilişki olduğunu saptanmıştır (Sar, 2007:48).

1.3. Depersonalizasyon ve Derealizasyon

Depersonalizasyon dissosiyatif bozukluğun alt türüdür (Sar,2011:3). Depersonalizasyon ve derealizasyon kendi benliğinden ayrılma hissiyatı yaşatmaktadır. Sıklıkla beraber görünürler (Simeon, 2004:344). İkisinde de bir dağılma durumu söz konusudur (Schlax, vd 2020:41). Depersonalizasyon gerçek dışı deneyimleri içerir. Kendini ikinci bir göz olarak dışarıdan gözlemlene hissi bu deneyimler arasındadır. Depersonalizasyon yaşayan bireyler ayrıca vücudundan kopmuş hissi, fiziksel hareketlerinde kontrol kaybı, düşüncede ve duygudan kopma hissi yaşayabilirler (Simeon, 2004:344). Derealizasyonda ise bireyin kendi dışındaki durumlardan kopuş söz konusudur. Derealizasyon renkler, zaman, bireyin bulunduğu yer, etrafındaki eşyalar ile ilgili gerçek dışı deneyimler yaşatır. Rüyadaymış gibi bir his söz konusudur (Tuna ve Öncül-Demir, 2020:362-363).

Depersonalizasyon ve derealizasyon sağlıklı kişilerde yorgunluk sebebi ile de gözlemlenebilir. Madde kullanım sebebi ile tetiklenebilir. Tıbbi hastalıklarla ya da ruhsal bazı hastalıklarla da eşlikli gelebilir (Schlax, vd 2020:41). Depersonalizasyonun bireyin benlik bütünlüğünü korumaya yönelik işlevi vardır. Yaşanan olumsuz yaşam deneyimi sonrası bireyin hayatta kalmasını sağlar. Burada depersonalizasyonun bir arada tutucu bir rolü olduğu söylenebilir. Psikobiyolojik olarak uyarılma da sağlamaktadır (Simeon ve arkadaşları, 2001).

Depersonalizasyonun ve derealizasyonun kronikleşme ihtimali vardır. Travmatik bir olayı hatırlatıcı uyaranla ortaya çıkabilir. Diğer duygu durum bozuklukları ile beraber gözlemlenebilir (Spiegel ve arkadaşları, 2001:28). Duygusal ihmale ve istismara maruz kalmak beynin psikobiyolojik yapısını değiştirir. Beynin duygusal sisteminde rol oynayan limbik sistemde bir takım farklılıklar meydana gelir. Duygusal ihmale ve istismara maruz kalmak depersonalizasyona ya da derealizasyon görülme ihtimalini arttırmaktadır. Çocukluk çağında yaşanan cinsel istismar ya da travmatik bir durum sonucu da derealizasyon yaşanabilir. Travma ne kadar erken yaşta başlarsa derealizasyon oluşumuna o kadar güçlü etkisi olur. Anne baba tutumu davranışını da çocuğun ileride derealizasyon ve depersonalizasyon geçirmesinde etkili olabilir. Duygusal ihmale maruz kalmış çocuklar da fiziksel istismara uğramış çocuklar kadar ruhsal anlamda yara alabilirler. Duygusal ihmal de çocuklarda benlik parçalanmasına sebep olabilir (Simeon ve arkadaşları, 2001:1031). Depersonalizasyon ve derealizasyon travmadan hemen sonra da görülebilir (Spiegel, 2011:20). Psikanalitik bakış açısına göre anne babanın aşırı talepkar ebeveynlik tutumları sonucunda bireyde saplantılı bir öz denetim ortaya çıkmaktadır. Psikanalitik bakış açısına göre bu saplantılı öz denetimin altında yetersizlik duygusu yatmaktadır (Medford, Sierra, Fırıncısı ve David, 2018:96).

Depersonalizasyon ve derealizasyon bozukluğunda bireyler takıntılı bir şekilde düşüncelerini izleme ve bu düşüncelere kendi kendine cevap verme eğiliminde olabilirler. Bu düşünce döngüsü "Şu an gerçekte değilsem o halde gerçek nedir? Ben gerçek miyim? Ben kimim?" şeklinde felsefi ruminasyonları içerebilir. Bu döngü bireyden rahatsızlığı arttırabilir, sürdürülmesinde rol sahibi olabilir. Bireyler yaşadıklarını anlatırken sıklıkla "sanki" kelimesini kullanırlar. Depersonalizasyon ve derealizasyon yaşayan kişilerde psikotik hastalara göre iç görü daha fazladır (Medford vd., 2018:95).

2. OLGU

Danışan 18 yaşında erkek, lise son sınıf öğrencisidir. Anne ve babası 1 sene evvel ayrılmıştır. Bir abisi vardır. Daha önce terapi desteği almamıştır. Annesi ve babası çalışmaktadır. Ailede herhangi bir psikiyatrik tanı öyküsü bulunmamaktadır. Danışana psikiyatri muayenesi sonucu depersonalizasyon ve derealizasyon bozukluğu teşhisi konulmuştur. Kendisi daha önce terapi desteği almamıştır.

Okuluna devlet lisesinde devam etmektedir. Ders başarısı orta derecededir. Romantik ilişkisi mevcuttur. Sosyal ve dışa dönük bir yapısı vardır. Arkadaş ilişkileri kuvvetlidir. Aile içinde anne ve abisi ile sorunları yoktur. Baba ile düzenli görüşmesine rağmen herhangi bir bağ kurmadığını dile getirmiştir. Babasına karşı hep çekingen ve duygularını iyi ifade edemeyen bir tavrı olduğunu anlatmıştır.

Danışmanlık merkezine anne bizzat kendisi başvurmuştur. Yaklaşık altı aydır devam eden rüyadaymış hissi yaşadığını dile getirmiştir. Bu his sosyal hayatını etkilemektedir. Günlük hayatında insanlarla yakın temas kurmadığını ve okula devam etmekte zorlandığını dile getirmiştir. Görüşmeler ilk ay haftada iki, ikinci aydan sonra haftada bir olacak şekilde düzenlenmiştir. Görüşmeler yüz yüze gerçekleşmiştir. Bu süreçte danışan düzenli olarak katılım göstermiştir. Danışanın terapi motivasyonu yüksektir. Değişime ve ilişki kurmaya açıktır.

Danışan, problemlerinin yoğun kan ve şiddet içeren bir film izlemesi sonrası başladığını belirtmiştir. Film içerisinde baş rol oyuncusunun gördüğü rüyada, rüyada olup olmadığını anlamak üzere parmaklarını saydığını anlatmaktadır. Rüyada olup olmadığını anlamak üzerine parmak sayma teması danışanı etkilemiştir. Danışan filmin devamını bitirmeden o gece uyuduğunu dile getirmektedir. Filmi izlediği gece rüyasında, rüyada olup olmadığını anlayabilmek için parmaklarını saymıştır. Daha sonra parmak sayma ile alakalı takıntılı düşünceler geliştirmiştir. Rüyadaymış hissi o gece bu rüyayı gördükten sonra başlamaktadır.

Danışan, depersonalizasyonu ve derealizasyonu gün içinde en çok belli konum değiştirdiğinde yaşadığını belirtmiştir. Evden çıktığında, eve girdiğinde, sınıftan çıktığında gibi durumlar tetiklemektedir. Yakın çevresindeki bazı arkadaşlarının da kulağına eğilip yüksek sesle bir şeyler demesi de durumu tetikleyenler arasındadır. Danışan başvuru yaptığına depersonalizasyon ve derealizasyon halinin gün içinde sık yaşadığını neredeyse bu yüzden okula gitmek istemediğini bildirmiştir.

Danışan rüyadaymış hissini başvuru yaptığı zamanki gibi sık yaşamazken, başına gelen olumsuz bir olay sonucu günlük hayatı etkileyecek derecede yaşamaya başlamıştır. Kendisinin de anlatmakta zorlandığı bu olay arkadaşının kolunun yarılmasına şahit olduğudur. Danışanın çocukluk geçmişinin aile kaynaklı olumsuz yaşam deneyimlerini içermesi ve rüyadaymış hissiyatının bir olay sonucu başlaması sebebi ile terapi formülasyonu EMDR terapisi ile yapılmasına karar verilmiştir.

2.1. 1-6 Seans İçeriği

İlk iki seans danışanı tanıma, problemi anlama, danışan öyküsünü öğrenme süreçlerini içermiştir. Bu seanslarda yaşadığı durum ile ilgili danışana iç görü kazandırılmak da amaçlanmıştır. Depersonalizasyon ve derealizasyon tanımı ve bireylere yaşattıkları üzerine psikoeğitim verilmiştir. İçinde bulunduğu durumu anlamlandırmasına yardımcı olunmuştur.

Terapi formülasyonu standart EMDR protokolüne göre yapılmıştır. Kendini sakinleştirebilmesi becerisi kazanımı için seans içinde güvenli bölge çalışması yapılmıştır. Güvenli bölgesini seçme konusunda zorlanmamıştır. Seans içinde gergin olmayan sakin bir yapısı vardır. Danışana sakinleştirme becerisi öğretildikten sonra hayatındaki önemli travmatik olaylardan kısa kısa bahsetmesi istenmiştir.

Danışanın hayatındaki travmatik anıların çoğunu aile içi çatışmaları oluşturmaktadır. Bu anılarda aile içi yoğun ses yükselmesi, danışanı korkutacak sahneler mevcuttur. Bu süreçte baba çocuklarına şiddet uygulamamıştır. Travmatik diğer olaylar ise yakın geçmişte yaşanmıştır ve EMDR ile geriye akış tekniği uygulandığında bu travmatik anıları dile getirmiştir.

Üçüncü seansta geriye akış tekniği uygulanmıştır. Danışanın son yaşadığı olaydaki negatif inancı “güvende değilim” olmuştur. Danışanın aktardığı travmatik anılara bakıldığında “güvende değilim.” negatif inancı ile uyumlu olduğu gözlemlenmiştir. Hissettiği duygu ise kaygı ve korku olmuştur. Bedeninde midenin biraz üstünde bir yerlerde rahatsızlık hissini tariflemiştir.

Geriye akış tekniği uygulandığında gelen en eski anı; anne baba arasında gerçekleşen yoğun çatışma içeren anı olmuştur. Güvende değilim negatif inancı ile beraber gelen öznel rahatsızlık düzeyi en yüksek anılar sırası ile izlediği film sonrası gördüğü rüya ve parkta oynarken arkadaşının kolunun yarılmasına şahit olmasıdır. Bu anıların rahatsızlık derecesi 10 olarak belirlenmiştir. Danışan aile içinde yaşadığı kendini rahatsız eden birçok anıyı güvende değilim olumsuz inancına ait anılar altında dile getirmiştir.

Dört ve altıncı seanslar arası danışanla ilk anının çalışıldığı seanslar olmuştur. Bu anının öznel rahatsızlık değeri 10, negatif inancı “güvende değilim”, bedende hissettiği olumsuz duyum mide, hissettiği duygunun korku olduğunu

tanımlamıştır. Olumlu inanç olarak ‘‘üstesinden gelebilirim’’ seçilmiş ve bunun güçlülük değeri maksimum 7 puan üzerinden 2 olarak belirlenmiştir. Bu anı ile yaklaşık üç seans çalışılmıştır. Beşinci seans sonunda anının öznel rahatsızlık değeri 0’a inmiş beden duyuları taranmıştır. Gelen çağrışimler baba ile anne arasındaki gerginlikte çocukluk zamanında kendisine hissettirdiği duygular, beden duyuları, olumsuz düşünceler üzerine olmuştur.

2.2. 6-9 Seans İçeriği

İlk anının danışanda bıraktığı rahatsızlık derecesi sıfıra indikten sonra danışanın diğer anılarının da öznel rahatsızlık değeri kontrol edilmiştir. Burada gözlemlenen aile ile olan travmatik anıların rahatsızlık değeri düşüştüğüdür. Bir sonraki çalışılacak anı öznel rahatsızlık değeri olarak en yüksek anı olarak belirlenmiştir. Bu anı film izlediği gece gördüğü rüyadır. Bu rüya aslında depersonalizasyon ve derealizasyon olma halini başlatan rüyadır. Kan ve şiddet içeren film izledikten sonra rüyayı görmüştür. Filmde baş rol oyuncusu sürekli rüya içinde rüya görmektedir. Bir sıkışmışlık hali yaşamaktadır. Bir türlü rüya içinden çıkamamaktadır. Rüyada olup olmadığını anlamak üzere parmaklarını saymaktadır. Bu rüyadan sonra danışan derealizasyon olduğunda parmak sayma takıntısı kendini göstermiştir. Anı çalışılmaya öznel rahatsızlık değeri 9 olarak başlanmıştır. Üç seans kadar çalışılmıştır. Güvende değilim negatif inancı bu anı için de geçerlidir. Rahatsız edici beden duyumunu midenin üst bölgesi olarak belirlemiştir. Korku ve kaygı hissettiğini dile getirmiştir. Üç seans sonunda anının öznel rahatsızlık derecesi sıfıra inmiştir.

2.3. 9-12 Seans İçeriği

İlk anı ve en yüksek rahatsızlık değerine sahip anı EMDR yöntemi ile duyarsızlaştırıldıktan sonra danışanın gün içinde depersonalizasyon ve derealizasyon olma halinde fark edilir bir düşme yaşanmıştır. Depersonalizasyon ve derealizasyon hali yakın zamanda yaşadığı ikinci travmatik anı ile daha sık hale gelmiştir. Danışan ile çalışılmış olan bu anının öznel rahatsızlık derecesi 8’dir. Anı, arkadaşının kolunun yarılmasına şahit olmasını içermektedir. Burada donma tepkisi göstermiştir. Yaralanan arkadaşını görür görmez gerçeklikten kopuş yaşamıştır. Anıda negatif inanç ‘‘Bir şey yapmalıydım’’ iken duygusu korku, kaygı olmuştur. Bu rahatsızlığı kalbinde hissettiğini belirtmiştir. Anı duyarsızlaştırılması iki seans kadar sürmüştür.

12. Seans EMDR sürecinin değerlendirilmesi yapılmıştır. Depersonalizasyon derealizasyon yaşama sıklığı haftada bir ya da iki olarak düşüğünü bildirmiştir. Günlük hayatının işlevsel hale geldiğini belirtmiştir. Okula devamsızlık yapmadığını ve derslere olan ilgisinin de bu sebeple arttığını dile getirmiştir.

3. YÖNTEMLER

Araştırma 12 seanslık psikoterapi görüşmelerinden oluşmaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma yönteminde bilgiler gözlem, görüşme ya da belgelerin incelenmesi yoluyla toplanır. Nitel araştırma yöntemi sayısal veriler üzerine diğer araştırma yöntemlerine göre daha az odaklanmaktadır. Karşı taraftan doğrudan elde edilen sözlü verilere daha çok odaklanılır. Araştırma psikoterapide bir olgu sunumu olduğu için bir nitel araştırma yöntemi alt başlığı olan görüşme yöntemi kullanılmıştır. Görüşmenin temel amacı bireyin iç dünyasını ve bakış açısını araştırmaktır (Karataş 2015:63-64-71).

Bir nitel araştırma yöntemi olan görüşme yöntemi de kendi içinde yapılandırılmamış görüşme ve yapılandırılmış görüşme olarak ayrılmaktadır. Yapılandırılmış görüşmede sorular önceden belli hazırlanmıştır. Terapide bir çerçeve söz konusudur. Yapılandırılmamış görüşmede ise bunun tersi prosedürler vardır. Yapılandırılmamış görüşmeler açık uçlu soru sorulup kişiye bir şeyleri fark ettirmek ve keşfettirmek üzerinedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011:120).

Araştırma sırasında kullanılan bir yöntem de bir nitel araştırma alt yöntemi olan, yapı taşını dil ve düşünceden alan söylem analizi yöntemi de kullanılan araştırma yöntemleri arasındadır. Söylem analizi psikoloji, sosyoloji, dilbilim, antropoloji, edebiyat çalışmaları, felsefe, medya ve iletişim çalışmaları ile beslenip gelişen analiz tekniğidir. Söylem analizi en basit haliyle dilin incelenmesidir (Ekşi ve Çelik, 2008:105-107).

4. BULGULAR

18 yaşındaki olan danışan sürekli rüyadaymış gibi hisler yaşadığı sebebi ile danışmanlık merkezine başvuruda bulunmuştur. İlk sekiz seans haftada 2 olarak planlanmıştır. Daha sonraki ay haftada bir olarak seanslar planlanmış toplam 12 seans görüşmesi yapılmıştır. EMDR standart protokolü uygulanmıştır. Danışanın depersonalizasyon ve derealizasyon olma hali her gün yaşanırken haftada bire düşmüştür.

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Depersonalizasyon ve derealizasyon bozukluğu ile ilgili literatür farmakolojik müdahalelerin öncelikli olarak tercih edildiğini göstermektedir. Antidepresanların semptomları azalttığına yönelik araştırmalar mevcuttur. Alanyazında psikanalitik terapinin de etkili olduğunu gösteren çalışmalar vardır. Bilişsel Davranışçı Terapi yaklaşımında ise müdahaleler kaçınma ve güvenlik davranışlarını içermektedir. Bunun yanında felakettendirme gibi bilişsel çarpıtmalar terapi içinde çalışılmaktadır (Medford vd., 2018:97-98).

Dissosiyatif bozukluklar travmaya karşı kullanılan savunmalardan biridir. Dissosiyasyonun buradaki işlevi yaşanan olayın ruhsal ağırlığının kaldırılmasına yardımcı olmaktadır (Zoroğlu, Tüzün, Öztürk ve Şar, 2001). EMDR terapisi danışanların problemlerini travmatik anılar üzerinden formüle etmektedir. Travmatik anılar işlenemediğinde semptom oluşturup günlük hayatı etkilemektedir (Shapiro ve Maxfield, 2002:935). Başvuru yapan danışanımızda dissosiyatif belirtilerin bu sebeple oluştuğu düşünülmektedir. Danışana EMDR yöntemi ile müdahale edilmiştir. Bu tekniğin seçilme sebebi rahatsızlıklarının artmasında ve başlamasında tetikleyici bir olayın rol oynamasıdır. Danışanın geçmiş öyküsünde travmatik yaşam deneyimleri mevcut olmasıdır.

EMDR ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında çoğu çalışmanın travma sonrası stres bozukluğu yaşamış bireyler üzerinde olduğu gözlemlenmiştir. Travma sonrası stres bozukluğuna EMDR ile yaklaşıldığında olumlu sonuçlar alındığı gösteren çalışmalar mevcuttur. (Bisson, Ehlers, Marcus, Marquis ve Sakai 1997:101; Hensel, 2009:5). Bu makalenin literatüre katılmak istenmesindeki amaç dissosiyatif bozukluklara EMDR müdahalesi ile ilgili literatürde yeteri kadar yerli araştırma olmamasıdır. Araştırmada EMDR terapisinin dissosiyatif bozukluklar üzerindeki etkinliği gözlemlenmiştir. Depersonalizasyon ve derealizasyon yaşayan danışana EMDR tekniği ile müdahale edilmiştir.

KAYNAKÇA

Amerikan Psikiyatri Birliği (2001) Psikiyatride Hastalıkların Tanımlanması ve Sınıflandırılması Elkitabı, Yeniden Gözden Geçirilmiş Dördüncü Baskı (DSM-IV-TR), Amerikan Gözden Geçirilmiş Dördüncü Baskı (DSM-IV-TR), Amerikan Psikiyatri Birliği, Washington DC, 2000'den çeviren Köroğlu E, Hekimler Yayın Birliği, Ankara.

American Psychiatric Association (1980) Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, 3. Baskı (DSM-III), American Psychiatric Association, Washington, DC.

American Psychiatric Association (1987) Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, 3. Baskı (DSM-III-R), (revised), American Psychiatric Association.

American of psychiatric association. Diagnostic and statistical manual of mental disorders. 5th(DSM-5). Washington, DC: American Psychiatric Pub; 2013.

Bisson, J., Ehlers A., Matthews, R., Pilling, S., Richar, D. & Turner, S. (2007). Psychological treatments for chronic post-traumatic stress disorder. Systematic review and meta-analysis. The British Journal of Psychiatry, 190(2),97-104.

Boysan, M., & Duyan, V. (2010). "Gelişimsel psikopatolojinin bakış açısıyla disosiyasyon", Kriz Dergisi, 18(1):17-32.

Ekşi, H. & Çelik H. 2008, "Söylem Analizi", Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, Vol. 27(27):105-107

Gençtürk, M. (2019). "Sinav Kaygısı Yaşayan Lise Öğrencilerinde Emdr Terapinin Etkisinin İncelenmesi.Necmettin Erbakan", Yüksek Lisans Tezi, Üniversitesi, Konya.

Gentile, J.P., Snyder, M., & Gillig, P. M. (2014). "Stress and trauma: Psychotherapy and pharmacotherapy for depersonalization/derealization disorder", Innovations in clinical neuroscience, 11(7-8):37-41.

Hensel, T. (2009). "EMDR with children and adolescents after single-incident trauma", Journal of EMDR Practice and Research, 3(1):1-9.

Kaan, H., Karayağmurlu, A., & Soylu, N. (2019). "Dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu komorbiditesi olan ergen bir hastanın göz hareketleriyle duyarsızlaştırma ve yeniden işleme (EMDR) yöntemiyle tedavisi", Klinik Psikiyatri Dergisi, 23(1):116-120.

Karataş Z. (2015). "Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi", 1(1):63-71

Lalotis, D., Luber M., Oren U., Shapiro E., Ichii M., Hase M., Rosa L. L., Alter-Reid K. & St. Jammes J. T (2021). "What is EMDR Therapy? Past, Present, and Future Directions", Journal of EMDR Practice and Research, 15(4):186-200

Marcus, S., Marquis, P. & Sakai, C. (1997). "Controlled study of treatment of PTSD using EMDR in an HMO setting", Psychotherapy, 34(3):307-315

Medford, N., Sierra, M., Baker, D., & David, A. S. (2005). "Understanding and treating depersonalisation disorder", Advances in psychiatric Treatment, 11(2):92-100.

Schlx, J., Wiltink, J., Beutel, M. E., Münzel, T., Pfeiffer, N., Wild, P., Blettner M., Kerahrodi, J.G., & Michal, M. (2020). "Symptoms of depersonalization/derealization are independent risk factors for the development or

persistence of psychological distress in the general population: Results from the Gutenberg health study”, *Journal of Affective Disorders*, 273(2020):41-47.

Shapiro, F.(2019). EMDR göz hareketleriyle duyarsızlaştırma ve yeniden işleme prensipler, protokoller ve prosedürler. (Çev.:Murat Şaşzade), Okuyan Yayıncılık, İstanbul.

(Pearson, C.S. (2003). *İçimizdeki Kahraman* (Çev.:Murat Şaşzade), Işıl Şansoy, Zeynep Zat, İnci Canoğlu, Zeynep Özmeşdan, Akaş Yayıncılık, İstanbul

Shapiro, F. (2014). “The role of eye movement desensitization and reprocessing (EMDR) therapy in medicine: addressing the psychological and physical symptoms stemming from adverse life experiences”, *The Permanente Journal*, 18(1):71.

Shapiro, F., & Maxfield, L. (2002). “Eye movement desensitization and reprocessing (EMDR): Information processing in the treatment of trauma. *Journal of clinical psychology*”, 58(8):933-946.

Simeon, D. (2004). “Depersonalisation disorder”, *CNS drugs*, 18(6):343-354.

Simeon, D., Guralnik, O., Schmeidler, J., Sirof, B., & Knutelska, M. (2001). “The role of childhood interpersonal trauma in depersonalization disorder. *American Journal of Psychiatry*”, 158(7):1027-1033.

Solomon, R.M. & Maxfield, L. (2019). “Francine Shapiro”, *Journal of EMDR Practice & Research*.13(3):158-162.

Spiegel, D., Loewenstein, R. J., Lewis-Fernández, R., Sar, V., Simeon, D., Vermetten, E., Cardena E. & Dell, P. F. (2011). “Dissociative disorders in DSM-5”, *Depression and anxiety*, 28(12):17-45.

Stickgold, R. (2002). EMDR: “A putative neurobiological mechanism of action”, *Journal of clinical psychology*, 58(1):61-75.

Şar, V., Akyüz, G., Kundakçı, T., Kızıltan, E., & Doğan, O. (2004). “Childhood trauma, dissociation, and psychiatric comorbidity in patients with conversion disorder”, *American Journal of Psychiatry*, 161(12):2271-2276.

Şar, V., Dorahy, M. J., & Krüger, C. (2017). Revisiting the etiological aspects of dissociative identity disorder: a biopsychosocial perspective. *Psychology research and behavior management*, 10(2017):137-146.

Şar, V. (2011). Epidemiology of dissociative disorders: An overview. *Epidemiology Research International*, 2011.

Şar, V., Koyuncu, A., Oztürk, E., Yargic, L. I., Kundakci, T., Yazici, A., Kuskonmaz, E. & Aksüt, D. (2007). “Dissociative disorders in the psychiatric emergency ward”, *General hospital psychiatry*, 29(1):45-50.

Torun, F. (2010). “Vajinismusun EMDR yöntemi ile tedavisi: İki olgu sunumu”, *Türk Psikiyatri Dergisi*, 21(3):243-248.

Tuna, E. & Öncül-Demir, Ç. (2020). *DSM-5’e Göre Anormal Psikoloji* (1. Basım.). Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.

Yanık, M. (2017). “Dissosiyatif kimlik bozukluğunun tedavisi”, *Türkiye Klinikleri Psikiyatri Özel Dergisi*, 10(3):193-186.

Yaşar, A. B., Kiraz, S., Usta, D., Abamor, A. E., Eroğlu M. Z., & Kavakçı, Ö. (2018). “Şizofreni Olgusunda Göz Hareketleri ile Duyarsızlaştırma ve Yeniden İşleme (EMDR) Uygulaması ve Kliniğe Etkileri: Olgu Sunumu”, *Türk Psikiyatri Dergisi*, 29(2):138-142.

Yıldırım, A. Ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Zoroğlu, S.S., Tüzün Ü., Öztürk M & Şar V. (2000). “Çocuk ve Ergenlerde Disosiyatif Bozukluk 36 Olgunun Gözden Geçirilmesi”, *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 1(4):197-206.

Mitolojide, Sembol Biliminde Ve Marka Göstergesinde Elma Meyvesi

Apple Fruit In Mythology, Symbolisme And Brand Indicator

Inci Selin GÜMÜŞ

Dr. Öğrt. Üyesi, Doğu Üniversitesi, Sanat Ve Tasarım Fakültesi, Tekstil Ve Moda Tasarımı Bölümü, İstanbul, Türkiye

ÖZET

İnsanoğlu, geçmişten günümüze kadar elma meyvesine farklı kültür, farklı coğrafi konumlarına karşın çeşitli anlamlar ve ortak değerler yüklemişlerdir. Türk Söylence Sözlüğünde, elma bütün meyvelerin atası olarak geçer ve elma türünün tamamının yeryüzüne Orta Asya'dan yayıldığı ve Kafkas kökenli olduğu ifade edilir. İklim ve çeşit özelliklerinden dolayı hemen hemen yeryüzünün her coğrafyasında yetişmesi bu meyveyi bir simgeye dönüştürmüştür. Orta Avrupa'da elma, Neolitik Çağ'dan (M.Ö.8000-5500) beri bilinmektedir. Türk kültüründe de geniş bir yere sahip olan elma meyvesi, şifa kaynağı olarak değerlendirilmiş, verimliliğin, zürriyetin, ebediliğin, gençliğin, güzelliğin, kuvvetin, sağlığın, sevginin, inancın sembolü olmuştur. Elma meyvesi mitlerde, halk hikayelerinde, gelenek ve inanışlarda yüzyıllardır yaşamıştır. Bu çalışmanın amacı, elma meyvesinin mitlerdeki yeri ve kullanımı, sembol bilimindeki ezoterik ve spirüel anlamları ve anlamlarından yola çıkılarak bir marka göstergesine dönüşümünün Araştırma ve Yayın Etik kurallarına uygun biçimde incelenmesi ve değerlendirilmesini kapsamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Elma, Mitoloji, Sembol Bilimi, Göstergibilim

ABSTRACT

From past to present, human beings have added different cultures, different geographical locations to the fruit of the apple, and a variety of meanings and common values. In the Turkish Expression dictionary, the apple is the ancestor of all fruits and it is expressed that the entire apple species is spread across the earth from Central Asia and is Caucasian. The growth of almost every geography of the earth has transformed this fruit into an icon, due to its climate and variety. In Central Europe, the apple has been known since the Neolithic Age (8000-5500 B.C.). The apple fruit, which has a large place in Turkish culture, is considered to be a source of healing, efficiency, fertility, virginity, youth, it has been a symbol of beauty, strength, health, love, faith. Apple fruit has lived in myths, folk stories, traditions and beliefs for centuries. The purpose of this study is to examine and evaluate the place and use of apple fruit in myths, the meaning and meaning of the esoteric and spirüals in symbol science and the transformation of it into a brand indicator in accordance with the Research and Publication Ethics rules.

Keywords: Apple, Myhtology, Symbolism, Semiotic

1. GİRİŞ

Köken itibariyle Yunanca “kelime”, “söz”, “konuşma” anlamlarına gelen “mythos/muthos” kelimelerinden türediği kabul edilen mit, kutsalın kelimeler ve sembollerle ifade edildiği, onlar hakkındaki bir anlatı veya hikâyeye karşılık gelmektedir. Bu doğrultuda mitleri sıradan hikâyelerden ayıran özelliğin bu öykülerin kutsal olarak kabul edilmesi olduğu söylenebilir. Bu anlatıların tarihsel ve bilimsel olarak ele alınıp araştırılması ise mitoloji adı verilen bilim dalını ortaya çıkarmıştır. Mitoloji hem mitlerin ait olduğu kültürlerdir hem de mitlerin çalışıldığı alandır. Nazerali (2000, s.405), mitolojiyi hayatın zor dönemlerini atlatmak için kullanılan metaforik hikâyeler ya da benzetmeler olarak tanımlar. Mitler sıradan insan deneyiminden farklı olan doğaüstü olayların doğa üstü tanrı ve yarı tanrı figürlerinin yaradılış, kült, öğretisi, ahlak, yasak ve gelenekleri açıklar ve dünyanın bugünkü halinden farklı olan zamanlarda geçer. Barthes'a (1972, s.131) göre mitin anlamı forma çevirmektir. Mitler sembolik anlatılardır ve görünüşte gerçek olayları (özellikle din ile ilgili olanları) ilişkilendiren kültürel hikâyelerdir (Bolle, Buxton ve Smith, 2020, s.30). “İnsan, sembol yapma eğilimi ile, bilinçsizce nesnelere veya formları sembollere dönüştürür (böylece onlara büyük psikolojik önem verir) ve onları hem dininde hem de görsel sanatında ifade eder” (Jung, Von Franz, Henderson, Jaffé ve Jacobi, 1964, s.461).

Sembol sözcüğünün kökeni, eski Mısır dilindeki “symbolon” sözcüğünün Grekçe 'ye geçmiş isim hali “symbal”lerin fiil halidir, “birlikte tartışmak, birlikte birleştirmek, bir arada toplayıp bağlamak” anlamlarına gelir. Latince 'de “symbolum” biçimine dönüşmüştür. Sembol, kimi sözlüklerde “daha soyut bir şeyi anlatmaya yarayan daha somut bir şey” ya da “evrensel yasa, ilke, bilgi ve fikirleri açıklayan işaretler” olarak tanımlanır. Sembolizm, kısaca “evrensel bilgi ve hakikatlerin basit ve sade öğelere indirgenerek ifade edilmesi” olarak tanımlanabilir. Bir sembol, anlatmak istediği şeyi en kesin, en belirli, en sade, en doğal şekilde ifade eden işaretlerdir. Sembolizm evrensel bir dildir; çünkü semboller farklı dil ve yazı sistemlerine sahip tüm bireylere aynı dilden hitap ederler.

Bir sembolün evrensel olması demek, içinde evrensel bir ilkeyi, yasayı ya da hakikati barındırması demektir. Bir şeklin görüldüğünden farklı anlam taşıması; ezoterik bakımdan, bir sembol olarak nitelendirilmesi için yeterli değildir; herhangi bir şeyi ifade etmek üzere kullanılan her simgeye, her temsile, her işarete, her tasvire sembol denilemez. Evrensel hakikatlerin, evrendeki ilke ve yasaların keşfinde birer araç olan ve kişiye “doğa-üstü” denilen

alemi anlama, kavrama olanağı sunan bu semboller rastgele oluşturulmamıştır; çoğunlukla doğaya, mitolojiye ve tarihsel bilgilere dayalıdır.

Marka, adı ve logosu genellikle yasal olarak koruma altına alınmış ürün ya da servisler ile anılan isimlerdir. Mitoloji ve marka arasında algısal bir benzerlik bulunmaktadır. Bilinçdışıında sembolün gerçek ile ilişkilendirilmesiyle markalarda yaratılan imgeleri ve imgelerin gönderdiği anlamlar sayesinde tüketici tarafından markanın ruhunun ve vaaadinin algılanması sağlanır. Logo (markanın temsili olarak göz önünde bulundurulunca) insanın bilinçdışıında hem arkaik sembolik anlamı hem de kurumsal anlamı aynı anda oluşturur. Bu bağlamda bir logo, tüketicinin bilincinde markayı ve markanın temsil ettiği her değeri temsil ederken bilinçdışıında arkaik karakteri ve o karakterin hikâyesini temsil eder. Bu temsilin varlığı görsel elemanların geri kalanı için de söylenebilir. Elma meyvesi, mitolojik kavramların ve sembol biliminin marka ile olan ilişkisinin en iyi örneklerinden biridir.

2. MİTOLOJİDE ELMA MEYVESİ

Antik dönemden beri efsanelerde geniş yer bulan elma, mitolojide ve semavi dinlerde önemli ve kutsal bir yere sahiptir (Ateş, 2017, s.209; Şimşek, 2018, s.2353). Oldukça eski bir kökeni olan bu meyve üzerinden türeyen mitlerde Mezopotamya ve Hitit mitolojilerindeki yılan Hedammu miti ile açılır ve diğer birçok mitte olduğu gibi Yunan Mitolojisinin kökenleri de buraya dayanır. Yunan mitine göre; ilk güzellik yarışmasının ödülü bir altın elmadır. Ölümlü kral Peleus ile deniz perisi Thetis'in Olympos'ta olan düğününe çağırılmayan Nifak Tanrıçası Eris düğüne gelir ve masaya üzerinde "en güzele" yazılı bir altın elma bırakır, ilk nifak tohumu tanrıçalar arasına ekilir. Zeus'un karısı Hera, savaş ve bilgelik Tanrıçası Athena ve güzellik tanrıçası Afrodit, "en güzel benim" diyerek elmayı sahiplenmesi üzerine Tanrılar Tanrısı Zeus, tercih yapmakta zorlanınca elmayı en güzele vermesi için çoban Paris'i görevlendirir. Üç tanrıça, elmayı alabilmek için Paris'i etkilemeye çalışır. Athena sonsuz bilgi, Hera krallık, Afrodit ise dünyanın en güzel kızı Helena'yı vaat eder. Helena'nın aşkını tercih eden Paris, altın elmayı Afrodit'e uzatır ve bu da Afrodit'in güzellik tanrıçası olarak tescili anlamına gelir (Şimşek, 2018, s.2353).

Cennetten kovulma mitosunda en önemli sembollerden birini "yasak meyve" olan elma oluşturur. Âdem ile Havva'nın cennette yedikleri meyvenin elma olduğunu, yasağın ise özünde cinselliği içermesine bağlı olarak bu mitosla ilişkili olarak elma birçok kültürde cinsellik sembolüdür (Gezgin, 2007, s.54; Karakurt, 2011, s.37). Aynı zamanda elma ilk yasağın çiğnenmesini sembolize eden yasak meyve ve ilk günahıdır, ilk itaatsizliktir. Şeytan, tanrıya başkaldırarak cennetinden kovulmuş ve cennette mutlu mesut yaşayan ilk atalarımızı ayartan yılan kılığında girerek, ilk önce Havva'yı ve sonrasında da Havva'nın çabalarıyla bu suça ortak olan Adem'in, cennetten kovulmalarına neden olmuştur. Buna aracı olan meyve ise elmadır. 354 ve 430 yılları arasında yaşamış olan piskopos ve filozof olan Agustinus'a göre "*Adem'in elma hırsızlığı yani ilk günah insan soyunu ölüme mahkûm etmiştir*" (Gaarder, 1995, s.79).

Farklı bir Yunan mitinde, şarap tanrısı Dionysos elma ağacının yaratıcısı olarak kabul görür ve bu elma ağacını Aphrodit'e hediye eder. Güzellik ve aşk tanrıçası Afrodit'i simgeleyen elma, erotizmi ve aşkı sembolize eder. Yine bir Yunan mitinde, her şeyi yaratması ile bilinen toprak ana Gaia Tanrıça Hera'ya Olympus'un Tanrısı olan Zeus ile evliliği esnasında doğurganlığı sembolize eden altın bir saksı içerisinde elma hediye eder. Cermen mitolojisinde Odin'in karısı olan Frigg kehanet, evlilik ve doğurganlığı simgeleyen elma ile ilişkili olarak anneliğin tanrıçasıdır.

Cermen mitolojisinde şiir tanrısı olan Braggi'nin eşi olan gençlik tanrıçası Idun, aynı zamanda yaşlanmaya başlayan tanrılara gençlik aşıl原因 meyve olan elmaların da sahibidir. Gençlik meyvesi olan bu elmalar, Asgard'da yaşayan tanrıları, Cermen mitolojisinde söz konusu edilen Ragnarok/ yani tanrıların alacakaranlığı savaşına kadar hayatta tutacak ve genç kalmalarını sağlayacaktır.(Golther, 2011, s.437) Cermen mitolojisinde "Idun'un Elmalarının Çalınması" adlı söylencede, şeytani ve kıvrak zekasıyla sürekli tanrıların başına bela olan iki buz devinin çocuğu olmasına karşın tanrı kabul edilen Loki, gençlik veren altın elmaların tanrıçası Idun'un kaçırılmasına yardım eder. Gençlik elmalarından yoksun kalan tanrılar, yavaş yavaş yaşlanmaya başlarlar ve sonunda tanrıça Idun'un kaybolmasında tanrı Loki'nin parmağı olduğunu anlarlar. Loki'ye çeşitli işkenceler yaparak tanrıçanın nerede olduğunu öğrenirler. Loki, Thryheim'a gidip tanrıça Idun'u Fırtına devi olan Thjazi'nin elinden kurtarır. Böylece tanrılar, tanrıçanın altın elmalarından yiyerek, gençliklerine tekrar kavuşurlar. Cermen tanrılarının en büyük özelliği Yunan ya da Roma tanrıları gibi ölümsüz değil ölümlü olmalarıydı, bundan dolayı ancak gençlik tanrıçası Idun'un elmaları sayesinde Ragnarok'a kadar yaşayabileceklerdi.

Elmanın baştan çıkartıcı ya da ulaşılacak hedefe engel olan şekilde sembolize edilmesi mitolojideki "Atalante"yi hatırlatır. Atalante Av Tanrıçası Artemis'i sembolize eden avcı bir kızdır. Kral olan babası İasos doğan çocuğun erkek değil de kız olmasına üzülmür ve onu dağa bırakır. Dağda dişi bir ayı ve avcılar tarafından büyütülen Atalante usta bir avcı ve aynı zamanda ormanlarda büyüdüğü için iyi bir koşucu olur. Evlilik çağına gelmesine karşın evlenmek istemeyen ve bakire kalmak isteyen Atalante, kendisiyle evlenmek isteyenlere "koşuda kendisini yenme" şartı koşar. Eğer yarışta kendisini geçemezlerse bunun bedelini yarışmacılar canlarıyla ödeyecektir. Tanrıça Afrodit Atalante'ye yarış sırasında koşarken belirli aralıklarla yere kendisine verdiği üç altın elmayı atmasını söyler ve böylece Atalante yere düşürülen altın elmaları almak için duraklayacak, Hippomenesde yarışta galip gelecektir. Yarış

sırasında olay aynı Tanrıçanın söylediği gibi olur ve Atalante elmaları almak için koşu esnasında vakit kaybeder ve böylece kendisiyle evlenmek isteyen delikanlı galip gelir ve Atalante ile evlenirler (Korkmaz, 2009, s.117-118).

Bahaeddin Ögel'in, "Türk Mitolojisi" adlı çalışmasında ise; 'Manas'ın Doğuşu' adlı bölümde Manas'ın babası Yakup- Han karısından "elma ağacının altında oynamıyor" diye şikâyet eder. (Ögel, 2010, s.435) Hatta Kerem ile Aslı söylencesindeki bu iki kahramanın dünyaya gelmesine annelerinin bölüşerek yediği elmalar neden olur. Çünkü aynı zamanda elma yiyen bu iki kadın aynı gece hamile kalır ve dünyaya daha sonra birbirlerine âşık olacak Kerem ile Aslı'yı getirirler.

3. SEMBOL BİLİMİNDE ELMA MEYVESİ

İnsanoğlu, bilinçdışı sembollerine ve dünya genelinde birçok farklı sanatsal geleneğin de dâhil olduğu sembolik sistemlere dönüştürerek her zaman çevresindeki varlıklardan, nesnelere, kavimlerden, dinlerden ya da etnik gruplardan kolektif kimliği ve bireysel kimliği işaret eden semboller yaratmıştır.

Kutsal Kitap'ta belirtilmemesine rağmen, elma bilgelik ağacının yasak meyvesi olarak kabul edilir. Bunun sebebi Latince'de malus sözcüğünün hem elma hem de kötülük anlamına gelmesidir. Elma, "İlk Günahı ve İnsanın Çöküşü"nü sembolize eder ve Havva'nın belirleyici özelliğidir. Buna karşılık, "Çocuk İsa" kurtuluşu ve kefareti simgelemek için elinde bir elma tutuyordur ve mitolojik resimlerde "Kavganın Altın Elması", Venüs'ün belirleyici sembolüdür.

Türkler tarafından dünya hakimiyetinin sembolü olarak görülen "Kızıl Elma" çok eski inançlara ve geleneklere dayanır. Bütün Türkleri birleştirme düşüncesinin simgesi olan Kızılelma aynı zamanda güçlü bir fetih idealinin de sembolü olmuştur. Özellikle Osmanlılarda Kızıl Elma arzulan amaç ve somut bir hedef haline gelmiş ve İstanbul'a sahip olmanın sembolü olarak da kullanılmıştır. İstanbul'da bulunan Ayasofya'nın önünde Doğu Roma yani Bizans'ın İmparatoru olan Justinianus heykelinin bir elinde kızıl bir küre vardır. Bu kızıl kürede Türkler tarafından sahip olunması gereken Kızıl elma olarak simgeleştirilmiştir. İstanbul'un fethedilmesinden sonra yeni Kızılelma Roma'daki St. Pierre Kilisesinin kubbesi olmuş ve böylece Katolik dünyanın merkezine taşınmıştır (Gökalp/Seyfettin, 2014, s.11-12).

Barok döneminde ortaya çıkan sanat eserlerinde ise; Ölüm 'ün elinde simgesel olarak elma vardır. Hz. İsa'nın doğumunu anlatan resimlerde İsa'nın elmaya uzanması resmedilmiştir ve bu da sembolik olarak dünyanın günahlarını, çilesini kendi üzerine almasını simgeler. Aynı zamanda Hz. İsa'nın doğum günü olarak kabul edilen 25 Aralık'ta kutlanan Noel'de çam ağaçlarında kullanılan süslemelerden birisi olan elma motifi, İsa'nın doğumuyla birlikte insanların cennete girebileceğini müjdeliler (Lexikon, 1998, s.81). Orta Çağ'dan itibaren kiliselerde Adem ve Havva'yı ele alan ve cennet bahçesini söz konusu eden gösterimlerde bu oyunun dekorunu, üzerinde elmalar olan bir çam ağacı oluşturmaktadır. Elma burada cennette yasak olan bilgi ağacının meyvesini ve ilk günahı hatırlatmakta ve Noel ise İsa'nın doğuşunu ve onun insanlığı ilk günahı kurtuluşunu simgeler. Adem ve Havva ilk günahı işleyerek tanrı tarafından ceza olarak yeryüzüne gönderilir ve böylece insanoğlu da onların cezasına ortak olmak zorunda kalır. Hıristiyan dünyasında Hz. İsa doğumuyla birlikte insanoğlunun kurtarıcısı olarak görülmüştür. 185-254 yılları arasında yaşamış olan İskenderiyeli teolog, Hz. İsa'nın tanrının oğlu olduğunu sadece insanı değil aynı zamanda doğayı da kurtaran evrensel bir kurtarıcı olduğunu ifade eder (Eliade, 1993, s.157).

Eski çağlarda Cermenler elmayı anne göğsü ile bağdaştırmış ve bundan dolayı beslenen sevgiyi de sembolize etmiştir. Hekimliğin babası Yunanlı Hipokrat (İ.Ö. 460-337) tarafından elma şifa verici olarak kullanılmıştır. Orta çağlarda elmanın iyileştirici etkileri üzerine şifayı sembolize etmiştir. Yanısıra elma, diğer dünyanın sembolü olan ve aynı zamanda diğer dünyadan insanlığa gelmiş olanın, geçişin ve reenkarnasyonun sembolüdür. Gallili, Monhouth'lu Geoffrey bu diğer dünyayı mitolojik bir ada olarak "Historia Regum Britanniae" (Britanya Kralları Tarihi, 1135) adlı çalışmasında Avalon diye adlandırır.

4. MARKA GÖSTERGESİ OLARAK ELMA MEYVESİ

İnsanların inanç sembolleri ile seçkin gördükleri markaların imgelerine verdikleri benzer tepkiler aslında soyut olan bu kavramların insanlar tarafından benzer amaçlar için yaratılmış olabileceğinin bir göstergesidir. Hararı, geçmişte tanrıların tapınak ve tarlalara sahip olabildiğini belirtip buralarda çalışan insanlar ile bugün dünyaca ünlü büyük şirketlerde para kazanmak için çalışan insanlar arasında ilişki kurmuştur ve bugünün markalarını geçmişin tanrıları ile eş değer görmüştür. Benzer bir bağlantıyı ise Tait (2012) kurmuş olup seçkin markaların öz değerlerinin tanrısal değerler ile ilişkilendirildiği zaman marka değerinin arttığını gözlemlemiştir. Campbell, mitolojinin evreni ve insanın evrendeki yerini belirlemesine yardımcı olduğunu söylemiştir ve mitlere özgü atıfların bugün markalarda kullanıldığında aynı işlevi gördüğünü savunmuştur (akt. Tait, 2012, s.383). Markalarda mitler ve mitolojik atıflar imgeler aracılığı ile yaratılır. İmgeler tüketicinin mit ve kendi benliği arasında bağlantı kurmasını sağlar.

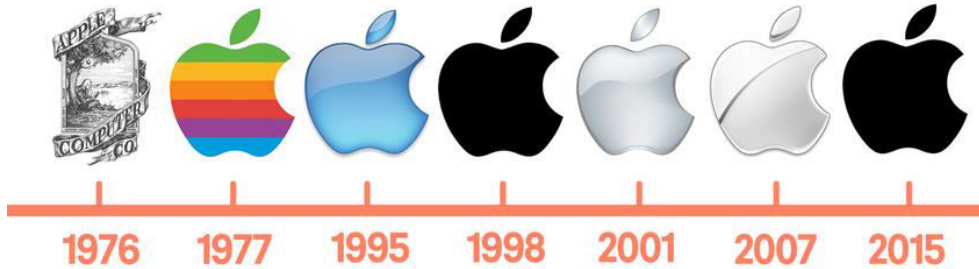
Bilinçdışında sembolün gerçek ile ilişkilendirilmesiyle markalarda yaratılan imgeleri ve imgelerin gönderdiği anlamlar sayesinde tüketici tarafından markanın ruhunun ve vadinin algılanması sağlanır. Logo (markanın temsili olarak göz önünde bulundurulunca) insanın bilinç altında hem arkaik sembolik anlamı hem de kurumsal anlamı aynı anda oluşturur. Yani bir logo tüketicinin bilincinde markayı ve markanın temsil ettiği her değeri temsil ederken bilinç

altında arkaik karakteri ve o karakterin hikâyesini temsil eder. Bu temsilin varlığı görsel elemanların geri kalanı için de söylenebilir. Örnek olarak Apple markasının logosu (geometrik ısırılmış bir elma) hem şirketin bütün kurumsal öğelerine ve değerlerine işaret eder hem de yaradılış efsanesi Âdem ve Havva'nın cennette yasak meyveyi yiyerek kovulmalarının aracısı olan ve Newton'un yer çekiminin varlığını keşfetmesi ile ilişkilendirilen elma metaforuna gönderme yapar. Aynı zamanda Alan Turing'e bir saygı duruşudur. Newton çıkarımı logonun 1976 yılında şirketin kurumsal logosunun tasarımından yapılabilir ancak yaradılış çıkarımı mitolojik bir hikâyenin unsuru olarak elma simgesinin olduğu her anlamda ortaya çıkar, ısırılmış elma bu metaforun güçlü bir göstergesidir (Mark ve Pearson, 2001, s.24).

Apple şirketinin ilk logosu (Görsel 1) illüstratif bir anlatımla Newton'un ağaç altında oturup kafasına düşen elma sayesinde yerçekimini keşfetmesinin hikâyesini barındırır. Logoda elmanın düşmek üzere olduğu an işlenmiştir. Elma bu hikâyelerde bilgeliğin ve merakın temsildir; Âdem ile Havva elmayı Bilgi Ağacından koparmıştır, Newton bir bilim adamıdır. Apple'ın logosu ve şirketin zaman içinde benimsediği pazarlama seçimlerinden yola çıkarak Apple markasının arketip karakteri *asidir* (Mark ve Pearson, 2001, s.41).

Görsel 1. Apple şirketinin ilk logosu
Kaynak: (<https://listelist.com/apple-logo>)

Görsel 2. Apple logosunun tarihsel gelişimi
Kaynak: (<https://www.tech-worm.com/apple>)

Jung, arketipleri öğrenilmeyen doğuştan gelen insan deneyimlerine gömülmüş ilkel ana insan prototipleridir şeklinde tanımlamıştır. Arketipler tanrılar ve tanrıçalar olarak tasvir edilen mitlerin temelini oluştururlar (Mark ve Pearson, 2001, s.19). Mitolojik kavramların ve sembollerin marka ile olan ilişkisinin ışığında marka ruhunun arketiplerle oluşturulması insanların bilinçaltında duygularına ulaşarak harekete geçme güdüsü uyandırmaktadır. *“Bilinç sembolleri reddeder ancak bilinçaltı onlara cevap verir”* (Jung vd., 1964, s.192). Mitlerin anlatılara dayandığı gerçeği de göz önünde bulundurulduğunda arketiplerin oluşturduğu durağan marka ruhları hikâye anlatımı ile canlılık kazanır.

Arketipler, kolektif bilinçdışının ilk örnekler kuramı olan arketip kavramının psikolojideki ilk kullanımının Adolf Bestion'un çalışmalarında, sonraları ise belirtildiği gibi, Nietzsche'nin eserlerinde bulunduğunu ifade eder- bir insanın geçmiş yaşantılarının ürünü olan bellek imgeleri gibi canlı görüntüler değildir-. Örneğin; anne arketipi, bir annenin fotoğrafı değildir. Şayet bir benzetme yapmak gerekirse, arketipler, banyo edilmesi gereken negatif filmleri andırırlar. Gerçek dünyada bir karşılığı bulunduğunda bu belirsiz imgeler canlı varlıklara dönüşürler ve kişiliği etkilerler. Sınırsızdırlar. Yeryüzündeki olay, nesne ve olgular kadar çokturlar.

Bu bağlamda; bilinen çağrışımlardan yaşayan, yani anlama gebe bir sembol yaratmak imkânsızdır. İfadenin henüz bilince çıkmamış sadece sezilen bir şeyin yerine geçtiğini kabul etmemiz koşuluyla; her psişik ürüne, o an henüz

bilinmeyen veya görelî bilinen olgunun mümkün olan en iyi ifadesiyle sembol diye bakılabilir. Her bilimsel teori bir hipotez içerdiği ve bu nedenle aslında hala bilinmeyen bir şeyin ileriye düşünerek yapılan bir tanımı olduğu için semboldür. Dahası her psikolojik ifade, mevcut bilgilerimizi hatırlatmanın dışında bir şey belirttiğini veya anlamına geldiğini varsayarsak, bir semboldür.

5. SONUÇ

Sosyoloji ve psikolojinin de katkısıyla birçok sektörde mitolojik imgelerin ve sembollerin kullanımı son derece yaygınlaşmıştır. Freud'un ünlü tanımı ile bilinç sadece buz dağının görülen yüzüdür. Suyun altında kalan kısmı bilinçdışıdır. Dolayısıyla birey olarak kontrol edilebilen bilinçli faaliyetlerimiz, bilinçdışı olarak gerçekleştirilen kararlarımıza göre oldukça sınırlıdır. Buradan hareketle reklamcılık ve pazarlama sektörü planlı bir şekilde mitolojik imgeleri tüketicilerin bilinçdışında gelişen tüketim davranışlarını etkilemek üzere kullanmaktadır. Tüketim kararlarının altında insanlık tarihi kadar eski "varoluş" korkusu bulunmaktadır. Jung, geçmişte insanların varoluş korkusunu muhtelif mitlere ve onların sembolik değerlerine atfederek aşmaya çalışmasına karşın, günümüz insanının bu sembolik değerleri satın aldığı nesnelere yükleyerek kendinden tümüyle yabancılaştığını ve var olma korkusunu bastırıldığını ifade etmektedir (Jung, 1964, s.148).

Mitlerden beslenen ve bilinçdışından oldukça gelişmiş psikolojik araçlarla yararlanan markalar, tüketici için basit ama etkili imgeler ve logolar oluşturmaktadır. Logolar markaya yüklenen anlamların sembolik bir bütünüdür ve metaforik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda, çalışmada ele alınan elma meyvesinin mitolojideki yeri ve sembollerdeki anlamı, elma logosunu kullanan ve aynı adı taşıyan (İng.) Apple markasının kolektif kimliğine ve kuruluş hikayesine bilinç ve bilinçdışı düzlemde yansıyor etki etmiştir.

KAYNAKÇA

- Ateş, F. (2017). Saim Sakoğlu'nun "Kıbrıs Masalları" adlı kitabında yer alan mitolojik unsurlar. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 5(11), 199-220.
- Bartels, R. (1988). *The History of Marketing Thought*. <http://www.healthedpartners.org/>
- Barthes, R. (1972). *Mythologies*. New York: Noonda
- Bolle, K. W., Buxton, R. ve Smith, J. Z. (2020), <https://www.britannica.com/topic/myth>
- Eliade, M. (1993). *Mitlerin Özellikleri*, Çev: Sema Rıfat, Simavi Yayınları, İstanbul.
- Gaarder, J. (1995). *Sofi'nin Dünyası*, (Çev: Gülay Kutal), Gri Yayın Dizisi- Pan Yayıncılık, Ekim, İstanbul
- Gezgin, D. (2007). *Bitki mitosları*. İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Golther, W. (2011). *Germanische Mythologie*, MarixVerlag, München.
- Gökalp, Z. / Seyfettin, Ö. (2014). *Kızıl elma*, Altınpost Yayınları, Ankara.
- Jung, C. G., Von Franz, M. L., Henderson, J. L., Jaffé, A. Ve Jacobi, J. (1964). *Man and His Symbols*. London: Dell. eISBN: 978-0-307-80055-8
- Karakurt, D. (2011). *Türk söylence sözlüğü: Türk mitolojisi ansiklopedik e-sözlük* <https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/0/00/TurkSoylenceSozluGu.pdf>
- Korkmaz, M. (2009). *Mitolojik Dinlerin Gizemi*, Alter Yayınları, Ankara.
- Lexikon der Symbole: Apfel*. (1989). KnaursLexikon der Symbole, VerlagDroemerKnaur
- Mark, M. ve Pearson, A. S. (2001). *The Hero and the Outlaw: Building Extraordinary Brands Through the Power of Archetypes*. New York: McGraw-Hill, doi: 0-07-138118-X
- Ögel, B. (2010). *Türk Mitolojisi II*. Cilt, *Türk Tarih Kurumu* 4. Baskı, Ankara
- Şimşek, T. (2018). *Türk masal anlatma geleneğinde elma ödülü*. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 7(4), 2352-2368.
- Tait, B. (2012). *The Mythic Status Brand Model: Blending Brain Science and Mythology to Create a New Brand Strategy Tool*. *Journal of Brand Strategy*, 1, 377-388.
- Görsel 1: (<https://listelist.com/apple-logo>)
- Görsel 2: (<https://www.tech-worm.com/apple>)

Halk Dansları/Oyunları Alanında Yapılmış Lisansüstü Tezlere Yönelik İçerik Analizi (Bibliyografya)

Content Analysis of Postgraduate Thesis in the Field of Folk Dances/Dances (Bibliography)

Mustafa DEMİR Gökhan ÖZDEMİR Zeynel TURAN

Dr., Milli Eğitim Bakanlığı, Isparta, Türkiye

Doç.Dr. Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türk Müziği Devlet Konservatuarı, Türk Halk Oyunları Bölümü, Isparta, Türkiye
Doç.Dr. Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türk Müziği Devlet Konservatuarı, Türk Halk Oyunları Bölümü, Isparta, Türkiye

ÖZET

Bu çalışmayla Türkiye'deki üniversitelerde hazırlanmış, temel çalışma alanı halk dansları/oyunları olan lisansüstü tezlerle ilgili bir bibliyografya oluşturulması ve araştırmacıların, çalışmayı tercih ettiği konu ve yaklaşımların tespiti amaçlanmıştır. Tarama modelinde hazırlanan bu çalışmada, nitel araştırmalarda veri toplama yöntemlerinden biri olan "doküman analizi/incelemesi" kullanılmıştır. Bu bağlamda halk dansları/oyunları başta olmak üzere alanla ilişkili 10'dan fazla anahtar kelime belirlenip "Ulusal Tez Merkezi" üzerinde inceleme yapılmıştır. Bu doğrultuda; 1991-2021 yılları arasında hazırlanmış, halk dansları/oyunları çalışma alanı olan tezlere doküman incelemesi yapılmış, halk dansları/oyunları konusunun doğası gereği pek çok alanla ilişkili olması bakımından "dans" ve "dansçı" kavramlarını ana tema olarak kullanmış tezler dikkate alınarak sınırlandırılmıştır. Ulaşılan 150 lisansüstü tez bir araya getirilerek halk dansları/oyunları lisansüstü tez bibliyografyası oluşturulmuştur. Tezlerin tamamlandığı üniversite, tamamlanma yılı, tezlerin türü, araştırma modeli, veri toplama araçları, çalışma alanları ve çalışma konuları tablolar halinde sunulmuş, çalışmanın sonuna yazar dizini eklenmiştir. Ayrıca tezlere tek tek numara verilerek ilgili tezin oluşturulan tablolarda kolayca bulunması sağlanmıştır. Çalışma sonucunda halk dansları/oyunları konularının son yıllarda daha fazla araştırıldığı, en fazla tezin Ege, Sakarya ve İstanbul Teknik Üniversitesi'nde yapıldığı, nitel araştırmaların çoğunlukta olduğu; nitel araştırmalarda kültür analizi ve durum çalışmalarının, nicel araştırmalarda deneysel çalışmaların fazla olduğu, veri toplama araçlarından sırasıyla doküman analizi, görüşme, alan araştırması ve psikolojik testlerin kullanıldığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türk Halk Dansları/Oyunları, Dansçı/Oyuncu, Bibliyografya, Lisansüstü Tezler.

ABSTRACT

With this study, it is aimed to create a bibliography about postgraduate theses prepared in universities in Turkey, the main field of study of which is folk dances / dances, and to determine the topics and approaches that researchers prefer to study. In this study, which was prepared in the descriptive survey model, "document analysis/examination", which is one of the data collection methods in qualitative research, was used. In this context, more than 10 keywords related to the field, especially folk dances / dances, were determined and an examination was made on the "National Thesis Center". In this direction; The theses, which were prepared between the years of 1988-2021, which were the study area of folk dances/dances, were documented and limited by considering the theses that used the concepts of "dance" and "dancer" as the main theme, since the subject of folk dances / dances is related to many fields due to its nature. A bibliography of folk dances/dances graduate thesis was created by bringing together 150 postgraduate theses. The university where the theses were completed, the type of the theses, the year of completion, the research model of the theses, the data collection tools, the study areas of the theses and the study subjects were presented in tables, and the author index was added at the end of the study. In addition, the theses are numbered one by one, so that the relevant thesis can be easily found in the created tables. As a result of the study, it was determined that the subjects of folk dances/dances have been researched more in recent years, the most thesis has been done in Ege, Sakarya and ITU, and the qualitative researches are in the majority; It has been determined that there are more cultural analysis and case studies in qualitative research, and experimental studies in quantitative research, and document analysis, interview, field research and psychological tests are used respectively as data collection tools.

Keywords: Turkish Folk Dances/Plays, Bibliography, Postgraduate Theses.

1. GİRİŞ

Dans, "insanların yer ve zaman içindeki hareketlerinin ustaca kullanıldığı yaratıcı süreç sonucunda oluşan kültürel bir form" (Kaeppler, 2006:246), "zaman ve mekâna gereksinim duyan etkili bir ifade biçimi" (Kealiinohomoku, 2007), dansçının bakış açısından sıradan motor faaliyetler dışında amacı olan sözsüz vücut hareketi dizileri, ritmik, doğal ve estetik değere sahip, kültürel olarak kalıplaşmış hareketler (Hanna, 1987:19) olarak tanımlanmaktadır. "İnsanların doğada bulunan varlıkların hareketlerini taklit etmesiyle başladığı kabul edilen dans, giderek ayinlerde Tanrılara yakarma ve dua aracı olarak kullanılmıştır. Zaman içinde sosyo-kültürel bir olgu olarak" dönüşüme uğramıştır (Eroğlu, 2017). İletişim bağlamında dans sembolik bilgiler içermektedir. Bu nedenle insanın kültür dizgesinde önemli kodlar barındırır ve gelenekler aracılığıyla oluşturulan alanlar sembolik bilgilerin ana kaynağı olmaktadır. Bu sembolik sistem, gelenek bağlamında sadece bu gelenek içerisinde yaşayan insanlar tarafından anlam kazanır (Kaeppler, 2006:249).

Dansın ait olduğu coğrafya, iklim ve yaşam biçimi insanlar arası ve insan doğa ilişkisi dansa ait hareketlerde ve biçimde belirgin olarak görülür. Çalışma alanı düşünüldüğünde, Türk halk dansları geniş coğrafyada farklı tür, biçim ve içerik bağlamında karşımıza çıkmaktadır. Geleneksel danslar, insanlık tarihi boyunca ilksel görsellerden sözlü kültür ürünlere kadar çeşitli alanlarda karşımıza çıkmakla birlikte kültür kodlarının önemli bir kaynağını oluşturmaktadır. Dilin ortaya çıkışına kadar önemli bir iletişim aracı olarak kabul edilen bedenleştirme, zaman içinde kutsallaştırılan olay ve durumlara yönelik geliştirilen ritüellerin performans bakımından en önemli yan ögesi

olmuştur. Ayin, tören gibi inançsal gösterimlerde anlam üretimini destekleyen danslar, toplumların kültürel belleği bağlamında günümüze kadar ulaşmayı başarmıştır.

Beden aracılığıyla inançlar, ritüeller, gelenekler ve söylemler (Kaeppler'in yukarıda değindiği gibi) ait olduğu topluluğun anlamlandırabileceği bir dizge olmuştur. Bu nedenle danslar, anlatım aracı olarak bedeni kullananın olması bakımından diğer sanatlardan ayrılmakta, geçmişe göndermeler yapıyor olması ve çeşitli nedenlerle dönüşüme uğraması bakımından ise çok farklı disiplinin çalışma alanına girmektedir. Kültürü konu alan disiplinlerin yanı sıra performans, sağlık, spor, eğitim gibi günümüzde dansı çalışma alanı yapan disiplinler kendi yaklaşımlarıyla dansı incelemeye devam etmektedirler. Farklı disiplinlerin geleneksel dansları çalışıyor olması nedeniyle bu araştırmaların derlenmesi ihtiyacı hissedilmiştir. Bu çalışmada Türk halk dansları/oyunları ile ilgili Türkiye'deki üniversitelerde yapılmış tezlerin yönelimleri merak edilmiş, lisansüstü tezlerin bibliyografyasının oluşturulması amaçlanmıştır.

Diğer taraftan araştırmalar, daha önce yapılan denenceler üzerine kurulur. Belirlenen problem durumunun daha önce çalışılmış olup olmadığı tespit edilip yöntem, bulgular, sonuç değerlendirilir. Bu işlem literatür taramasıdır. *“Literatür taramasının ve analizinin asıl amacı önceki literatürün araştırılan konu hakkında geldiği noktayı tespit etmek, literatürdeki boşluk ve atlamaları ortaya koymak ve kendi çalışmamızın önceki literatür içerisinde nereye oturacağını tespit etmektir”* (Demirci, 2014:73). Bu noktada literatür taramasında başvurulan kaynaklardan biriside Bibliyografya çalışmalarıdır. Bibliyografya çalışmaları, araştırma konusu belirlendikten sonraki aşama olan literatür taraması için önemli birer kaynak olmakta, konu ile ilgili daha fazla kaynağın tespitini sağlamakta, araştırmacı tarafından çalışma konusunun genel bir çerçevesinin oluşturulmasına olanak sağlamakta ve zaman kaybının önüne geçmesi bakımından araştırmacılar için önemli bir ön çalışma sunmaktadırlar. Bibliyografya çalışmaları kaynaklara ulaşmada sağladığı pratiklik açısından araştırmacılar tarafından tercih edilmekte, son dönemde bu çalışmaların sayısında artış gözlenmektedir. Ayrıca tarihsel bakımdan geriye doğru gidildikçe *“kaynakların, fiziksel durumlarının yanında dijital ortamlarda bile sınıflandırılmalarında sorunlar yaşanmaktadır. Bu nedenle yol gösterici olarak katalog ve bibliyografya gibi araçların kullanılması ihtiyaçların giderilmesinde önemli hale gelmektedir”* (Bardak, Topaç, Çelik, 2022).

Bu noktadan hareketle “Ulusal Tez Merkezi”nde 1991 ile 2021 yılı arasında tamamlanmış, seçilen 21 anahtar kelimeler ile ilişkili tezler taranmıştır. Çalışma konusunun çok geniş olması ve verilerin fazla olması nedeniyle içeriği “dans” ve “dansçı” kavramlarını doğrudan çalışan tezler ile sınırlandırılmış, çalışmaya Türk halk oyunları/dansları ile ilgili bibliyografya, giyim/giysi/kostüm, müzik, müze kavramlarını temel alan tezler dahil edilmemiştir.

Yapılan literatür taramasında halk oyunları/danslarıyla ilgili sınırlı sayıda bibliyografya çalışmasına ulaşılmıştır. Bu çalışmaya benzer şekilde Özbilgi (2019)'nin yaptığı yüksek lisans tezinde, 1998-2018 yılları arasında yapılmış Türk halk oyunları ile ilgili 185 adet lisansüstü tez çalışmasına içerik analizi uygulanmış, tezlerin künyesi oluşturulmuş ve oluşturulan temalar grafiklerle sunulmuştur. Koca (2009)'nın yaptığı yüksek lisans tezinde ise açıklamalı zeybek bibliyografyası oluşturulmuş, cumhuriyet döneminden günümüze kadar yapılmış olan kitap ve lisansüstü tezler açıklamalı olarak sunulmuştur. Benzer biçimde Özcan (2005)'in yüksek lisans tezinde, cumhuriyet döneminden 2000 yılına kadar yayınlanmış kitap ve makalelerin dizinini oluşturmuş, sınırlı sayıda yayını özetleyerek sunmuştur.

Ödemiş (2018)'in yaptığı doktora tezinde ise 1900 ile 2017 yılları arasında yapılmış 137 kaynak taranmıştır. Taranan kaynakların; 18 tanesi tezlerden, 99 tanesi kitaplardan ve 4 tanesi ise makalelerden oluşmaktadır. Yeni bir sınıflama önerisi yapılan bu çalışmada “dansın kendisi”, “dans performansını sergileyen icracılar”, “dansa eşlik eden unsurlar” ve “dans performansının gerçekleştirildiği ortam” başlıkları ile kaynaklar incelenmiştir. Önder (2021)'in Sivas Halk Oyunları üzerine yaptığı bibliyografya çalışmasında ise tarih sınırlamasına gidilmeden Sivas halk oyunlarının oynanışları, hikâyeleri, müzikleri, giyim/kuşama ve takıları konusunda kitap, makale ve tez çalışmaları incelenmiş, çalışmalarla ilgili ayrıntılı bilgiler verilmiştir.

Bu çalışmada, diğer çalışmalardan farklı olarak araştırmaya dahil edilen lisansüstü tezler numara verilerek, oluşturulan tablolarda ilgili tezin hangi başlık altında yer aldığı kolayca bulunması sağlanmıştır. Yapılan tezlerin yönelimlerinin belirlenmesinin yanında araştırmacıların bu çalışmaların konusunu, alanını, hangi yöntem ve veri toplama tekniğinden faydalandığı hakkındaki bilgilere kolayca ulaşabilmesi bu çalışmanın temel çıkış noktasını oluşturmaktadır.

2. YÖNTEM

Bu araştırma, betimsel tarama modeline göre şekillenmiştir. Betimsel araştırmalar, *“verilen bir durumu olabildiğince tam ve dikkatli bir şekilde tanımlar”* (Büyüköztürk vd. 2008, s. 21). Bu bağlamda Ulusal Tez Merkezi'nin resmî web sayfasında Türk halk oyunları/danslarıyla ilişkili kavramlardan “Anadolu Dans”, “Bar”, “Dans”, “Düğün”, “Eğlence Kültürü”, “Geleneksel Dans”, “Geleneksel Oyun”, “Halay”, “Halk Dans”, “Halk Oyun”, “Hora”, “Horon”, “Kafkas”, “Karşılama”, “Oyun”, “Teke”, “Yöresel”, “Zeybek”, “Kaşık” anahtar kelimeleri taranmıştır. 1991-2021 yılları arasında yapılan tezler ulaşılmış, “dans” ve “dansçı” kavramlarını ana tema olarak kullanmamış tezler çalışmaya

dahil edilmemiş, toplamda 150 lisansüstü tez ile sınırlandırılmıştır. Bu yaklaşım çerçevesinde çalışmaya dahil edilen tezler doküman incelemesi yapılarak bahsi edilen anahtar kelimelerle ilişkili tezlerin yönelimleri belirlenmeye çalışılmış, tablolarla desteklenmiştir.

2.1. Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada Sözbilir ve Kutu'nun (2008) geliştirdiği "Makale Sınıflandırma Formu" temel alınarak çalışmaya uygun değişiklikler yapılarak "Tez İnceleme Formu" tasarlanmıştır. Bu bağlamda, lisansüstü tezlerin üniversitesi, tezin yılı, anabilim dalı, araştırma deseni, araştırma modeli, veri toplama aracı, çalışma alanı ve çalışma konusu olmak üzere sekiz başlık belirlenmiştir. Bu çalışma için sınırlandırılmış alanlar ve izinli 150 tez Ulusal Tez Merkezi veri tabanından ulaşılarak bu başlıklar altında incelenmiştir.

2.2. Verilerin Analizi

Bu çalışmaya dahil edilen lisansüstü tezler için İçerik Analizi kullanılmıştır. "İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır" (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 259). Bu bağlamda çalışmaya dahil edilen 150 lisansüstü tez analiz edilmiş, tablolarla sunulmuştur.

3. BULGULAR

Bu bölümde çalışmaya dahil edilen lisansüstü tezlere ait yapıldığı üniversite, yayınlandığı yıl, anabilim dalı, araştırma deseni, araştırma modeli, veri toplama araçları, çalışma alanı ve çalışma konusu tabloları yer almaktadır. Tezler dizini bölümünde tezlere verilen numaralar tablolarda yer almakta olup, ilgili teze tablolarda ulaşılması sağlanmıştır.

Tablo 1. Lisansüstü tezlerin yapıldığı üniversiteler

Üniversite	Yüksek L.	Doktora	Üniversite	Yüksek Lisans	Doktora	S. Y.
Adıyaman Ü.	90		İstanbul Gelişim Ü.	89		
Afyon K. Ü.	58		İstanbul Kültür Ü.	126		
Akdeniz Ü.	138-142		İstanbul Ü.	130	120	
Amasya Ü.	105		İTÜ	9-33-35-37-68-77-129-131-149	137	45-125
Anadolu Ü.	27		Kafkas Ü.	119		
Ankara Ü.	15-32	17-43-127	Kırıkkale Ü.	8-12-13-41-96	94	
Ardahan Ü.		25	MAKÜ	86		
Atatürk Ü.	16-102	124	Marmara Ü.	1-54-147		
Aydın A.M. Ü.	111		Mimar Sinan GSÜ.	106-143		
Bahçeşehir Ü.	79		Muğla Ü.	10-46		
Bartın Ü.	18-113-115		Namık Kemal Ü.	107		
Dokuz Eylül Ü.	2-132-141	134	Neveşehir HBV. Ü.	26		
Dumlupınar Ü.	39-59		Okan Ü.	14		
Ege Ü.	5-6-19-31-34-36-40-42-47-50-51-62-76-80-83-91-99-100-101-104-118-121-122-123-133-139-140-146	87	Ondokuz Mayıs Ü.	110		
Erciyes Ü.	64	28-30	Pamukkale Ü.	144		
Eskişehir OGÜ.	22-24		Sakarya Ü.	44-48-63-65-66-67-69-70-71-72-73-128	95	
Fatih Ü.	84		Sakarya U. B. Ü.	103-109		
Fırat Ü.	93		Selçuk Ü.	29-57-74-85-114		
Gazi Ü.	4-38-60-78-88-112	3-49-53-75-82	Sivas CÜ.	108		
Gaziantep Ü.	21-52-55-98-116-136		Trakya Ü.	61		
Giresun Ü.	117		Uludağ Ü.	81		
Hacettepe Ü.	11-23	145	Van Y.Y. Ü.	56-92		
Haliç Ü.	135-148		Yeditepe Ü.	150		
Hitit Ü.	97		Yıldız Teknik Ü.		7	
İnönü Ü.		20				

Lisansüstü tezlerin yapıldığı üniversiteler incelendiğinde, bünyelerinde Türk Müziği Devlet Konservatuarlarının bulunduğu Ege, İTÜ ve Sakarya Üniversiteleri, diğer üniversitelere göre daha fazla halk oyunları/dansları alanında tezler ürettiği görülmektedir. Doktora seviyesinde yapılan tezlerde ise Gazi Üniversitesi dikkat çekmektedir.

Tablo 2. Lisansüstü tezlerin yapıldığı yıllar

Yıl	Yüksek Lisans	Doktora	Sanatta Y.
2021	22-23-24-26-118-119-122-133-142-149	25-120	
2020	21-111-112-113-114-115-116-117-150		
2019	18-19-99-100-101-102-103-104-105-106-107-108-109-110-128-132-138-143	17-20-127	
2018	93-96-97-98-121-141-147	94-95	
2017	13-14-15-16-91-92-136-140-146		
2016	12-88-89-90	87	
2015	10-11-83-84-85-86-123	82-137	
2014	80-81	28	
2013	9-148		
2012	8-77-78-79-130-139	7	

2011	6-27-76	75-124	
2010	4-5-68-69-70-71-72-73-74-135	3	
2009	2-63-64-65-66-67	134	
2008	56-57-58-59-60-61-62		
2007	1-54-55-126-131	53	
2006	50-51-52		45
2005	44-46-47-48	49	125
2004		43	
2003	42		
2002	41		
2001	39-40		
2000		145	
1999	37-38-129		
1998	34-35-36-144		
1997	33		
1995	31-32		
1994		30	
1991	29		

Lisansüstü tezlerin yapıldığı yıllar incelendiğinde, son yıllarda çalışma alanıyla ilgili tezlerin arttığı görülmektedir. 2019 yılı hem yüksek lisans hem de doktora seviyesinde en çok tezin yayınlandığı yıl olmuştur.

Tablo 3. Lisansüstü tezlerin yapıldığı anabilim dalları

Anasanat/Anabilim Dalı	Yüksek Lisans	Doktora	S. Y.
Beden Eğitimi ve Spor (E.) A.D.	1-8-10-13-18-21-27-29-38-39-41-46-54-55-56-58-60-61-64-70-71-72-73-79-81-85-86-88-92-96-97-102-103-105-107-108-109-110-113-115-117-119-147	3-28-49-53-75-82-94	
Sahne Sanatları Anasanat Dalı	2-143	134	
Türk Halkbilimi Anabilim Dalı	4-32-144	30-43	
Türk Halk Oyunları Anabilim Dalı	5-19-31-34-36-40-42-47-50-51-62-76-80-83-91-99-100-101-104-118-121-122-123-133-139-140-146		
Halkla İlişkiler ve Tanıtım ABD.	6-78		
Atatürk İlkeleri ve İnkılâp T. ABD.		7	
Türk Müziği Anasanat Dalı	9-68-77-84-112-131-135-148		
Bale Anasanat Dalı	11		
Türk Dili ve Edebiyatı ABD.	12-22-24-44-48-52-59-98-116-145	25-95-124	
Güzel Sanatlar Eğitimi ABD.	15-16	17	
Müzik ABD.	14-93-138-142	20	
İletişim Bilimleri Anabilim Dalı	23		
Kültürel Miras ve K. Yönetimi ABD.	26		
Türk Dünyası Araştırmaları E. ABD.			
Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı	57-114		
Folklor ve Müzikoloji	63-65-66-67-69		
Antrenörlük Eğitimi Anabilim Dalı	74-89		
Spor Sağlık Bilimleri Anabilim Dalı		87	
Müzik ve Sahne Sanatları ABD.	90		
Müzikoloji (Bilimleri) Anabilim Dalı	106-132		
Halk Sağlığı Hemşireliği ABD.	111		
Hareket ve Antrenman Bilim. ABD.	141	120	
Temel Bilimler ABD.	128		125
Sanat Yönetimi ABD.	126		
Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı	136	127	
Antropoloji ABD.	130		
Müzikoloji ve Müzik Teorisi ABD.		137	
Performans Anasanat Dalı	149		
Fizyoterapi ve Rehabilitasyon ABD.	150		

Lisansüstü tezlerin yapıldığı anabilim dalları incelendiğinde en fazla tez çalışmasının Beden Eğitimi ve Spor Anabilim dallarında yapıldığı, daha sonra sırasıyla Türk Halk Oyunları, Türk Dili ve Edebiyatı, Türk Müziği Anabilim Dalları en çok tez çalışmasının yapıldığı anabilim dalları olarak görülmektedir.

Tablo 4. Lisansüstü tezlere ait araştırma desenleri

Araştırma deseni	Yüksek Lisans	Doktora	S. Y.
Nitel	2-4-5-6-12-14-15-19-22-23-24-26-31-32-33-34-35-36-37-38-39-42-44-48-50-51-52-59-61-63-65-66-67-69-73-76-77-79-80-83-84-86-90-91-93-98-99-100-101-104-106-112-115-116-118-121-122-123-126-128-129-130-131-132-133-135-136-138-139-140-142-143-144-146-148-149	7-20-25-30-43-53-124-127-134-137-145	45-125
Nicel	1-8-9-10-13-18-21-27-29-39-41-46-54-55-56-57-58-60-64-68-70-71-72-74-81-85-88-89-92-96-97-102-103-105-107-108-109-110-111-113-114-117-119-141-147-150	3-17-28-49-75-82-87-94-120	
Karma	16-47-62-78	95	

Lisansüstü tezlere ait araştırma desenleri incelendiğinde nitel çalışmaların fazla olduğu, karma desene sahip çalışmaların ise sınırlı sayıda olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Lisansüstü tezlere ait araştırma modelleri

Nicel	Deneyisel	1-3-13-21-27-28-46-49-56-70-71-73-81-82-85-87-89-94-96-105-107-109-141-150
	Betimsel tarama	10-29-34-39-41-54-57-60-64-68-75-92-103-108-111-113-147
	İlişkisel tarama	8-18-79-97-110-114-117-119-120
	Nedensel karşılaştırmalı	53-55-58-88-102

	Kültür analizi	7-12-20-23-24-25-30-32-35-43-45-51-52-59-65-67-76-80-86-90-91-98-101-104-106-112-115-121-123-124-125-128-129-133-135-136-139-144-145-146-148
Nitel	Kuram oluşturma	77
	Durum çalışması	2-6-11-14-15-19-22-26-37-44-61-63-69-73-84-93-99-100-116-127-130-132-137-138-142
	Eleştirel çalışma	66
	Eylem araştırması	17
	Kavram analizi	50-122
	Tarihsel analiz	4-5-9-31-33-36-42-48-83-118-126-131-149
	Doküman incelemesi	38-40
	Belirtilmemiş	134
Karma	Eser Metni	143
	Açıklayıcı	78
	Keşfedici	16
	Çeşitleme	47-62-95

Lisansüstü tezlere ait araştırma modelleri incelendiğinde nicel çalışmalarda deneysel ve betimsel tarama modelleri, nitel çalışmalarda ise kültür analizi, durum çalışması ve tarihsel analiz modellerinin daha fazla tercih edildiği görülmektedir. Karma desenlere ait açıklayıcı, keşfedici, çeşitleme modellerinin az sayıda olduğu dikkat çekmektedir.

Tablo 6. Lisansüstü tezlere ait veri toplama araçları

Veri Toplama Aracı	Yüksek Lisans	Doktora	S.Y.
Gözlem	22-24-61-78-99-100-101-104-130-138	17-127	
Görüşme	5-9-11-14-16-15-22-24-26-31-44-52-67-78-86-99-100-101-112-115-116-121-128-129-130-133-135-138-142-149	7-17-127	45-125
Başarı testi	13		
Psikolojik Testler	8-10-18-46-85-88-92-97-107-108-111-109-110-111-113-114-117-119-147-150	3-75	
Anket	29-39-41-54-57-60-62-68-71-72-78-79		
Döküman Analizi	2-4-6-14-16-19-26-31-33-34-36-37-38-40-42-44-47-48-50-51-52-63-66-69-73-77-83-84-93-99-104-112-115-116-118-121-122-129-131-133-140-142-143-144-149	95-127-134-137	45-125
Metrik	1-21-27-47-55-56-58-64-70-74-81-89-96-102-103-105-141-150	28-49-53-87-94-95-120	
Alan Araştırması	12-23-32-35-59-62-65-76-80-90-91-98-106-123-126-132-135-136-139-144-146-148	20-25-30-43-124-137-145	
Yetenek/Kişilik testi	46		
Değerlendirme Formu	16	82	
Eser Metni	143		

Lisansüstü tezlere ait veri toplama araçları incelendiğinde, nitel çalışma desenlerine ait yöntemlerden görüşme ve doküman analizinin daha fazla kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca sosyal bilimlerde yapılan kültür araştırmalarında kullanılan önemli bir araç olan alan araştırmaları da oldukça fazla tercih edilmiştir. Diğer taraftan nicel çalışma desenlerinde kullanılan psikolojik testler ve metrik çalışmalar sayıca fazladır.

Tablo 7. Lisansüstü tezlerin çalışma alanları

Çalışma Alanları	Yüksek Lisans	Doktora	S. Y.
Sağlık	1-21-27-55-56-58-64-70-74-81-89-96-102-103-105-111-141	49-53-87-94-95-120	
Eğitim	8-10-13-15-18-21-29-34-39-41-46-54-57-60-63-68-71-72-78-79-85-88-92-97-107-108-109-111-110-113-114-117-119-147-150	3-17-28-75-82	
Halkbilim	2-4-5-9-12-14-16-22-24-31-32-33-35-38-40-42-44-47-48-50-51-52-59-61-62-65-66-67-73-76-77-80-83-86-90-91-93-98-99-100-101-106-112-115-121-123-128-129-130-133-135-138-139-140-142-144-146-148-149	7-20-25-30-43-95-124-134-137-145	45-125
Halkla İlişkiler	6-23-26-37-78		
Koreoloji	11-36-77		
Sosyal Bilimler	19-104-122-126-131-132-136	127	
Performans	69-84-116-118-143		

Lisansüstü tezlerin çalışma alanları incelendiğinde, Halkbilim, Eğitim ve Sağlık alanında daha fazla lisansüstü tezlerin yapıldığı görülmektedir. Halkbilim alanında yapılan çalışmaların fazla olması beklenti dahilinde iken, sosyal bilimler ve performans alanında yapılan çalışmaların azlığı dikkat çekmektedir.

Tablo 8. Lisansüstü tezlerin çalışma konuları

Halkbilim	Yüksek Lisans	Doktora	S. Y.
Etnokoreoloji	2-12-16-24-31-32-35-40-44-47-51-52-59-61-62-65-67-76-80-86-91-93-99-100-101-112-115-121-123-128-129-135-138-139-142-144-146-148	25-43-124-134-145	45-125
Tarih	4-5-9-14-33-38-42-48-83-140-149	7	
Etnoloji	90-98-106	20-30	
Kültürel Süreklilik	22	137	
Terminoloji	50-66-73		
Meslek seçimi	130		
Göç	133		
Koreoloji			
Hareket notasyonu	36-77		
Eser Metni	143		
Dönüştürme	11		
Performans			
Sahneleme	84-116-118		

Yarışma	69		
Halkla İlişkiler ve İletişim			
Tanıtım	6-37		
Turizm/Tanıtım	26		
Kimlik	23		
İletişim becerileri	78		
Sosyal Bilimler			
Kültür Endüstrisi	19		
Popüler Kültür	104		
Dans Felsefesi	122		
Toplumsal Cinsiyet	126-131-132		
Queer Teori		127	
Sosyalleşme	136		
Sağlık			
Anatomik ölçüm	1-21-27-55-56-58-64-70-74-81-89-96-102-103-105-141	49-53-87-94-95	
Fiziksel Aktivite	111	120	
Eğitim			
Ölçme Değerlendirme	8-10-13-16-18-21-29-39-41-46-57-60-68-71-72-79-85-88-92-97-107-108-109-111-110-113-114-117-119-147-150	3-28-75-82	
Program Değerlendirme	15-78		
Dans Öğretimi	34	17	
Program Geliştirme	54		
Yetenek Testleri	63		

Lisansüstü tezlerin çalışma alanları incelendiğinde, Halkbilim alanında Etnokoreoloji, Sağlık alanında Anatomik ölçüm, Eğitim alanında ise Ölçme Değerlendirme konuları en çok tercih edilen, Koreoloji, performans, sosyal bilimler ve halkla ilişkiler alanları da en az yüksek lisans ve doktora çalışmasının yapıldığı alanlardır.

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışma için yapılan içerik analizi sonucunda tam olarak 30 yılda, 49 farklı üniversitede dans ve dansçı kavramlarını temel alan lisansüstü tez sayısı 150 olarak tespit edilmiştir. Bu tezlerin sadece 23 tanesi doktora tezidir. Türk Müziği Devlet Konservatuarlarının bulunduğu Ege, İTÜ ve Sakarya Üniversiteleri, diğer üniversitelere göre daha fazla, Gazi Üniversitesi ise doktora seviyesinde daha fazla tez üretmiştir. Gazi Üniversitesinde yapılan tezlerin büyük çoğunluğu Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı'nda yapılmıştır. Son yıllarda üretilen tez sayılarında artış görünmekle birlikte, 2019 yılı hem yüksek lisans hem de doktora seviyesinde en çok tezin yayınlandığı yıl olmuştur. Diğer taraftan en fazla tez çalışması sırasıyla Beden Eğitimi ve Spor, Türk Halk Oyunları, Türk Dili ve Edebiyatı, Türk Müziği Anabilim Dallarında tamamlanmıştır. Bazı üniversitelerde Halkbilimi programlarının Türk Dili ve Edebiyatı anabilim dalı altında bulunması nedeniyle en fazla çalışmanın yapıldığı anabilim dalı arasında karşımıza çıkmasının nedeni olduğu söylenebilir. Lisansüstü tezler ağırlıklı olarak nitel desende hazırlanmış, karma desene sahip çalışmalar ise sınırlı sayıdadır. Nitel desenli çalışmaların fazla olmasının nedeni, Türk halk oyunları/dansları çalışma alanının geleneksel kültür ürününün bir parçası olması bakımında metin odaklı bir çalışmanın gerek duyulmuş olmasına bağlanabilir. Nitel çalışmalarda kültür analizi, durum çalışması ve tarihsel analiz modellerinin daha fazla kullanıldığı, nicel çalışmalarda ise deneysel ve betimsel tarama modelleri daha fazla kullanıldığı tespit edilmiştir. Tezlerin çalışma alanları dikkate alındığında halkbilim, eğitim ve sağlık alanında daha çok üretildiği, halkbilim alanında yapılan çalışmaların fazla olması beklenti dahilinde iken, sosyal bilimler ve performans alanında yapılan çalışmaların azlığı dikkat çekicidir. Halkbilim alanında etnokoreoloji, sağlık alanında anatomik ölçüm, eğitim alanında ise ölçme değerlendirme konuları en çok tercih edilen konular olurken, koreoloji, performans, sosyal bilimler ve halkla ilişkiler alanları en az çalışma yapılmış konulardır.

Nitel desenli tezlerden eğitim alanında üretilenlerde, öğrenci ve dansçıların ağırlıklı olarak duygu durumlarının ölçüldüğü psikolojik testlerin kullanıldığı, sağlık alanında üretilenlerde ise çoğunlukla öğrenci ve dansçıların dans performansı öncesi ve sonrasını karşılaştıran deneysel modelde anatomik ölçülerinin yapıldığı çalışmalar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Halkbilimi alanında üretilmiş tezlerin ise çoğunluğu alan araştırmasına dayalı etnokoreolojik çalışmalardır.

Bu çalışma sonuçlarından hareketle, yapılan tezlerde dans eğitimine yönelik öğretim yöntem ve teknikleri ile ilgili bir eğitim modeli sunulmadığı gözlenmiştir. Dansçılar için bir antrenman programı önerisinde bulunan sadece bir lisansüstü teze ulaşılmıştır. Araştırma kapsamında son yıllarda Türk halk oyunları/dansları bağlamında ülke tanıtımını konu alan yeterli çalışmaya ulaşılamamıştır. Çağdaş formda üretilmiş eser sayısı sadece birdir. Güncel yaklaşımlardan toplumsal cinsiyet, kültür endüstrisi, popüler kültür çalışmaları yetersizdir ve bu yaklaşımların dışında ise toplumbilim çalışmalarına rastlanmamıştır. Alan araştırmasına dayalı tezlerde gözlem süresinin çok kısa tutulduğu, özellikle yapısal antropolojinin zaman kavramı ve kültürü bir yapı olarak değerlendirme yaklaşımının dikkate alınmadığı, araştırmaların anlık durum tespitine daha benzer olduğu gözlenmiştir.

Eğitim ve Sağlık alanı haricinde üretilen yüksek lisans seviyesindeki bazı tezlerde, araştırma yöntemi net bir şekilde açıklanmamış, Türk halk oyunları/dansları tarihini işleyen çalışmalarda ortak literatür kullanımı tekrara düşülmesine neden olmuştur. Diğer bir deyişle tezlerde yer alan halk oyunları tarihi ile ilgili bölümlerin birbirine benzediği

gözlenmiştir. Bu açıklamalar bağlamında üretilecek yeni tezlerde bu eksikliklerin göz önüne alınarak çalışılması önerilmektedir.

Lisansüstü Tezlere İlişkin Bibliyografya Dizini

1. Akman, Mehmet (2007). Karadeniz Halk Dansları İcracılarının Diz Eklemlerinde Gelişmiş Olan Propriyosepsiyon ve Eklem Pozisyon Duyusunun İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi.
2. Elcik, Pelin (2009). "Ekin" Gösterileri Örneğinde Halk Danslarının Gösteri Danslarına Dönüştürülmesinde Sahne Etmenlerinden Yararlanma Biçimleri. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi.
3. Bozkuş, Taner (2010). İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Zekâ Gelişimlerine Halk Dansları Çalışmalarının Çoklu Zekâ Boyutunda Etkisi. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi.
4. Ağır, Meltem (2010). Türk Halk Danslarındaki Dönüş Figürü Üzerine Halkbilimsel Bir İnceleme. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi.
5. Erkan, Seher (2010). Türk Halk Danslarında Köçeklik Geleneği. Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi.
6. Özkan, Enbiya (2011). Türkiye'nin Uluslararası Tanıtımında Kültür Sanat Etkinliklerinin Rolü ve Önemi (Uluslararası Halk Dansları Festivallerinde Türk Halk Dansları Toplulukları İncelemesi). Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi.
7. Kemaloğlu, Berna Kurt (2012). Türkiye'de Halk Danslarını Sahneleme Politikaları: Söylemler ve Estetik Yaklaşımlar. Doktora Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi.
8. Demirel, Mesut (2012). Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Halk Danslarına Yönelik Tutumları. Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale Üniversitesi.
9. Kızmaz, İlke (2013). 1960-1980 Yılları Arasında İstanbul'da Halk Dansları-Sözlü Tarih Çalışması. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi.
10. Uluç, Ender Ali (2015). Güneydoğu Anadolu Bölgesinde Görev Yapan Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Halk Dansları Hakkındaki Görüşlerinin Araştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
11. Büyükkayıkçı, Esra (2015). Türk Balesinde Anadolu Halk Dansları Adımlarının Yeri ve Önemi. Yüksek Lisans Sanat Çalışması Raporu. Hacettepe Üniversitesi.
12. Kılıç, Muhsin (2016). Kırıkkale Halk Dansları. Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale Üniversitesi.
13. Ceylan Gizem (2017). Halk Dansları Temel Figür Öğretiminde Aynaların Öğrenme ve Performansa Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi.
14. Mete, Yaşar (2017). Sosyo-Kültürel ve Siyasal Etkiler Bağlamında Azerbaycan Halk Danslarının İcrasında Görülen Değişiklikler. Yüksek Lisans Tezi, Okan Üniversitesi.
15. Lumalı, Haluk Öyküm (2017). Akademik Halk Dansları Eğitim Programlarının Öğretim Elemanı ve Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Ege Üniversitesi Örneği). Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi.
16. Dursun, Lütfi (2017). Erzurum Erkek Halk Danslarının Ezgisel, Ritimsel ve Hareketsel Bütünlük İçerisinde Uygulanabilmesine Yönelik Araştırma Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi.
17. Köktan, Deniz (2019). Türk Halk Danslarının Öğretimi Sürecinde Yaratıcı Dramanın Kullanımı. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi.
18. Seleciler, Cansu (2019). Halk Dansları Eğitimi Gören Üniversite Öğrencilerinin İmgeleme ve Optimal Performans Duygu Durumu Düzeylerinin Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi.
19. Bozkurt, Funda (2019). Türkiye'de Halk Danslarının Ticarileştirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi.
20. Doğan, Mehmet Sadık (2019). Adıyaman İli Kâhta İlçesi Halk Danslarının Kökenleri Üzerine Kültürel Bir Analiz Etimolojik Köken- Mizansen- Müzikal Yapı- Kültür İlişkisi Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi.
21. Sevi, Veysi (2020). 8 Haftalık Halk Dansları Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin Denge Reaksiyon Zamanı ve Ritim Duygusuna Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi.
22. Ülker, Okhan (2021). Eskişehir Merkezli Derneklerde Kültürel Süreklilik Bağlamında Halk Danslarının Rolü. Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.
23. Kaptanoğlu, Melek (2021). Kimlik ve Performans İlişkisi: Kıbrıs'ta Halk Dansları. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi.
24. Ülker, Gökhan (2021). Eskişehir Halk Danslarının Yapısal Analizi. Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.
25. Akış, Selami (2021). Ardahan Halk Dansları Üzerine Bir Araştırma. Doktora Tezi, Ardahan Üniversitesi.
26. Sözlüşen, İsmail (2021). Kapadokya'da Turizm ve Kültür İlişkisi Bağlamında Halk Dansları: Nevşehir Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi.
27. Akdoğan, Erkan (2011). Halk Dansçılarında Eklem Pozisyon Duyusunun (Proprioception) İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi.
28. Kaya, Mustafa (2014). Halk Dansçılarının Görsel Algılama ve Uzaysal Beklenti Düzeylerinin İncelenmesi. Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi.
29. Çelebi, Aydın (1991). Türk Halk Oyunları Eğitici ve Öğrencilerinin Türk Halk Oyunlarını Nasıl Algıladıklarına İlişkin Bir Araştırma (İzmir İli Örneği). Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi.
30. Eroğlu, Türker (1994). Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi Halk Oyunları ve Bu Bölgelerdeki "Halay"ların Folklorik İncelemesi. Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi.
31. Özbilgin, Mehmet Öcal (1995). Türk Halk Oyunlarında Tür ve Biçim Sorunu. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi.
32. Sümül, Muzaffer (1995). Adana Halk Oyunlarının Sistemik Analizi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi.
33. Gerek, Zinnur (1997). Türk Halk Oyunlarının Tarihsel Gelişimi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi.
34. Özdiñer, Ferruh (1998). Türk Halk Oyunlarının Öğretiminde Kullanılacak Yöntem ve Teknikler (Edirne İli Halk Oyunları Üzerine Bir Deneme). Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi.
35. Deveci, Derya (1998). Kars Yöresi Halk Müziği ve Halk Oyunlarında Nanay ve Yallı Havaları. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi.

36. Erkan, Sema (1998). Türk Halk Oyunlarında Benesh Hareket Notasyonunun Uygulama Şekli. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi.
37. Uzunkaya, Eyüp (1999). Uluslararası Halk Oyunları Festivalleri'nin Türkiye'nin Dış Tanıtımına Katkıları. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi.
38. Erdem, Şakir (1999). Doğu Karadeniz Bölgesi Halk Oyunlarının Karakteristik Özellikleri Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi.
39. Bişgin, Şule (2001). Halk Oyunlarının Üniversite Öğrencileri Üzerine Psiko-Sosyal Etkileri. Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi.
40. Turan, Zeynel (2001). Türk Halk Oyunları Türlerinden Halayların Yapısal Özellikleri. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi.
41. Bozkuş, Taner (2002). Halk Oyunları Derneklerinin Sorunları ve Beklentileri. Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi.
42. Çiğdem, İsmail Serdar (2003). Türk Halk Oyunlarının İnançsal Kökenleri. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi.
43. Sümbül, Muzaffer (2004). Adana, Gaziantep, Hatay, Kahramanmaraş Bölgesi Halk Oyunlarının Yapısal Özellikleri ve Karşılaştırmalı Analizi. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi.
44. Alınca, Ahmet (2005). Türk Halk Oyunlarında Kullanılan Terim ve Tabirlerin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi.
45. Gülbeyaz, Kürşad (2005). Türk Halk Oyunlarının Hareket Açısından Değerlendirilmesi. Sanatta Yeterlik Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi.
46. Kocatürk, Sıdıka (2005). Halk Oyunlarında Düzenli Katılımın Üniversite Öğrencilerinin Depresyon ve Uyum Düzeylerine Etkisinin Araştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi.
47. Güzeloğulları, Neslihan (2005). Gaziantep Yöresi Halk Oyunlarının Yapısı ve İşlevleri. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi.
48. Yatman, Eda (2005). Türk Halk Oyunlarının Kökeni. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi.
49. Ünveren, Alparslan (2005). Türk Halk Oyunlarının Fiziksel Aktivite Düzeyinin Belirlenmesi. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi.
50. Yamaner, N. Hale (2006). Türk Halk Oyunlarında Terminoloji Sorunu. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi.
51. Köse, Füsün (2006). Türk Halk Oyunları Türlerinden Kaşık Oyunları'nın Yapısal Özellikleri. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi.
52. Ertural, Murat Serkan (2006). Gaziantep Halk Oyunları Üzerine Bir İnceleme. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi.
53. Gerek, Zinnur (2007). Halk Oyunları ve Spor Eğitimi Alan Üniversite Öğrencilerinin Fiziksel Uygunluklarının Eurofit ile Karşılaştırılması. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi.
54. Elbasan, Aydın (2007). Halk Oyunları Öğretiminde Antrenman Programı Geliştirme. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi.
55. Durğun, Recai (2007). Halay ile Horon Yöresi Halk Oyuncularının Antropometrik Ölçümlerinin Belirlenmesi ve Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi.
56. Sargın, Kemal (2008). Düzenli Halk Oyunları Egzersizlerine Katılan Bireylerde Halk Oyunlarının Bazı Biyomotorik ve Fizyolojik Etkilerinin İncelenmesi: Van Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
57. Şiraz, Murat (2008). Türk Halk Oyunlarıyla İlgilenen Bireylerin Halk Oyunlarına Yöneliş Sebepleri (Konya İli Örneği). Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi.
58. Kay, Hüseyin Can (2008). 12 Haftalık Düzenli Halkoyunları Çalışmalarının, Üniversiteli Öğrencilerin Bazı Fiziksel ve Fizyolojik Parametrelerine Etkisinin İncelenmesi (Afyonkarahisar Örneği). Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi.
59. Pişkiner, Mustafa Kemal (2008). Kütahya ve Çevresi Halk Oyunları-Oyunlarda Kullanılan Kıyafetler ve Müzikler. Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi.
60. Doğan, İsa (2008). Üniversite Öğrencilerinin Rekreatif Bir Faaliyet Olarak Halk Oyunlarına Katılım Nedenleri. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi.
61. Arda, Nilay (2008). Trakya Yöresi (Edirne, Kırklareli, Tekirdağ) Halk Oyunlarında Kullanılan Vücut Hareketlerinin Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi.
62. Demirkol, Meltem (2008). Acıpayam Halk Kültürü İçerisinde Halkoyunlarının Yeri ve Önemi. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi.
63. Erdoğan, Umut (2009). Halk Oyunlarına Yönelik Yetenek Testlerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi.
64. Kaya, Mustafa (2009). Farklı Yörelere Oynayan Halk Oyuncularının Fiziksel Parametrelerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi.
65. Kıvrak, Erşan (2009). Gazipaşa Folklorunda Halk Oyunları ve Geleneksel Giyim Kuşam. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi.
66. Akış, Selami (2009). Türk Halk Oyunlarında Tür Sorunu. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi.
67. Ünlü, Yiğit Hakan (2009). İzmir Halk Oyunlarında Ağırlıklı Olarak Kullanılan Temel Hareketler ve Bu Hareketlerde Kullanılan Kasların Tespiti. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi.
68. Güler, Nizamettin (2010). İstanbul İlinde Milli Eğitime Bağlı Olan Okullarda Çalışan Halk Oyunları Usta Öğreticilerinin Yeterliliklerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi.
69. Köktan, Deniz (2010). Türk Halk Oyunlarında Yarışma Olgusu ve Yarışma Kriterleri. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi.
70. Alp, Mehmet Zakir (2010). Halk Oyunlarının Ritim Duygusu, Vücut Kompozisyonu ve Reaksiyon Zamanının Gelişimi Üzerine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi.
71. Çalışkan, Hikmet (2010). Türk Milli Eğitim Sisteminde Türk Halk Oyunlarının İşlevselliği (Sakarya İli Örneği). Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi.

72. Pehlevan, Şafak (2010). Zihinsel Engelli Çocukların Sosyalleşmelerinde Türk Halk Oyunlarının Etkisinin Araştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi.
73. Dinçar, Şirin (2010). Sportif Faaliyet Alanı Olarak Türk Halk Oyunlarında Kullanılan Terimler. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi.
74. Kirdiş, Ertuğrul (2010). Halk Oyunları Çalışmalarının Denge Performansına Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi.
75. Doğan, Pınar Karacan (2011). Halk Oyunlarının Sosyal Bütünleşmeye Etkisi. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi.
76. Aydın, Atabey (2011). Aydın-Germencik'te Halk Oyunları ve Halk Müziği Geleneği. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi.
77. Ödemiş, Sonay (2012). Halk Oyunları Notasyon Sistemi Denemesi Hareket Portesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi.
78. Yılan, Yunus (2012). İlköğretim Öğrencilerinin Sosyalleşmeleri ve İletişim Becerilerini Geliştirmelerinde Türk Halk Oyunlarının Rolü. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi.
79. Tapmaz, Çiğdem (2012). Halk Oyunları Çalışmalarının İlköğretim Beşinci Sınıf (10-11 Yaş Gurubu) Öğrencilerinin Sosyal Uyum Düzeylerine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi.
80. Küçük, İdris Ersan (2014). Giresun Yöresi Halk Oyunlarının Etnokoreolojik Yönden Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi.
81. Tohumat, Murat (2014). Halk Oyunları Çalışmalarının Çocukların Fiziksel Uygunluklarına Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi.
82. Elyagutu, Dilek Cantekin (2015). Halk Oyunları Öğretiminde Hareket Notasyonu (Laban) ve Geleneksel Metodun Öğrenme Başarısı Açısından Karşılaştırılması. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi.
83. Sönmez, Murat (2015). Mitolojinin Türk Halk Oyunlarına Yansması. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi.
84. Eravcı, Arda (2015). Türk Halk Oyunlarının Sahnelenmesi: Aşamalar ve Teknikler. Yüksek Lisans Tezi, Fatih Üniversitesi.
85. Aydın, Ahmet (2015). 7-11 Yaş Grubu Çocuklarda Halk Oyunları Eğitiminin Depresyon Düzeylerine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi.
86. Mıhladı, Nurgül (2015). Burdur Yöresi Halk Oyunlarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi.
87. Okdan, Bora (2016). Halk Oyunları Çalışmalarının Kan Oksidatif Stres Düzeyi ile Lipid ve Lipoproteinleri Üzerine Etkisi. Doktora Tezi, Ege Üniversitesi.
88. Kemeç, Didem Gülçin (2016). Türk Halk Oyunları Bölümü ile Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Çoklu Zekâ Alanlarının Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi.
89. İnalkaç, Oktay (2016). 8 Haftalık Türk Halk Oyunları Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin El-Kol ve Ayak Koordinasyonuna Etkisinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi.
90. Güçlüer, Sultan Bilget (2016). Adıyaman Yöresi Halk Oyunlarının Kültürel Olgu ve Sosyolojik Ögeler Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Adıyaman Üniversitesi.
91. Egel, Gül Karagözler (2017). Manisa Yuntdağı Köylerinde Halk Oyunları Geleneği. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi.
92. Turan, Asuman (2017). Beden Eğitimi Öğretmen Adaylarının Halk Oyunları Dersine Yönelik Tutumları. Yüksek Lisans Tezi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
93. Hamzaçebi, Gökhan (2018). Kırım Halk Oyunları ile Giresun Halk Oyunlarının Karşılaştırmalı İncelemesi Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi.
94. Taşkın, Ali Kemal (2018). Sekiz Haftalık Halk Oyunları Çalışmasının Ritim Yeteneği ve Çeviklik Üzerine Etkisi. Doktora Tezi, Kırıkkale Üniversitesi.
95. Gülbeyaz, Kürşad (2018). Hareket Bilimi ve Kültürel Açından Türk Halk Oyunlarının İncelenmesi (Türkiye Örneği). Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi.
96. Korkmaz, Burak (2018). Gaziantep Yöresi Halk Oyunları Çalışmalarının Üniversite Öğrencilerinin Vücut Kompozisyonu ve Fiziksel Uygunlukları Üzerine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi.
97. Uslu, Mustafa Selim (2018). Halk Oyuncularının Yarışma Öncesi Durumluk Kaygı Düzeyleri ve Stresle Başa Çıkma Yöntemleri Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi, Hitit Üniversitesi.
98. Arslan, Mustafa (2018). Türk Halk Oyunlarından Gabalar Üzerine Bir İnceleme Gaziantep ve Kilis Yörelere Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi.
99. Ulgur, Onur Utku (2019). Almanya'da Yapılan Türk Halk Oyunları Çalışmalarının Türk Çocukları Üzerinde Sosyo -Kültürel Etkileri: Münih Alevi Toplumu Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi.
100. Gönen, Gizem (2019). Türk Halk Oyunlarında Oyun Yeri. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi.
101. Sarıkaya, Barış (2019). Teke Bölgesi Halk Oyunlarının Yapısal Analizi. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi.
102. Bağaçalı, Ufuk Han (2019). 12-14 Yaş Arası Halk Oyunları Oynayan ve Oynamayan Çocuklarda Gövde Stabilizasyonlarının Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi.
103. Türkay, Canan (2019). Adana Yöresi Halk Oyunlarının Kalp Atım Hızı Değerleri Üzerine Etkilerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi.
104. Gürsoy, Şeyda Yasemin (2019). Popüler Kültür Bağlamında Türk Halk Oyunlarında Uygulama Alanlarının Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi.
105. Sarıkoç, Yaser (2019). Trabzon Yöresi Halk Oyunları Çalışmalarının Çocuklarda Bazı Fiziksel ve Fizyolojik Özelliklere Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Amasya Üniversitesi.
106. Canan, Serdar (2019). Hakkâri ve Çevresinde Geleneksel Halk Oyunları ve Bunların Müziksel Özellikleri. Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi.
107. Saygılı, Mehmet Serdar (2019). 8 Haftalık Halk Oyunları Çalışmalarının Üniversite Öğrencilerinin Öznel İyi Oluş Düzeyleri Üzerine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Namık Kemal Üniversitesi.
108. Karabacak, Edip (2019). Halk Oyunları Eğitiminin 9-16 Yaş Grubu Öğrencilerin Özgüven Düzeyleri Üzerine Etkisinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi.

109. Soykan, Öner (2019). Halk Oyunlarının Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri ve Öz güven Düzeylerine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi.
110. Evli, Meltem (2019). Halk Oyunları Faaliyetlerinin Bireylerin İletişim ve Problem Çözme Becerileri Üzerine Etkisinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
111. Şimşek, Ece (2020). Halk Oyunu Oynayan ve Oynamayan Lise Öğrencilerinin Günlük Fiziksel Aktivite Davranış Düzeyi ve Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışı ile İlişkili Faktörler. Yüksek Lisans Tezi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi.
112. Şahinoğlu, Muhammed Gani (2020). Ağrı Yöresi Halk Oyunları ve Oyunlarda İcrâ Edilen Eserlerin Tespiti ve Tahlili. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi.
113. Uskan, Sevil Burgaz (2020). Halk Oyunları Sporcularının Fiziksel Benlik Algısı ve Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi.
114. Bilgin, Kadir Ersan (2020). Halk Oyunları Oynayan Üniversite Öğrencilerinin İletişim Becerileri ve Sosyal Bütünleşme Düzeyleri Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi.
115. Koraltan, Aytaç (2020). Halk Oyunlarının Karakteristik Yapısının İncelenmesi (Diyarbakır Örneği). Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi.
116. Adıgüzel, Sibel (2020). Halk Oyunlarının Alandan Sahneye Sunum Aşamaları ve İcra Özellikleri Bakımından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi.
117. Demir, Nihan Altuntaş (2020). Halk Oyunları Sporcularının Algılanan Stres Düzeylerinin ve Problem Çözme Becerilerinin Karşılaştırması. Yüksek Lisans Tezi, Giresun Üniversitesi.
118. Damla Topaloğlu (2021). Türk Halk Oyunlarında Tasarım ve Sahneleme Süreci. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi.
119. Çağlar, Gürkan (2021). Kafkas Halk Oyunları Sporcularının Psikolojik Beceri ve Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Kafkas Üniversitesi.
120. Akgün, Gökçe (2021). Yetişkin Gruplar İçin Halk Oyunları Uygulamalarını İçeren Yeni Su Egzersizi Modelinin Oluşturulması. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi.
121. Çetin, Necip (2018). Aydın Geleneksel Halk Danslarının Etnokoreolojik Açından Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi.
122. Karaman, Arzu (2021). Epistemoloji ve Ontoloji Bağlamında Geleneksel Dans Felsefesi. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi.
123. Barutcu, Gökhan (2015). Samsun Yöresi Mübadillerinde Geleneksel Dans Kültürü. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi.
124. Doğan, Ahmet Selim (2011). Erzurum İli Halay Oyunları Üzerine Bir İnceleme. Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi.
125. Uzunkaya, Eyüp (2005). Halay Türü Oyunların Özellikleri, Dağılımı ve Hareket Yapılarının Analizi. Sanatta Yeterlik Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi.
126. Kurt, Berna (2007). Dansçı Erkeğe Yönelik Önyargılı Bakışın “Sinop Köçekleri” Örneği Üzerinden İncelenmesi. Yüksek lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi.
127. Barutçu, Atilla (2019). Eşikte Dans: Beden ve Performans Ekseninde Köçekler. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi.
128. Dinçer Zehra (2019). Kastamonu Düğün Eğlencelerinde Köçeklik Geleneği. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi.
129. Tuncel, Ufuk (1999). Köçeklik Geleneği. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi.
130. Taşkın, Bülent (2012). Mesleki Rollerin Seçiminde Kültürel Etkenler: Köçek Örneği. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi.
131. Şeyma Ersoy (2007). Osmanlıda Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Köçekler, Çengiler. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi.
132. Gündoğdu, Turgay (2019). Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Kastamonu'da Köçeklik ve Köçek Müziği. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi.
133. Dalı, Kadri (2021). Balkan Siyasi Göçlerinin Anadolu Geleneksel Dansları Üzerinde Etkisi: Selçuk-Şirince Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi.
134. Ünlü, Ö. Barbaros (2009). Dans Tiyatrosunun Oluşumunda Dans Antropolojisinden Yararlanma Yolları ve Anadolu Danslarından Model Önerileri. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi.
135. Dalkaya, Nurcan (2010). Hatay ve Gaziantep Yörelerinde Oynanan Kırıkhan Oyununun Müzik, Ritim, Dans Bakımından Analizi ve Yöresel Uygulanışının Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi.
136. Can, Sibel (2017). Kadının Sosyalleşmesinde Geleneksel Oyunların Rolü (Silifke Yöresi Örneği). Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi.
137. Gardner, Olcay Muslu (2015). Sustainability Of Traditional Dances And Music A Model For Domaniç, Turkey. Ph.D. Thesis, Istanbul Technical University.
138. Hasan Burak Bayat (2019). Tahtacı Düğünlerinde Semah Dönmek: Antalya İli Manavgat İlçesi Kalemler Köyü Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi.
139. Eşiğül, Timur (2012). Tokat-Reşadiye'de Geleneksel Oyun Müzikleri. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi.
140. Ekemen, Gül Kaplan (2017). Türkiye'de Göbek Dansının Tarihi. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi.
141. Kaçar, Ekrem (2018). 6 Hafta Uygulanan Zeybek Oyunlarının Fiziksel Uygunluğa Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi.
142. Topal, Metin (2021). Antalya Yöresine Ait Bazı Zeybek Danslarının Ezgi Ritim ve Hareket Analizi. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi.
143. Acet, Cemal (2019). Aydın Yöresi Zeybek Dansı Hareket Semiyotikleri ile Çağdaş Dans Koreografisi. Yüksek Lisans Eser Metni, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi.
144. Tegiz, Ramazan (1998). Denizli İli Ağır Zeybek Oyunlarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi.
145. Mirzaoğlu, Fatma Gülay (2000). Zeybek Türküleri ve Dansları. Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi.
146. Altıntuğ, Meltem (2017). Uşak-Eşme Takmak Köyü Gelenekleri Bağlamında Kadın Halk Oyunlarının Müzik ve Ritim Analizleri. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi.

147. Karakaş, Mehmet Emin (2018). Spor Bilimleri Fakültesinde Okuyan Öğrencilerin Türk Halk Oyunları Hakkındaki Görüşleri. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi.
148. Demirci, Çağlar (2013). Artvin Yöresi Halk Oyunları Üzerine Derleme ve İnceleme Çalışması. Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi.
149. Kılıç, Nurdan (2021). Literatürde İcra Alanı Aydın Olarak Belirtilen Zeybek Danslarının, Güncelde Varlığının Birlikte ile Tespiti. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi.
150. Kılıç, Burçin Çolakoglu (2020). The Effects Of Sensory-Based Activities And Mat Modified Exercises On Balance, Posture, Quality Of Life, Anxiety And Depression Level On Healthy Adult Females Doing Amateur Folk Dance. Master Thesis, Yeditepe University.

KAYNAKÇA

- Bardak, M; Topaç, N; Çelik, S. (2022). “Geleneksel Çocuk Oyunları ve Erken Çocuklukta Eğitici Oyun Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi”, Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi, 17/Haziran:24-57.
- Büyüköztürk, Ş. vd. (2008). Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Genişletilmiş 2. Baskı, Pegem Akademi, Ankara.
- Demirci, A. (2014). Literatür Taraması, (Ed. Arı, Y., Kaya, İ.) Coğrafya Araştırma Yöntemleri, Coğrafyacılar Derneği Yayınları, Balıkesir. (Erişim: 02.04.2022)
https://avys.omu.edu.tr/storage/app/public/nevino/118716/3_Literaturtaramasi.pdf
- Eroğlu, T. (2017). “Dans Kavramı ve Dansın İşlevi”, The Journal of Academic Social Science Studies, 7(60): 215-226.
- Hanna, J., L. (1987). To Dance is Human: A Theory of Nonverbal Communication. University of Chicago Press, London. (Erişim:15.04.2022)
<https://books.google.com.tr/books?id=7YrqN-uPf0cC&pg=PA113&dq=to+dance+is+human>
- Kaeppler, A. L. (2006). Dans, (Haz. Gülin Ögüt Eker, Metin Ekici, M. Öcal Oğuz, Nebi Özdemir), Türk Halk Biliminde Kuram ve Yaklaşımlar 1, (Çev: F. K. Fay), ss. 246-249, Geleneksel Yayıncılık, Ankara.
- Kealiinohomoku, J. W. (2007). “Halk Dansı” (Çev: Tuğçe Işıkhan). Milli Folklor, 19(73):127–146.
- Koca, Eyüp (2009). “Açıklamalı Zeybek Bibliyografyası”, Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Ödemiş, Sonay (2018). “Türkiye’de Geleneksel Danslar Alanında Yapılan Sistematik Çalışmalar”, Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Önder, Erdoğan (2021). “Sivas Halk Oyunları Bibliyografyası”, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 45(2):197-208.
- Özbilgi, Semih (2019). “Türkiye’de Halk Oyunları Olgusuna Akademik Bakış: Lisansüstü Tez Çalışmalarının İçerik Analizi”, Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Özcan, Derya (2005). “Türk Halk Oyunları Üzerinde Yapılan Bilimsel Çalışmaların Analitik Bibliyografyası”, Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Sözbilir, M., Kutu, H. (2008). “Development and current status of science education research in Turkey. Essays in Education”, Special Issue:1-22.
- Yıldırım, A., Şimşek H. (2013). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Genişletilmiş 9. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Selçuklu Çini Süslemede Minai Tekniği¹

Minai Technique In Seljuk Tile Decoration

Soner ŞANLI Olcay BORATAV

Arş.Gör., İnönü Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi Seramik Bölümü, Malatya, Türkiye
Doç., Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Seramik ve Tasarım Bölümü. Ankara, Türkiye

ÖZET

Türk-İslam sanatı içinde kendilerine önemli bir yer edinen Selçuklular, hakim oldukları her yere kendi bilgi ve birikimlerini de götürerek yerel kültürlerinde etkisi ile gelişip yenilikler ortaya koymuşlardır. Selçuklu süsleme sanatları arasında yeniliğe ve denemelere açık olan çini süsleme tekniği ile eşsiz örnekler sergilemişlerdir. Büyük Selçuklular tarafından bulunan minai tekniğine, yedi renk anlamına gelen "Heft renk" de denilmiştir. İran bölgesinde özellikle kullanım ve süs eşyalarında tercih edilmiştir. Minai sıraltı ve sürüştü tekniklerinin, aynı seramik bünye üzerinde uygulanması sonucu elde edilen yeni bir süsleme tekniği olarak ortaya çıkmıştır. Büyük Selçuklularda minai tekniği ile üretilen seramiklerde, saray, eğlence ve av sahnelerini anlatan konuların tasvirleri yer almıştır. Genelde beyaz zemin üzerine kiremit kırmızısı, firuze, mavi ve siyah boya kullanılarak süslemeleri işlemişlerdir. Büyük Selçuklularda plaka zemine yapılmış minai süsleme çok nadir bulunmaktadır. Türklerin Anadolu'yu almasından sonra yeni kurulan şehirlerde, imar süreci tüm hızıyla devam etmiştir. Bu şehirlerde yaptıkları mimari eserlerin yüzeylerini, daha önceki buldukları yerlerden getirdikleri sanat anlayışı ile süslemişlerdir. Anadolu Selçukluların İznik'ten sonra ikinci başkenti olan Konya'da, saray ve köşk gibi önemli eserler ortaya koymuşlardır. II. Kılıç Aslan Köşkü, çini süslemelerinde kullanılan minai tekniği ile diğer yapılardan farklı bir özellik taşır. Düz ve beyaz zeminli perdahı iyi yapılmış, altın, sekişgen ve çokgen yıldız plakalarda saray soylularının ve mitolojik canlıların yer aldığı kompozisyonlar resmedilmiştir. Tamamlayıcı eleman olarak kullanılan baklava dilimi, üçgen ve haçvari seramiklerinde bitkisel ve geometrik motifler işlenmiştir. II. Kılıç Aslan Köşküne ait minai süslemeler, Anadolu'daki tek örnek olması açısından çok değerlidir. Çalışmada bu eserlerin görsel analizleri yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Selçuklu, Anadolu Selçuklu, Çini, Minai, Seramik.

ABSTRACT

The Seljuks, who have gained an important place in the Turkish-Islamic art, have developed and innovated with the effect of their local culture by taking their own knowledge everywhere they dominate. They exhibited unique examples with the technique of decorating the tile, which is open to innovation and trials among the Seljuk ornamental arts. The minai technique found by the Great Seljuks was also called "Heft color", which means seven colors. It is especially preferred for use and ornaments in the Iranian region. It has emerged as a new decoration technique obtained as a result of applying the minai subglaze and supine techniques on the same ceramic structure. Ceramics produced with the minai technique in the Great Seljuks included depictions of subjects describing palace, entertainment and hunting scenes. They usually embroidered the decorations on the white floor using tile red, turquoise, blue and black paints. In the Great Seljuks, the minai decoration made on the slab floor is very rare. After the Turks took Anatolia, the reconstruction process continued at full speed in the newly established cities. They decorated the surfaces of the architectural works they made in these cities with the understanding of art they brought from their previous locations. In Konya, the second capital of the Anatolian Seljuks after Iznik, they produced important works such as palaces and mansions. II. Kılıç Aslan Pavilion has a different feature than other structures with the minai technique used in tile ornaments. The hexagonal, octagonal and polygonal star plates, which have a flat and white finish, depict the compositions of court nobles and mythological creatures. Vegetable and geometric motifs were embroidered in the diamond slice, triangular and cruciform ceramics used as complementary elements. The minai ornaments of II.Kılıç Aslan Mansion are very valuable in terms of being the only example in Anatolia. Visual analyses of these works were performed in the study.

Keywords: Seljuk, Anatolian Seljuk, Tile, Minai, Ceramic.

1. GİRİŞ

Tarih süresince ortaya çıkan toplulukların, geleneksel kültürlerini oluşturması ve buna bağlı olarak üretim tekniklerini geliştirmesiyle çeşitli süsleme teknikleri ortaya çıkmıştır. Bu süsleme tekniklerinin üretim aşamaları ile beraber gelişim ve gerileme süreçlerini de incelemek, gerekli verilere ulaşılması anlamında önemlidir. Bu anlamda Selçuklu seramik sanatı incelendiğinde, araştırmacılar için çok geniş bir alan sunmaktadır (Avşar, 2020:1842).

Selçuklu kültürel mirasına ait seramikleri, yeni teknolojiler ve araştırmalar sayesinde çözümlenmek mümkün olabilmektedir (Çeken, 2008:374). Selçuklu seramik sanatı İslam öncesi kazanımlarını, İslami dönem sonrasında terk etmemiştir. Aksine Türk-İslam sanatı açısından yeniliklere açık ve ileri seviyelerde örnekler vermiştir. Taş işçiliği başta olmak üzere, seramik, alçı ve ahşap üzerine eserler yapışlardır. Seramik üretiminde yeni çığırılar açan Selçuklu ustaları, farklı teknikleri beraber veya tek başına kullanmışlardır. Selçuklular, günlük hayatta kullanılan seramik ürünlerde ve özellikle mimari unsur olarak kullanılan seramiklerde, çeşitli süsleme teknikleri sergilemişlerdir. Bu teknikler arasında minai tekniği kendine önemli bir yer edinmiştir. Büyük Selçuklular tarafından kullanılan minai tekniği, sonraki süreçlerde Anadolu Selçuklulara ait saraylarda kendine yer edinmiştir. II. Kılıç Aslan Köşkü bu anlamda önemli bir eserdir. Minai, perdahı iyi yapılmış gri hamur üzerine astara gerek kalmadan uygulanan bir süsleme tekniğidir. Boyalar sıraltı ve sır üstü olarak iki farklı şekilde uygulanır.

Geleneksel Türk seramik süsleme sanatında üretilen eserlerin özelliklerini anlamak ve literatür kaynak özelliği taşıması açısından çalışma önemlidir. Bu çalışmanın, aynı zamanda araştırmacılar için görsel bir kaynak olması da hedeflenmiştir.

¹ Bu çalışma birinci yazarın hazırlamakta olduğu doktora tez çalışmasından üretilmiştir.

1.1. Selçuklularda Minai Tekniği

Günümüze kadar ulaşabilmiş ve dünyanın çeşitli müzelerinde sergilenen minai tekniğinde üretilmiş seramikler, Büyük Selçukluların, İran'da ortaya çıkarmış oldukları bir çini tekniği ile yapılmıştır. Kullanılan malzemeler genellikle bilinmekte olsa da bu şekilde uygulamayı ilk Selçuklu ustaları keşfetmiştir. Yedi renk olarak da adlandırılan bu teknikte, seramik bünye sert ve gri renkli olduğu için astara gerek duyulmadan kullanılmaktadır. Sıraltı boyalarından, mor, siyah, firuze ve mavi renkler sırsız bünyeye uygulandıktan sonra şeffaf veya yarı şeffaf firuze sır ile kaplanıp 1000 °C de pişirilir. Daha sonra, kırmızı, siyah, beyaz ve yıldız boyalar sırlı yüzeye sürülüp daha düşük sıcaklıkta 750-850 °C de tekrar pişirilmesi ile boyaların sır yüzeyine sabitlenmesi sağlanır (Avşar, 2020:1843; Çeken, 2008:374; Öney, 1992:100).

Büyük Selçuklularda minai tekniği ile yapılan seramiklerin, Sultan Sencer' in (1157) ölümünden sonraki 1180 de ilk örnekleri ortaya çıkmıştır. Minai tekniği, en yüksek dönemini 12-13. yüzyıllarda Selçukluların İran bölgesinde görmüştür. Heft Renk olarak ta adlandırılan bu teknikte yapılan seramiklerin üretimi, Moğolların Rey şehrini harap etmesinden sonra yavaşlar ve tekrar eski günlerine dönemez. Minai tekniğinin yerini, daha çok günlük hayatta kullanılan ve sır altı boyama tekniği olarak bilinen lacvardina seramikleri alır (Hillenbrand, 2005:100; Atıcı, 1998:36; Atagün, 2010: 27).

Büyük Selçuklunun, Rey'deki süslemelerinde, minai ve minyatür tekniğinin birleştiği görülmektedir. Süslemelerdeki konular, av ve Şahnameden sahnelerdir. Süsleme tekniklerinin içinde ayrı bir yeri olan minai tekniği, son derece zahmetli ve maliyeti yüksek bir tekniktir. Büyük Selçuklular döneminde günlük kullanım kapları ve seramik süs eşyalarının süslemesinde kullanılan bu teknik ile yapılan ürünlere "Yedi renk" ismi verilmiştir. Ayrıca 13. yüzyıl Abbasi seramiklerinde de minai tekniği uygulanmıştır (Atıcı, 1998:37; Atagün, 2010: 27; Avşar, 2020: 1845).

Resim 1: Minai Kâse Detayı 13. Yy. İran
Kaynak: Avşar, 2020: 1845

Resim 2: Abbasi Seramiği Detayı 13. Yy. İran
Kaynak: Avşar, 2020: 1845

Minai tekniğinde kullanılan seramik bünyenin ana hammaddesi kuvarstır. Kuvarsın yanında bünyenin plastikliğini artırmak için beyaz kil veya sırça eklenerek çok kaliteli ürünler elde edilmiştir. İran'daki ustalar özel bir yöntemle ısıttıkları karışımı camlaşınca kadar karıştırarak ısıtıp, daha sonra içi su dolu bir yere boşaltmışlardır. Bu işlem sonucunda sırça taneciklere ayrılır ve sonrasında öğütülerek kullanıma hazır hala getirilmiş olur (Çeken, 2008:374).

Yapılan analizler sonucunda, minai tekniğinde kullanılan boyaların sıraltı ve sırüstü boyama olarak iki ayrı yöntemle uygulandığı görülmüştür. Bunlardan birincisi sıraltı boyalarıdır. Sıraltı boyalar oksitlerin suda bekletilmesi elde edilir. Bisküvisi yapılmış pürüzsüz seramik bünye veya fırınlanmamış ham sır üzerine sürülür. Ham sır üzerine uygulanan boyaların dağılma özelliği göstermesi olasıdır. Sırüstü olarak uygulanan boyalar, 950- 1000°C pişirilmiş sıranın üzerine uygulanıp, düşük derecelerde tekrar fırınlanmasıyla sır yüzeyine sabitlenir. Bu boyalar genellikle kırmızı ve yıldız boyalardır (Çeken, 2008:377).

Resim 3: Büyük Selçuklu Dönemi Kap

Resim 4: Büyük Selçuklu Dönemi Kap

Kaynak: Öney, 2008: 68

Kaynak: Öney, 2008: 69

Örneğin; A.B.D., Washington D.C. Freer Gallery of Art'da sergilenen ve minai tekniği ile süslenmiş 12.yüzyıla ait Keşan' da yapılmış tabak, dönemi yansıması açısından oldukça önemlidir (Resim 3). Seramik tabak incelendiğinde, oturan bir erkeğin karşısındaki kadına lir çaldığı aşk sahnesinin canlandırıldığı görülmektedir. Üzerlerindeki kıyafetlere bakılırsa saraylı oldukları anlaşılmaktadır. Süslemede mavi, kiremit kırmızısı, siyah, beyaz ve firuze renkleri kullanılmıştır (Öney, 2008: 61).

Washington D.C. Freer Gallery of Art'da sergilenen ve 13.yüzyılda Keşan'da yapıldığı düşünülen diğer minai teknik dekorlu tabaktır. Altın yaldızlı olup ,elinde udi çalan saraylı bir kadın ve erkeğin aşk sahnesinin sunulduğu tabağın bünye üzerinde, kırmızı, siyah ve firuze renkleri kullanılmıştır (Öney, 2008: 61).

Resim 5: Büyük Selçuklu Dönemi Kap
Kaynak: Öney, 2008: 69

Resim 6: Büyük Selçuklu Dönemi Kap
Kaynak: Öney, 2008: 70

Freer Gallery of Art'da bulunan Büyük Selçuklu Dönemi seramik kap, Rey kentinde üretilmiştir. Minai tekniği ile süslenmiş olan tabağın yüzeyine, merkezde saray çalgıcıları ve çevrelerinde sfenkslerin olduğu bir kompozisyon işlenmiştir (Resim 5). Muhtemel bir av sahnesinin canlandırıldığı süslemede, saraylı erkek ve kadın, ortada bağdaş kurmuş ve etrafında farklı elbiseleri ile çalgıcılar bulunmaktadır. Firuze, mavi, kırmızı ve siyah boyalar kullanılmıştır (Öney, 2008: 62).

Freer Gallery of Art'da sergilenen bir diğer minai süslemeli mürekkep hokkasıdır. Hokkanın üzerinde, başına taktığı diadem ile saray kadını görülmektedir (Resim: 6). Saraylı kadının figürü, ellerindeki zil ile bir müziğe tempo tutar gibi yapılmıştır. Kabin üst kısmında koruyucu güçleri olduğuna inanılan sfenksler bulunmaktadır. Süslemede renk olarak mavi, firuze, kiremit kırmızısı ve siyah boyalar tercih edilmiştir (Öney, 2008: 62).

Resim 7: Büyük Selçuklu Dönemi Kap
Kaynak: Öney, 2008: 70

Resim 8: Büyük Selçuklu Dönemi Kap
Kaynak: Öney, 2008: 70

Hintli bir gelinin canlandırıldığı tabak, Kırmanşah Emiri Abu Nasır adına yapılmıştır (Resim 7). Minai tekniği ile süslenmiş tabak 13. yüzyılın başlarında yapılmıştır. Filin üzerinde soylu kadın ve yanında yarı çıplak kölesi işlenmiştir. Tabağın çevresinde sekiz adet oturan soylu erkek figürü yapılmıştır. Beyaz zemin üzerine, mavi, firuze, kırmızı renk kullanılmıştır (Öney, 2008: 62).

Bir diğerkapta av sahnesi işlenmiştir (Resim 8). Selçuklu döneminde kadınlar, erkekler ile beraber avlanmaya çıkmışlardır (Resim 8). Minai tekniği ile işlenmiş kompozisyonda, deve üzerinde ok tutan saraylı bir erkek ile elinde müzik aleti olan kadın figürü bulunmaktadır. Yanlarında kendilerini av süresince koruyan asker vardır. Firuze zemin üzerine siyah, kırmızı, mavi ve beyaz renklerinde boyama yapılmıştır (Öney, 2008: 62).

1.2. Anadolu Selçuklularda Minai Süsleme

Türkler Anadolu'ya geldiklerinde, Büyük Selçuklulardan itibaren devam eden süsleme anlayışını sürdürmüşlerdir. Kılıç Aslan Köşkündeki minai çiniler, Büyük Selçuklu tarzına çok yakın özellikler taşımaktadır. Anadolu Selçuklularda minai tekniği ile yapılmış çini örnekleri yalnızca Kılıç Aslan Köşkünde bulunmaktadır. Yapıda uygulanan minai çinilerinin hamuru sarımtırak ve sert mamulden yapılmıştır. Çok iyi bir karışıma sahip çinilerin, tek tek biçimlendirilip, astar uygulanmadan sırlandığı plakaların arkasına akan sırlardan anlaşılmaktadır. Yapıda oldukça zengin ve dikkat çekici minai süslemeler yer almaktadır. Bu süslemeler, Büyük Selçukluların Rey ve Keşan'daki geometrik, seramik süslemelerine benzemektedir (Arık, 2000:18; Aslanapa, 1989: 188).

Kılıç Aslan köşkündeki minai çiniler, kompozisyon olarak değerlendirildiğinde geometrik, bitkisel, insan ve mitolojik hayvan figürlerinin işlendiği görülür. Sert hamurdan yapılmış plakalar üzerine işlenen süslemelerde, kiremit kırmızısı, mavi, firuze, yeşil, siyah ve yıldız renkleri kullanılmıştır.

Figürlerin resmedildiği altıgen, sekizgen ve çokgen plakalar, geometrik ve bitkisel motifler ile süslenmiş, üçgen, baklava dilimi ve haçvariler ile tamamlanmıştır. Üretilen minai süslemeler beyaz harç yardımıyla yüzeylere monte edilmiştir.

Resim 9: II. Kılıç Aslan Köşkü Minai Süsleme Örneği
Kaynak: Arık, 2000: 19

Resim 10: II. Kılıç Aslan Köşkü Minai Süsleme Örneği
Kaynak: Arık, 2000: 22

Sekizgen yıldız formulu seramik plakada, mavi zemin üzerine bitkisel motifler işlenmiştir (Resim 9). Ortalarda tamamlayıcı unsur olarak kullanılan beyaz zeminli haçvariler, kiremit kırmızısı kontör ile çevrelenmiş ve bitkisel motifler ile süslenmiştir.

Saray konusunun resmedildiği tahmin edilen firuze zeminli sekizgen yıldız formunda, tombul yüzlü, çekik gözlü saraylı insanlar işlenmiştir (Resim 10). Süslemeye bakıldığında harareti bir sohbet havası sergilemektedir.

Resim 11: II. Kılıç Aslan Köşkü Minai Süsleme Örneği
Kaynak: Arık, 2007: 231

Resim 12: II. Kılıç Aslan Köşkü Minai Süsleme Örneği
Kaynak: Arık, 2007: 234

Washington'da Freer Gallery of Art' da bulunan beyaz zeminli ve çokgen biçimli yıldızın etrafına mavi kontür çekilmiştir. (Resim 10). Yıldızın orta kısmına at üzerinde seyahat eden tombul yüzlü, çekik gözlü, kıyafetinden saray soylusu olduğu anlaşılan bir erkek tasvir edilmiştir. Beyaz zemin üzerine, altın yıldız ile bitkisel motifler ve mavi renkli kuş işlenmiştir. Kiremit kırmızısı at üzerinde seyahat eden erkek figürünün önüne çıkan, mavi benekli ejder ya da başka bir canavar ile mücadelesi resmedilmiştir.

Metropolitan Müzesinde sergilenen, beyaz zemin üzerine minai tekniği ile işlenmiş mitolojik yaratık, altıgen yıldız kompozisyonun merkezinde yer almaktadır (Resim 12). Beyaz zeminli yıldızın kanat boşluklarına uyumlu ve ikinci bir yıldız oluşturacak şekilde yapılmış mavi zeminli plakalara, bitkisel üslupta motifler işlenmiştir. İkinci yıldızın kanat aralıklarındaki baklava dilimi şeklindeki seramiklerde, kobalt mavi zemin üzerine altın yıldız ile bitkisel motifler yapılmıştır.

Resim 13: II. Kılıç Aslan İnsan Figürlü Köşkü Minai Süsleme
Kaynak: Arık, 2007: 232

Resim 14: II. Kılıç Aslan Köşkü Minai Süsleme Örneği
Kaynak: Arık, 2007: 234

Başındaki diadem ve giydiği kıyafet ile saraylı olduğu anlaşılan kadın, beşikteki çocuğu emzirirken resmedilmiştir. Süslemenin beyaz zeminli yıldız plaka üzerine yapıldığı görülmektedir. Seramik plaka tahrip olmuş olsa da, kompozisyondaki hikaye açıkça anlaşılmaktadır. Ay çehreli çekik gözlü saray hatunun bakışlarından, çocuğuna karşı duyduğu sevgi, ustalıklı aksettirilmiştir (Resim 13).

Mavi zeminli sekizgen Selçuklu yıldızı üzerinde, başlarındaki süslü börkleri ile iki saray kadını görülmektedir (Resim 14). El ve kol hareketlerine bakacak olursak önemli bir şeyi konuşuyorlarmış gibi tasvir edilmiştir.

Resim 15: Kılıç Aslan Köşkü Minai Süsleme Örnekleri
Kaynak: Arık, 2007: 235-236

Resim 16: II. Kılıç Aslan Köşkü İnsan Figürlü Minai Süsleme Örnekleri
Kaynak: Arık, 2007: 237

II. Kılıç Aslan Köşkünde bulunan minai tekniği ile yapılmış yıldız plakalar üzerinde çoğunluklu olarak, insan figürleri işlenmiştir. Figürler genelde, bağdaş kurarak oturan veya evcil bir hayvan üzerinde resmedilmiştir. İnsan Figürleri, ay çehrelili, çekik gözlü ve hilal şeklindeki kaşları ile Orta Asya’da yaşayan Türkleri temsil eder. Ayrıca Büyük Selçuklu çini süslemelerinde yer alan mitolojik canlılar, Anadolu Selçuklu döneminde yapılan II. Kılıç Aslan köşkünün çinilerinde de görülmektedir.

2. SONUÇ

Türklerin Anadolu’yu kontrol altına almasıyla beraber, büyük bir kentsel gelişim görülmektedir. Daha önceki buldukları bölgelerde edindikleri deneyimleri kurdukları kentlere taşıyarak, yerel kültürle harmanlayıp kendine özgü yeni bir kültür yaratmışlardır. Kentler büyüdükçe sivil ve idari binalar artmış ve çeşitlenmiştir. Yapılan mimari eserlerde ileri düzey çini süsleme teknikleri uygulanmıştır. Süslemeler arasında, Büyük Selçuklulardan miras kalan minai tekniğini, sıraltı ve sırüstü olarak bilinen iki ayrı tekniği aynı seramik üzerine uygulayarak elde etmişler ve kullanmışlardır. Bilinen çini teknikleri ile sergilenen motifleri, tek bir teknikle şekillendirerek, “Heft renk” adını verdikleri yeni bir teknik geliştirmişlerdir. Büyük Selçuklular da günlük kullanım kaplarında kullanılan minai tekniği, sonraki süreçlerde Anadolu Selçuklulara ait saraylarda kendine yer edinmiştir. Anadolu Selçukluların ikinci başkenti olan Konya’daki II. Kılıç Aslan Köşkü, Anadolu’daki minai çini süsleme örneklerini bulduran tek eser olması bakımından oldukça önemli bir yere sahiptir. Bu anlamda, yapılan çalışmanın günümüz araştırmacılara ve gelecek nesillere katkı sağlaması düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Arık, R. (2000). Kubad Abad Selçuklu Saray Çinileri, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- Arik, R. (2007). Anadolu Selçuklu Saraylarında Çini, Anadolu Toprağının Hazinesi Çini, Selçuklu ve Beylikler Çağı Çinileri, Kale Grubu Kültür Yayınları, İstanbul.
- Aslanapa, O. (1989). Türk Sanatı, Remzi Kitabevi, 2. b. İstanbul.
- Atagün, D. (2010). “Türk Çini Sanatında Renkli Sır Teknikleri Ve Reçeteleri”, Sakarya Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Atıcı, H. (1998). “Erzurum Bölgesinde Bulunan Selçuklu Devri Seramik Kapları”, Atatürk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eski Çini Onarımları Anasanat Dalı, Erzurum.
- Avşar, L. (2020). “Bazı Selçuklu Seramik Tekniklerinin Teşekkül ve Tasnif Meselesi Üzerine Bir Değerlendirme”. *idil*,(76):1841–1854.
- Çeken, M. (2008). “Minai Tekniği Üzerine Bir Değerlendirme”, Ortaçağ-Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Sempozyumu, 17-18 Ekim, (A. Osman Uysal, Alptekin Yavaş, vd), Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, 374-379. Çanakkale.
- Hillenbrand, R. (2005). “İslam Sanatı ve Mimarlığı”, (Çev. Çiğdem Kafescioğlu), Homer Kitabevi, İstanbul.
- Öney, G. (1992). Anadolu Selçuklu Mimari Süslemesi ve El Sanatları, İş Bankası Kültür Yayınları. 3.b. Ankara.
- Öney, G. (2008). “Tarihten Yansımalarla Büyük Selçuklu Seramiklerinde Kadın”, *Sanat Tarihi Dergisi* (17/1):55-75. Web: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/152375> (E.t. 13.04.2020).